

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra bezpečnostních studií

Holocaust a jeho popírání

Bakalářská práce

The Holocaust and its denial

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Doc. PhDr. Mgr. Josef Smolík, Ph.D., MBA, LL.M.

AUTOR PRÁCE

Adam Růžička

PRAHA
2023

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že tato předložená práce je mým původním autorským dílem, jež jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Ve Starém Plzenci, dne 01. 03. 2023

Adam Růžička

Anotace

Tato bakalářská práce nazvaná *Holocaust a jeho popírání* stručně pojednává o fenoménu popírání holocaustu, který se objevil, jakožto jeden z projevů antisemitismu, záhy po 2. světové válce. Práce je rozdělena do několika stěžejních kapitol, kdy v první části jsou objasňovány základní pojmy, vztahující se k řešenému tématu. V druhé části je dán prostor právě již samotnému tématu popírání holocaustu a jeho hlavním světovým představitelům, kteří se jako jedni z prvních snažili svou pseudovědeckou činností zdiskreditovat holocaust. V poslední části bakalářská práce popisuje situaci v České republice, jak z historického hlediska, tak z doby současné. Cílem této práce je poukázat na fakt, že popírání holocaustu je stále hrozbou, a čím je tento fenomén v současnosti nebezpečný.

Klíčová slova

Židé, antisemitismus, holocaust, genocida, popírání holocaustu, 2. světová válka.

Annotation

This bachelor's thesis entitled *Holocaust and its Denial* briefly discusses the phenomenon of Holocaust denial, which emerged as one of the manifestations of anti-Semitism soon after the Second World War. The thesis is divided into several key chapters, where the first part explains the basic concepts related to the topic under discussion. In the second part, space is given to the very topic of Holocaust denial and its main world leaders, who were among the first to discredit the Holocaust through their pseudo-scientific activities. The last part of the thesis describes the situation in the Czech Republic, both from a historical and contemporary point of view. The aim of this thesis is to point out that Holocaust denial is still a threat and what makes this phenomenon dangerous today.

Key words

Jews, anti-Semitism, Holocaust, genocide, Holocaust denial, World War II.

Obsah

Úvod	5
1 Teoretický vhled	7
1.1 Pojem rasismus	7
1.2 Pojem antisemitismus	9
1.3 Holocaust.....	12
1.4 Vzestup nacismu	15
1.4.1 Nástup k moci.....	17
1.4.2 Norimberské zákony.....	18
1.4.3 Křišťálová noc	19
1.5 Konečné řešení židovské otázky.....	21
1.5.1 „Einsatzgruppen“ - jednotky zvláštního určení	23
1.5.2 Akce T4 a 14f13	24
1.5.3 Tábory smrti	25
2 Popírání holocaustu	30
2.1 Vývoj.....	30
2.2 Představitelé.....	34
2.2.1 Harry Elmer Barnes	34
2.2.2 Maurice Bardèche a Paul Rassinier.....	35
2.2.3 Austin Joseph App	36
2.2.4 Arthur R. Butz.....	38
2.2.5 David Irving	38
2.2.6 Ernst Zündel.....	40
2.3 Metody a taktiky popíračů	41
3 Metodologický přístup	44
4 Situace v České republice	45
4.1 Skupiny fungující na území ČR.....	48
4.2 Legislativa a případy	57
4.3 Je popírání stále hrozbou?.....	66
Závěr.....	69
Seznam použité literatury a zdrojů	72
Seznam zkratek	80

Úvod

Holocaust, jedna z nejhrůznějších a nejméně pochopitelných částí světových dějin, ke kterému však nedošlo v dávných dobách, ale v první polovině 20. století, bude jedním z hlavních témat této práce. Po seznámení s historickými událostmi a pojmy, jež se k tomuto tématu vztahují, bude práce zaměřena na hlavní téma, a to popírání této dějinné události. Volba na toto téma padla z důvodu celkového zájmu o historii 2. světové války a profesního zájmu o problematiku extremismu a extremistických skupin, ke kterým značná část popíračů holocaustu bezpochyby patří, nebo přinejmenším je ze strany těchto skupin „práce“ popíračů značně využívána.

Rasová nenávist, genocida, systematické vyvražďování a mnoho dalšího, to vše ztělesňuje jedny z nejhrůznějších činů 20. století. Lze říci, že nenávist vůči jiné rase a vůči jiným etnickým skupinám byla v podstatě jednou z příčin 2. světové války. Je v naší moci si tyto otřesné činy připomínat, psát o nich paměti s těmi co přežili, analyzovat a zkoumat jednotlivé události. Současnost totiž ukazuje, že rasová nenávist v lidské společnosti stále přetrvává, a proto je nutné na tento problém neustále poukazovat. S pádem „železné opony“ v roce 1989 se naskytla možnost začít aktivně zkoumat problematiku holocaustu, antisemitismu a nacismu také ve východní Evropě. Je totiž nutné podotknout, že vina nelpí pouze na straně německých příslušníků a jejich nadřízených, ale částečně také na kolaborujících jedincích na okupovaném území. Ti se svým podílem účastnili hrůzných činů páchaných nejen na židovském obyvatelstvu. Přesto ale tato konkrétní problematika nikdy nebyla bodem zájmu východoevropských historiků, ti se spíše zaměřovali na perzekuci Židů německými vojáky.

Dalším z cílů tohoto textu bude zaměření se na otázku „*Kdo jsou popírači holocaustu a co je jejich cílem?*“, jaká je situace ve vztahu k popírání holocaustu v současné české společnosti a zamyšlení se nad otázkou, zda je téma popírání holocaustu stále aktuální hrozbou.

První kapitola, jež je čistě teoretická, bude zaměřena na vymezení základních pojmů tohoto tématu. Ač jsou tyto informace povětšinou obecné a známé, je důležité jejich připomenutí pro celkový vhled do tématu holocaustu. Součástí bude i historický exkurz do průběhu 2. světové války, pro ucelenější

přehled. Druhá část se již věnuje samotnému popírání holocaustu, přičemž nejdříve nahlédneme do jeho historie, která je v této práci rozdělena na jednotlivé etapy, s představením nejznámějších představitelů. Rovněž je kapitola zaměřena na popis jejich praktik a metod popírání, neboť ty jsou důležité pro vytvoření obrazu popírače holocaustu v tomto textu. Třetí kapitola je již zaměřena na situaci v České republice a popis legislativního ukotvení této problematiky. Součástí samozřejmě bude i představení skupin a jednotlivců působících na území České republiky od jejího vzniku, tedy od roku 1993. Na závěr je učiněn určitý exkurz do postojů české veřejnosti v čase.

K tématu holocaustu je značné množství literatury. K otázce základních pojmů rasismu, antisemitismu a holocaustu byla využita například publikace od autorů Štefan Danics a Tomáš Kamín, *Extremismus, rasismus a antisemitismus* (2008), kteří se věnují otázce rasismu a antisemitismu jako samostatným pojmům, a dále i jeho konotacím s extremismem. Dále byla využita publikace od Miroslava Kryla a kolektivu autorů, *Rasismus, Antisemitismus, Holocaust: dějiny a kultura* (2011). Antisemitismem na našem území se zabývá taktéž publikace od Moniky Vrzgulové a Hany Kubátové, *Podoby antisemitismu v Čechách a na Slovensku ve 20. a 21. století* (2016). Práce je rovněž věnována 2. světové válce, která je pro pojem antisemitismus velmi důležitá, neboť v této době došlo k jeho nejmasivnějšímu využití s dalekosáhlými hrůznými dopady. K problematice popírání holocaustu je výběr autorů o poznání užší, byla tedy využita jedna ze základních a stěžejních publikací na toto téma, a to od autorky Deborah E. Lipstadt, *Popírání holocaustu: Sílicí útok na pravdu a paměť* (2001).

1 Teoretický vhled

1.1 Pojem rasismus

„Rasa předpokládá rozdíl, rozdíl předpokládá nadřazenost a nadřazenost vede k nadvládě“ (Benjamin Disraeli).

Pojem rasismus jako takový je velmi složitým termínem, a i přes jeho větší využití, zejména ve 20. století, se nepodařilo tento pojem uceleně konceptualizovat. V podstatě existuje několik různých definic. Ve společnosti se jednotlivci nějakým způsobem označují, snaží se identifikovat a sžít se s nějakou rolí. Pomocí rasy se rovněž mohou identifikovat, mohou najít své místo v kolektivu osob, avšak z určitých úhlů pohledu lze říci, že konstrukt rasy je jen slovem a pojmem, nikoliv však sociální skupinou či populací. Vzhledem k existenci různých sociálních skupin, které využívají myšlenky, že jsou představiteli určité rasy na základě dějinné a prostorové – přírodní kolektivity, můžeme již soubor takových představ považovat za jistou rasistickou ideologii.¹

Základním pojmem rasismu je slovo rasa, které dle Danicse a Kamína (2008) nese čtyři významy, které spolu nesouvisí. Jedná se o význam rasy jako druhu, poddruhu rasy, náboženství nebo etnické skupiny a poslední jako sociální skupinu, charakterizovanou podle viditelných znaků.²

Rasismus jakožto nenávisť vůči člověku vznikl ruku v ruce s prvními otrokářskými společnostmi, kdy si tímto společnost ospravedlňovala prováděný útlak a nadvládu jedněch nad druhými.³ Taktéž období objevování „nových světů“ a jejich následná kolonizace byla jakousi živnou půdou rasismu. Evropané začali poznávat i jiné kultury, etnické skupiny a společenství, než byli oni sami, a které jim byly do té doby neznámé. Jelikož však nebyli na tyto skutečnosti připraveni, projevovalo se etnocentrické chování, a byla hodnocena jiná kultura očima své vlastní. Lidé se začínají věnovat rasovým otázkám a ptát se, proč existují

¹ ŠLESINGEROVÁ Eva, HAMAR Eleonóra, SZALÓ Csaba. *Konceptualizace pojmů rasa a rasismus: Sociologický pohled*. 2007. [online]. [cit. 16.10.2022]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/281409630_Konceptualizace_pojmu_rasa_a_rasismus_Sociologicky_pohled_Conceptualizing_Race_and_Racism_A_Sociological_Perspective.

² DANICS, Štefan a Tomáš KAMÍN. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2., rozš. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2008. ISBN 978-80-7251-286-7. s. 114.

³ WOLF, Josef. *O podstatě rasismu*. Praha: Československá společnost pro šíření politických a vědeckých znalostí, 1964. s. 1.

odlišnosti mezi lidmi. „Pod rasismem (či adjektivem rasistický) se totiž skrývá celá řada jevů – předsudky, stereotypy, názory, postoje, nadávky, diskriminace, násilí, politika, režim, doktrína, teorie, ideologie atd.“⁴

Když se podíváme na rasismus jako na pojetí politické ideologie, tak „klíčovým rysem ideologie jako souboru vědění, je přesvědčení o viditelnosti základních lidských charakteristik.“⁵ Dalo by se říci, že jedním z klíčových pojmů rasismu je rozdílnost mezi jedinci, která je popisována odlišnými způsoby, ale hlavním předpokladem je tělo a tělesné bytí. V této ideologii se jedinci rozdělují na dvě skupiny, na skupinu stigmatizovaných, poškozených a druhou skupinu rasistů, kteří utiskují tu první. Rasismus jako takový, můžeme dále dělit i na jiné typy a formy, které utváří mnohem více konceptů a definic. Může se například dále jednat o rasismus biologizující, kulturizující, individuální nebo také institucionální. V základním významu jej však můžeme chápat jako „víru, že určité fyzické vlastnosti, jako je barva pleti nebo rysy obličeje, přímo souvisejí s intelektuálními vlastnostmi, morálkou anebo chováním a stanovuje hierarchii lidských populací.“⁶ V tomto ohledu by se jednalo poté o formu rasismu biologizujícího, jehož hlavní myšlenkou je chápání rasismu na základě biologických aspektů. Samotný termín rasa je odvozen z arabského slova „ras“, který znamená hlava. V antropologii byl poprvé použit při klasifikaci lidstva francouzským lékařem Françoisem Bernierem v druhé polovině 17. století. Podle něj je možno lidské rasy definovat jako skupiny lidí s podobnými tělesnými vlastnostmi, které vznikly během dlouhého historického vývoje lidstva.⁷ Pojetí ras, jako základních lidských typů dělených podle barvy kůže a dalších fyzických znaků, vznikalo až postupem času. Z vědeckého hlediska dnes již nelze hovořit o existenci ras na základě těchto fyzických odlišností, kdy výzkumem bylo jednoznačně prokázáno, že lidská populace je z 99,9 % geneticky totožná, avšak značná část lidí se tohoto úzu nechce vzdát, jelikož jak se lze

⁴ DANICS, Štefan a Tomáš KAMÍN. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2., rozš. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2008. ISBN 978-80-7251-286-7. s. 114.

⁵ ŠLESINGEROVÁ Eva, HAMAR Eleonóra, SZALÓ Csaba. *Konceptualizace pojmů rasa a rasismus: Sociologický pohled*. 2007. [online]. [cit. 16.10.2022]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/281409630_Konceptualizace_pojmu_rasa_a_rasismus_Sociologicky_pohled_Conceptualizing_Race_and_Racism_A_Sociological_Perspective.

⁶ DANICS, Štefan a Tomáš KAMÍN. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2., rozš. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2008. ISBN 978-80-7251-286-7. s. 116.

⁷ WOLF, Josef. *O podstatě rasismu*. Praha: Československá společnost pro šíření politických a vědeckých znalostí, 1964. s. 3.

domnívat, je to velmi jednoduché, pohodlné a „funkční“, rozdělit lidstvo na „černou“, „bílou“ a „žlutou“ rasu. Kulturizující rasismus je spíše zaměřen na politické aspekty chápání tohoto pojmu, a zabývá se především politickými debatami o různých kulturách, jejich zapojení a asimilaci do nové společnosti. Rozdílností se v této formě myslí například jazyk, kultura či etnicita. Toto je vzájemně propojeno. Třetí formou rasismu je individualita. Důraz je kladen na individuální postoje, předsudky nebo názory, kvůli kterým nejsme schopni adekvátně a efektivně analyzovat rasismus jako komplexní oblast zájmu. Opakem je posledně zmíněná forma rasismu – institucionální. *„Je charakteristický tím, že jednotlivé společenské struktury a instituce fungují tak, že jejich nezáměrným důsledkem je diskriminace příslušníků podřízených skupin.“*⁸ Tato forma bývá v praxi využívána nejvíce, a to z toho důvodu, že rasismus bere jako problém celé společnosti, ne pouze jednotlivce. Autoři zdůrazňují, že z tohoto pohledu není možné rasismus vymýtit, ani eliminovat. Pokud by k tomu totiž mělo dojít, tak by se musely změnit mocenské vztahy ve společnosti.

1.2 Pojem antisemitismus

Nenávistné projevy proti Židům můžeme datovat již do dob dávné historie. V této době se však jednalo spíše o formu anti-judaismu, kdy trnem v oku nebyla jejich „rasa“, ale odlišnost Židů ve víře i způsobu života. S příchodem křesťanství, nesnášenlivost k Židům nezmizela, pouze doznala určitých změn, Židé byli chápáni jako nepřátelé lidstva, byly jim připisovány démonické schopnosti, začaly se tradovat lži a předsudky od vraždy Ježíše Krista až po šíření nemocí, spojení s ďáblem a páchání rituálních vražd. Židé se stávali terčem útoků a násilí, ať již od jednotlivců, či ze strany církve a státu. Vzhledem k tomu, že se Židé nebyli ochotni vzdát své víry, byli pro křesťanskou církev problémem. V období středověku žili Židé odděleně v ghettech, vykonávali jen povolená povolání a byli omezováni různými nařízeními, čímž docházelo k stále větší separaci od ostatní společnosti.⁹

⁸ DANICS, Štefan a Tomáš KAMÍN. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2., rozš. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2008. ISBN 978-80-7251-286-7. s. 116-117.

⁹ OTTOLENGHI, Emanuele. *Autodafé: Evropa, Židé a antisemitismus*. Praha: Academia, 2012. XXI. století. ISBN 978-80-2002-020-8. s. 251–253.

Termín antisemitismus definoval v druhé polovině 19. století německý radikální politik a novináře Wilhelm Marr.¹⁰ Termín se rychle rozšířil mezi bojovníky proti židovské moci, která údajně sužovala společnost. Tento pojem naznačoval rozchod novodobé nenávisti s tradičními formami protižidovské nesnášenlivosti a pronásledování. Zároveň také zastíral, kdo byl nenáviděným.¹¹ Nenávist vůči Židům byla historicky popisována spíše z náboženské perspektivy, ale postupně přecházela také do roviny etnické. Rasová nenávist vůči židovskému obyvatelstvu započala na konci 19. století, v době revolucí a následně po vypuknutí 1. světové války, kdy se na Židy opět nahrnula smyšlená obvinění, způsobující novou vlnu nenávisti. Byly šířeny teorie, že Židé chtějí získat nadvládu nad celým světem. Ostatně tyto teorie jsou živeny i dnes. Tato nenávist se umocňovala úspěchy židovského obyvatelstva, jejich určitým zrovnoprávněním, ke kterému docházelo v 18. století, a hlavně za francouzské revoluce. Židé začali být považováni za „vnitřního nepřítele“ a mnoho lidí je vinilo z nerovnováhy, která tehdy ve světě panovala. Svůj díl na tomto mělo i právě zmiňované zrovnoprávnění a udělení privilegií určitým skupinám židovského obyvatelstva, jako například povolení nosit zbraň, volný pohyb po území panovníka, či podíl na kulturním a politickém životě. Židé také získali část práv a privilegií díky jejich obchodním zkušenostem a kontaktům s evropskou šlechtou. Šlo o jakousi formu emancipace židovského obyvatelstva, která „*znamenalá rovnoprávnost i privilegia, zrušení autonomie starého židovského společenství i vědomé zachování Židů jako samostatné skupiny ve společnosti, zrušení zvláštních omezení a zvláštních práv i rozšíření těchto práv na rostoucí skupinu jednotlivců.*“¹²

V posledních desetiletích 19. století začínají vznikat jedny z prvních politických stran s antisemitským zaměřením a programem. V období 1. světové války a po jejím skončení začalo docházet k radikalizaci této antisemitské ideologie. Toto ovzduší nebylo doménou pouze Německa, ale po nástupu Adolfa

¹⁰ BUDIL, Ivo T. *Encyklopedie dějin antisemitismu*. V Plzni: Západočeská univerzita, [2013]. ISBN 978-80-261-0206-9. s. 25.

¹¹ KRYL, Miroslav. *Rasismus, antisemitismus, holocaust*. Ústí nad Labem: Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2011. ISBN 978-80-7239-262-9. s. 43.

¹² ARENDT Hannah, *Původ totalitarismu I-III*. Praha, 1996, 679 s. ISBN 80-86005-13-5. s. 61-62.

Hitlera k moci v roce 1933 se právě zde antisemitismus stal oficiální doktrínou státu.¹³

Pokud se na pojem antisemitismu podíváme obecněji, je možné jej považovat za součást širšího pojmu rasismus, kdy lze říci, že je jednou z jeho forem. Část autorů s tímto názorem nesouhlasí, a naopak jej považují za samostatný a oddělený fenomén. Hlavní argument proto spatřují především ve skutečnosti, že objektem antisemitismu jsou pouze Židé jako kategorie lidí, a to co je s nimi spojeno, zatímco v případě rasismu se jeho oběti odlišují, a to nejen antropologicky či kulturně.¹⁴ Zde vyvstává otázka, jak vlastně definovat tuto protižidovskou nenávist a rozpoznat toho, kdo je předmětem této nenávisti. U rasistického antisemitismu je to oproti antijudaismu složité, neboť nějaké „vnější rozlišení“ Židů od nežidovského okolí je utopie. K tomuto je vše vypovídající fráze, jíž údajně pronesl Hermann Göring, „*Kdo je žid, o tom rozhoduji já.*“¹⁵ V této době se projevuje snaha dát rasistickému antisemitismu punc vědeckosti zneužitím antropologie, sociálního darwinismu a eugeniky. Antisemitismus tvořil jádro nacionálněsocialistické ideologie. Rasové a antisemitské učení k této ideologii zcela jistě patřilo. „*Nacistická ideologie směřovala ke kmenovému pojetí zdravého a silného německého národa a jeho ztotožnění s čistou árijskou rasou jako jejím nejdokonalejším výtvorem. Takové tvrzení rovněž zakládalo (při překroucení a zneužití Darwinova učení) údajně od přírody dané právo Němců na nadvládu a vymýcení všeho, co by jim mohlo škodit nebo je ohrožovat.*“¹⁶

Na českém území dochází ohledně problematiky antisemitismu k vědeckému rozkolu. Část historiků, ať už těch českých, či západoevropských, silně kritizuje chování Čechů k židovskému obyvatelstvu, je zde také část vědeckých pracovníků, kteří silně obhajují české obyvatelstvo během 2. světové války. Autorky Vrzgulová a Kubátová (2016) navíc doplňují, že z historických dat vyplývá velmi nízký počet Čechů, kteří byli ochotni pomoci Židům během války.

¹³ VRZGULOVÁ, Monika a Hana KUBÁTOVÁ. *Podoby antisemitismu v Čechách a na Slovensku ve 20. a 21. století*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3461-6. s. 12.

¹⁴ DANICS, Štefan a Tomáš KAMÍN. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2., rozš. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2008. ISBN 978-80-7251-286-7. s. 127.

¹⁵ KRYL, Miroslav. *Rasismus, antisemitismus, holocaust*. Ústí nad Labem: Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2011. ISBN 978-80-7239-262-9. s. 44

¹⁶ Tamtéž s. 137

Dále to vyplývá také z faktu, že mnoho z nich začalo pomáhat až v době konce války během tzv. pochodů smrti. Autorky proto také dále doporučují, že by se měla provést jakási revize českých moderních dějin z období 2. světové války, neboť současné interpretace událostí nejsou příliš realistické vzhledem k získaným datům. V současné době se věnuje pozornost, ve vztahu k antisemitismu, převážně v souvislosti s pravicovým extremismem. Samozřejmě dnes již nejsou tradovány lži a předsudky o čarodějnictví Židů, ale stále je živena nesmyslná teorie o „židovském spiknutí“ které má za cíl ovládnutí světa.

1.3 Holocaust

Pojem, který je v současné době světu znám, jakožto označení pro masovou genocidu Židů, kterou naplánovali a zrealizovali nacisté v období 2. světové války. Samotný termín holocaust byl poprvé použit panem Elie Wiesellem v souvislosti s genocidou Židů v jeho románu Noc. Pojem holocaust se pro část odborníků a pro samotné Židy jeví problematicky, jelikož slovo je odvozeno původně z řeckého a latinského slova „*holocaustum*“, kdy ve svém původní významu znamená „úplné spálení – celou zápalnou obět“. Vzhledem k tomuto je pochopitelné nepoužívání tohoto pojmu ze strany Židů. Hebrejský pojem „Šoa“, jež znamená katastrofu, je přiléhavější z hlediska toho, k čemu došlo. Avšak pojem holocaust je v současné době rozšířeným „mediálním“ termínem, který je znám široké veřejnosti. V potaz je potřeba vzít i názor, že k pochopení termínu se musíme podívat na tento pojem do angličtiny, nikoliv do staré řečtiny, kdy v angličtině znamená pojem holocaust „*naprosté zničení zejména ohněm, masakr*“. Vzhledem k tomu, že spolu se Židy byly vražděny i jiné skupiny lidí, a jen stěží lze tyto genocidy oddělovat, používá se někdy termínu holocaust v širším slova smyslu, jako například romský holocaust (romsky „porajmos“). Masové vyvraždění milionů lidí patřilo do celkové koncepce likvidace všech osob, z jejichž smrti mohli nacisté něco získat, anebo jim z jakéhokoliv důvodu nevyhovovali. Kromě 5,5 až 6 milionů Židů, nepočítaje „válečné oběti“, zapříčinila nacistická „šílená“ vyhlazovací ideologie smrt dalších přibližně 5 milionů osob, ať už se jednalo o homosexuály, Romy, sovětské válečné zajatce, postižené osoby „nehodné života“, či svědky Jehovovy.

Jak vlastně mohlo dojít k holocaustu? Jak uvádí prof. Radil, došlo ke „katastrofální interakci řady faktorů, přičemž žádný z nich sám o sobě podobný vývoj navodit nemohl“. Do těchto faktorů následně řadí předchozí ekonomický a morální úpadek Německa po ukončení 1. světové války a přijetí Versaillské mírové smlouvy v roce 1919, vznik pravicových a levicových hnutí v Německu a celkovou mezinárodní situaci, včetně sílící pozice sovětského Ruska. Německý nacionalismus tehdejší doby a již výše zmiňovaný, staletími zakořeněný, lidový antisemitismus, přičemž tento antisemitismus usnadnil nacistické ideologii udělat z Židů obětní beránky, kteří vlastně mohou za vše.¹⁷

K tomuto je však třeba zmínit, že antisemitismus existoval již dávno před nástupem Hitlerovy moci, jak je uvedeno v předchozí kapitole. Nacistický politický program byl obdobný jako programy mnoha dalších nacionalistických stran z počátku 20. století. Hitlerovy rasisticky antisemitské názory nebyly tudíž nijak ojedinělé. I když Hitlerova nenávist k Židům byla zjevná, kdy největším a naprostým protikladem Árijece byl v jeho očích Žid. Hitler viděl boj proti Židům jako službu světu, pro kterou byl předurčen. „Zvítězí-li Žid se svým marxistickým vyznáním víry nad národy světa, jeho korunou bude pohřební věnec lidstva a tato planeta poputuje vesmírem zase bez lidí, jako kdysi před miliony let... Věřím dnes, že jedním v duchu všemohoucího Stvořitele: tím, že se bráním Židovi, bojuji za dílo Pána.“¹⁸ Po nástupu k moci, začal Hitler postupně s realizací toho, co již vyjevoval a naznačoval ve svých projevech a knize Mein Kampf.

Pro mnoho lidí, je stále nepochopitelné, jak se mohli lidé dopouštět takového nehumánního a brutálního chování. Nad tímto se ve svém díle Modernita a holocaust zamýšlí Zygmunt Bauman, kde vyslovuje jednu z velmi hlubokých úvah, a to, že „nejúděsnější zprávou, kterou nám holocaust, a to, co jsme se dozvěděli o jeho pachatelích, přinesl, nebyla pravděpodobnost, že se „to“ mohlo stát nám, nýbrž představa, že jsme to mohli spáchat my“. Dále zde poukazuje na Milgramův výzkum, ze kterého mimo jiné vychází předpoklad, že každý máme sklony

¹⁷ RADIL, Tomáš. *Holocaust a Evropa po sedmdesáti letech: sociálně-psychologické mechanismy, dopady, asociace*. Praha: Academia, 2016. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2643-9. s. 129-130.

¹⁸ HITLER, Adolf. *Můj boj: dva svazky v jednom*. Sv. 1.: Účtování. Sv. 2.: Národněsocialistické hnutí. Nežkrác. vyd. Přeložil Stanislav MICHALČÍK. Praha: Otakar II., c2000. ISBN 80-86355-26-8. s. 53.

k agresivitě a pokud máme úkol, snažíme se ho co nejlépe splnit, a to bez ohledu na následky. „Ukrutnosti nepáchají krutí jedinci, ale obyčejní lidé, kteří se snaží dobře zhostit svých běžných povinností.“¹⁹ Obdobně uvádí ve své knize *Holocaust a Evropa po 70. letech* prof. Radil, že v povaze mnoha lidí je jistý potenciál k tomu, co dnes můžeme nazývat zlem a co vyvěrá z našich geneticky podmíněných hlubokých mozkových mechanismů. Dále uvádí, že v normální společnosti stojí proti tomuto naše civilizační či kulturní zábrany a taktéž strach z trestu. V dobách nacismu byly však tyto obranné mechanismy odstraněny.²⁰

Samotný holocaust, nebo jak jej nazývali nacisté „*endlösung*“, měl několik vývojových fází, kdy za 9 let došli od definice a evidence, omezování práv a zabavování majetku, k deportacím do ghatt a následně do koncentračních táborů, až v konečné fázi k fyzické likvidaci – vyhlazování. Zde je možné zamyšlení, zda i v současné době by lidé byli schopni slepě následovat a bezhlavě poslouchat své vůdce či autority a dopouštět se takovýchto hrůzných činů. Prvotním cílem nacistů bylo vymanit Židy z běžného života a ze společnosti. Začali být propouštěni ze zaměstnání nebo škol, život se pro ně stal ze dne na den mnohem složitějším. V roce 1935 byly schváleny tzv. Norimberské rasové zákony, o kterých bude pojednávat jedna z následujících kapitol. Následoval odsun do koncentračních táborů, stěhování do ghatt, sloužících ke shromažďování nevhodné a nebezpečné rasy pro německý lid. Celá tato nenávist byla symbolicky zakončena těsně před vypuknutím 2. světové války v listopadu roku 1938 událostí s názvem tzv. křišťálová noc, kdy tisíce Židů bylo odvečeno do koncentračních táborů, byly ničeny synagogy, židovské školy, obchody a obydlí. Otevřená rasová nenávist, jak ze strany společnosti, tak také ze strany nacistické vlády, měla za důsledek emigraci několika desítek tisíc německých Židů do zahraničí, aby si zachránili život.

¹⁹ BAUMAN, Zygmunt. *Modernita a holocaust*. 2. vyd. Přeložil Jana OGROCKÁ. Praha: Sociologické nakladatelství, 2010. Post (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-028-5. s. 213-216.

²⁰ RADIL, Tomáš. *Holocaust a Evropa po sedmdesáti letech: sociálně-psychologické mechanismy, dopady, asociace*. Praha: Academia, 2016. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2643-9. s. 130.

1.4 Vzestup nacismu

Nacismus můžeme chápat jako politickou ideologii, která byla charakteristická především směsicí idejí rasismu, antisemitismu, pangermanie a sociálního darwinismu, vycházející z fašistické ideologie. S fašismem není nijak zásadně spojována, ale spíše mu přidává další aspekty k vylepšení. Jedná se zejména o rasovou nesnášenlivost. Řadíme ji do kategorie totalitních režimů, jejichž cílem je zorganizovat lidstvo tak, jako by existoval pouze jeden jedinec. Jednalo se, jak bylo zmíněno výše, o rasistické přesvědčení o nadřazenosti árijské rasy, ostatní rasy měly být podrobeny árijcům, či zcela zlikvidovány. Nacismus měl tři principy – vůdce, lid a stranu. I když je zajímavé, jak ve své knize uvádí Arendtová, že v prvopočátcích byli nacisté natolik opatrní, aby nepoužívali hesla, jež označují určitou formu vlády. V tomto ohledu byli původní, kdy uváděli, že *„Nacionálně socialistická říše není diktatura, a už vůbec ne libovůle. Nacionálně socialistická říše stojí spíše na vzájemné loajalitě Vůdce a lidu“*.²¹ Z politologického hlediska se jedná o intelektuálně chudou ideologii a její originalita spočívá pouze v tom smyslu, jakým způsobem byla schopna kopírovat lidské předsudky k tomu, aby dokázala zmobilizovat společnost k upřednostnění jedné jediné rasy. Nacismus uspěl především v tom, že dokázal syntetizovat různé myšlenky, které mohly být často velmi protichůdné, do jedné ideologie. Nacismus neboli národní socialismus vychází z představované NSDAP (Národně socialistická německá dělnická strana). Členové této strany sami sebe nazývali termínem nacisté – ten vychází ze spojení některých písmen ze slov národní a sociální, z toho dále nacismus. NSDAP vznikla 24. 2. 1920 z původní Německé dělnické strany. Je třeba podotknout, že tato strana a její směřování nebyly ve 20. letech 19. století ničím výjimečným. Jednalo se spíše o marginální politické uskupení. Tato poválečná doba byla živnou půdou antisemitských skupin. Nejvlivnějším bylo uskupení *„Deutschvölkischer Schutz und Trutzbund“* (Německý lidový svaz ochrany a vzdoru), který v roce 1922 čítal bezmála 150.000 členů, po kterých bylo požadováno při vstupu do strany podepsání stanov, jež obsahovaly i požadavek *„odstranění zhoubného a ničivého vlivu židů“*.²² Bohužel

²¹ ARENDT Hannah, *Původ totalitarismu I-III*. Praha, 1996, 679 s. ISBN 80-86005-13-5. s.493.

²² REES, Laurence. *Holokaust: "nová historie"*. Přeložil Jan ŠINDELKA. Praha: Euromedia Group, 2021. Universum (Euromedia Group). ISBN 978-80-242-7809-4. s. 25.

pro budoucnost našli původní zakladatelé Německé dělnické strany Anton Drexler a Dietrich Eckart v osobě Adolfa Hitlera potenciál, který hledali. Eckart prorokoval, že Hitler je budoucností Německa a jednou ho bude znát celý svět. Jak mrazivé je toto proroctví z dnešního pohledu. A jakýže to potenciál v Hitlerovi viděli? Eckart taktéž pronesl, že nemůže před masou postavit důstojníka, jimž už nikdo nevěří, ale že nejlepší by byl dělník s prořízlými ústy, přičemž „*není důležité, aby byl inteligentní, jelikož politika je tou nejhoupější věcí na světě*“.²³ Mezi hlavní programové body patřilo: „*zrušení versailleské mírové smlouvy, návrat ztracených území, právo na životní prostor, vyloučení Židů z národního společenství..., vyvlastnění válečných zisků, pozemkovou reformu nebo zabezpečení prosperity zdravé třídy*“.²⁴ Díky vůdčímu typu osobnosti Adolfa Hitlera byla brzy strana přeorientována z původních zakladatelů prioritně na osobnost Hitlera, a tento následně do strany přilákal i pozdější vůdčí „osobnosti“ nacistického hnutí jako Hermana Göringa, Ernsta Röhma, Hanse Franka či Rudolfa Hesse. V listopadu 1923 se pokusil Hitler se svou stranou o převzetí moci v Německu, akce se však po několika dnech zhroutila a Adolf Hitler byl odsouzen na pět let vězení. Po necelém roce byl však propuštěn. Právě v této době Hitler sepsal knihu Mein Kampf, ve které představuje svůj světonázor. NSDAP byla stranou, které, ostatně jako většině extremistických stran, jdou problémy a katastrofy ve světě a v zemi ku prospěchu. Například na vrcholu německé hospodářské krize a po vstupu francouzských a belgických jednotek do Porýní, se zdvojnásobil počet členů NSDAP na přibližně 55.000, kdežto o necelé dva roky později, když bylo Německo z nejhorší situace venku, znatelně propadly extremistické strany ve volbách v prosinci 1924. Následující roky postihla NSDAP krize mezi členy a strana stagnovala. Jejich volební výsledky v letech 1924 a 1928 toto dokládají, kdy strana získala přibližně 3 % hlasů. Přesto se ale Hitler vzvedmul a snažil se vytěžit maximum. Jak už je zmíněno výše, katastrofy jdou ku prospěchu extremistickým stranám, tudíž světová hospodářská krize z konce roku 1929 byla pro NSDAP

²³ Tamtéž s. 27.

²⁴ NÁLEVKA, Vladimír. *Světová politika ve 20. století*. Praha: Aleš Skřivan ml., 2000. ISBN 80-902261-4-0.s 78.

přínosem. Ve volbách roku 1932 NSDAP relativně uspěla výsledkem 37 % hlasů²⁵. Úspěchu bylo dosaženo v roce 1933 po sérii komplikovaných jednání o předání moci. Hitler byl dne 30. ledna 1933 jmenován kancléřem, sestavil vládu s politiky z konzervativních stran, aby nebyl obviněn v jednobarevného vládnutí²⁶. Po požáru budovy německého parlamentu *Reichstagu* a následných volbách dostaly události rychlý spád. Pak už mohl postupně rozjet své plány na získání absolutní moci a prosazení státního teroru.

1.4.1 Nástup k moci

Po nástupu nacistů k moci netrvalo dlouho a ihned se začalo projevat jejich zamýšlené antisemitské směřování. Již v dubnu 1933 dochází k bojkotu židovských obchodů, který byl však, k nelibosti nacistů, ze strany veřejnosti přijat vcelku vlažně. Dalším z protižidovských opatření byl první zákon týkající se státní správy, jehož účelem bylo přehodnocení veřejných funkcí zastávaných neárijskými občany. Byla to jakási předzvěst následujících kroků, kdy se jednalo o první zákon, který svým způsobem definoval Židy. V paragrafu 3 zmiňovaného zákona, bylo stanoveno, že všichni zaměstnanci neárijského původu budou propuštěni. Za „neárijsce“ byl tehdy definován každý „...kdo je potomkem neárijských, zejména židovských, rodičů nebo prarodičů. Stačí, byl-li neárijscem jeden z rodičů nebo prarodičů.“²⁷ Dále následoval zákon, zaměřující se na neárijské studenty, proti přeplňování německých škol a univerzit, podle něhož smělo být na střední a vysoké školy přijímáno pouze 1,5 % nových židovských studentů. Následujícími zákonnými opatřeními byli Židé vyloučeni z některých povolání, jako právníci, lékaři, novináři, učitelé, byl přijat zákon o dědění a řada dalších omezení. Je jasně patrné, kam zákony, přijímané od nástupu nacistů k moci, směřovaly a jaký byl jejich záměr, tedy vyloučení Židů ze všech klíčových oblastí „nové říše“. Na jedné straně lze uvažovat nad skutečným účinkem nově zavedených opatření, kdy bylo učiněno několik výjimek z těchto zákonů, ale dopad na celkovou „atmosféru“ doby byl neoddiskutovatelný. Společnost, i ta která se

²⁵ BENSOUSSAN, Georges. *Atlas holocaustu: nacistická genocida v Evropě*. Přeložil Jitka DĚDICOVÁ. V Brně: Lingea, 2022. Historické atlasy. ISBN 978-80-7508-744-7. s. 14.

²⁶ Nacisté byli zastoupeni pouze třemi členy: Adolf Hitler (říšský kancléř), Wilhelm Frick (ministr vnitra) a Hermann Göring (ministr bez portfeje).

²⁷ FRIEDLÄNDER, Saul. *Nacistické Německo a Židé, 1933-1945*. Přeložil Petruška ŠUSTROVÁ. Ostrava: Pant, 2017. Moderní dějiny (Občanské sdružení Pant). ISBN 978-80-906778-1-4. s. 26.

dříve nijak proti Židům nevymezovala, se jich začala stranit. Postupně a plíživě se budovala atmosféra strachu, narůstal počet fyzických násilností proti židovskému obyvatelstvu, které nebyly státem postihovány, a tím se stávaly legitimními. Z dnešního pohledu se zdá zvláštní, že v této době perzekucí a ponižování opustilo v roce 1933 Německo přibližně 37000 z celkového počtu 525000 Židů a v následujících letech ještě každoročně méně. Ovšem je třeba si uvědomit, že tehdy nikdo nevěděl, co víme dnes, tedy že vše bude směřovat ke „konečnému řešení“. Taktéž samotná emigrace nebyla tím, čím je z dnešního pohledu, majetek Židů se prodával za stále nižší ceny a panovala značná hospodářská nejistota.²⁸

1.4.2 Norimberské zákony

Smrtí německého prezidenta, Paula von Hindenburga, Adolf Hitler dovršil svou cestu na onen vrchol politické moci a stal se absolutní hlavou státu německé říše. Hitler, do té doby pouze kancléř, se stal také prezidentem. Jeho moc se upevnila, kabinet pod jeho vedením mu musel složit přísahu a nepohodlní státní zaměstnanci byli propuštěni. Antisemitská politika vůči židovskému obyvatelstvu postupovala rozrůstajícím se způsobem.

Po první „vlně“ zákonů, jak je nastíněno výše, vstoupilo do života další dílo. Zákony vydané v roce 1935, tzv. *Norimberské rasové zákony – zákony na ochranu německé krve a německé cti*, které definovaly německé státní občanství, a především, kdo na něj má nárok. „*Říšským občanem jest pouze státní příslušník německé nebo příbuzné krve, který dokazuje svým chováním, že je ochoten a schopen věrně sloužit německému národu a říši.*“²⁹ Význam těchto zákonů byl veliký, jelikož dosavadní diskriminace a antisemitismus dostal svůj právní rámec, Židé byli hanobeni a perzekuováni už jen pro pouhý fakt, že jsou, kým jsou. A tím se dotýkáme paradoxu, kdy nacisté věřili, že Židé jsou rasa, a nikoliv jen náboženská komunita, a navzdory jejich dlouhodobé snaze najít vědecky podložený způsob, jak zjistit, kdo je, a kdo není Žid, který však nenalezli, museli k určení „židovství“ použít náboženství. Tedy příslušnost k „židovské rase“ byla

²⁸ Tamtéž s. 26-35.

²⁹ Holocaust.cz: *Institut Tereziánské iniciativy* [online]. [cit. 23.10.2022]. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/dejiny/soa/zide-v-ceskych-zemich-a-konecne-reseni-zidovske-otazky/ghetto-bez-zdi/protizidovske-zakony-a-narizeni/zakon-o-risskem-obcanstvi>.

určována podle toho, kolik předků vyznávalo židovskou věru.³⁰ Zákonem byla dle německých politiků ochraňována budoucnost německé krve a její čistota. Čistota totiž zajišťuje jasnou existenci a nadřazenost německého lidu. V podstatě tyto zákony omezovaly veškeré sexuální vztahy mezi dvěma rasami – židovskou a árijskou. Židé dále nesměli zaměstnávat německé občany, používat říšské a národní symboly a barvy.

Norimberské zákony nebyly poslední omezující „zákonné“ opatření namířené proti Židům za éru nacistické vlády. Bylo vydáváno množství zákonů a opatření, jež se dotýkaly téměř všech oblastí života. Nejvýznamnějším rokem v předválečném období byl rok 1938, kdy došlo k vydání nařízení o ocenění a nahlášení veškerého majetku, bylo nařízeno, že Židé musí před své jméno připojit druhé jméno, a to Israel u mužů a Sára u žen. Židé si museli nechat cestovní pasy označit písmenem „J“, židovští lékaři a advokáti nesměli vykonávat svou praxi a mnoho dalších omezení v podnikání a řemeslech. Norimberské zákony začaly samozřejmě následně platit i na obsazených územích, a byla přijímána i další omezení.³¹ Mezi obyvatelstvem, jak německým, tak z části židovským, byly Norimberské zákony přijaty vcelku kladně, jelikož určovaly určité hranice a obyvatelé se domnívali, že se tím vyřeší některé stávající problémy. Na určitou dobu dokonce poklesl počet protižidovských útoků, ale byl to pouze tzv. klid před bouří. Hitler potřeboval získat obyvatelstvo, ve své nenávisti vůči Židům, na svou stranu.

1.4.3 Křišťálová noc

Příchodem roku 1938 se vzedmula silnější vlna útoků proti Židům. Nacisté se v rámci tažení proti nepřizpůsobivým Němcům, tzv. asociálům, zaměřili i na židovské obyvatelstvo a další odlišné skupiny obyvatelstva. Na denní pořádek se opět dostalo rabování, poškozování a ničení židovského majetku. Mnoho lidí skončilo v již existujících koncentračních táborech jako Dachau a Buchenwald. Německu přibýlo území Rakouska a Sudet, odkud se Židé snažili uprchnout,

³⁰ REES, Laurence. *Holokaust: "nová historie"*. Přeložil Jan ŠINDELKA. Praha: Euromedia Group, 2021. Universum (Euromedia Group). ISBN 978-80-242-7809-4. s. 104.

³¹ BENSOUSSAN, Georges. *Atlas holocaustu: nacistická genocida v Evropě*. Přeložil Jitka DĚDICOVÁ. V Brně: Lingea, 2022. Historické atlasy. ISBN 978-80-7508-744-7. s. 18.

ovšem nastala pro ně ještě krutější období, jelikož útek do jiných zemí se stával obtížnějším až nemožným. Okolní země začaly Židy odmítat. Toto se stalo i spouštěčem události, která ve svém důsledku vyvrcholila v otevřené protižidovské násilí, které vstoupilo do dějin jako „Křišťálová noc“. Záminkou pro spuštění tohoto násilí byl atentát na německého pracovníka velvyslanectví v Paříži ze strany židovského mladíka Herschela Grynszpana. Právě tato „politika“ vyhánění zahraničních Židů z Německa do zemí, které je však nechtěly přijmout, se dotkla i rodiny budoucího atentátníka, který tento čin zvolil jako svůj protest. Nacisté tohoto mistrně, ostatně jako již v minulosti, využili.³² Jejich odplata předčila veškerá očekávání. Od 9. listopadu 1938 začalo po celé zemi docházet k násilnostem, rozbíjení výloh židovských obchodů, zapalování synagog, demolování židovského majetku. U pachatelů tohoto běsnění z řad SS a SA se projevila značná krutost. Výsledkem násilností byla smrt 91 Židů, přičemž mnoho dalších lidí následkem událostí spáchalo sebevraždy, bezmála 30000 osob bylo posláno do koncentračních táborů, dále došlo k značným majetkovým škodám, jako 267 zničených synagog a přibližně 7500 obchodů. Nebyl poškozen téměř žádný německý majetek. Hašení požárů zapálených synagog se omezilo nikoliv na uhašení požáru, ale na ochranu blízkého německého majetku. Dále již nikdo nemohl být na pochybách kam směřuje „osud“ Židů. Nacisté následně vydali další protižidovská opatření, z nichž nejvynalézavější bylo rozhodnutí o náhradě škody způsobené předchozími událostmi ve výši 1 000 000 000 marek. Okolní svět sice odsoudil „Křišťálovou noc“, ale tím tato reakce skončila, žádné výraznější pomoci se Židé nedočkali.

Co ale dalšího tato událost ukázala byl fakt, že oficiálně neexistuje žádný záznam, který by s listopadovými událostmi spojoval přímo Hitlera. Jak sice postupně vplynulo z různých nepřímých důkazů, Hitler samozřejmě o všech skutečnostech věděl a schvaloval je, avšak nechtěl, aby mu byla přičítána osobní

³² REES, Laurence. *Holokaust: "nová historie"*. Přeložil Jan ŠINDELKA. Praha: Euromedia Group, 2021. Universum (Euromedia Group). ISBN 978-80-242-7809-4. s. 131-132.

FRIEDLÄNDER, Saul. *Nacistické Německo a Židé, 1933-1945*. Přeložil Petruška ŠUSTROVÁ. Ostrava: Pant, 2017. Moderní dějiny (Občanské sdružení Pant). ISBN 978-80-906778-1-4. s. 86.

odpovědnost. Již tyto události napovídají, proč neexistují „důkazy“ o následné perzekuci a likvidaci Židů a rozhodování o tomto ze strany Hitlera.³³

1.5 Konečné řešení židovské otázky

Nacisté měli v plánu vyhladit téměř všechny Židy na území Evropy, a k tomu jim měl pomoci plán nazvaný jako „konečné řešení židovské otázky“. Tento plán byl „schválen“ na konferenci v lednu roku 1942 v německém Wannsee nedaleko Berlína, svolané na základě pověření od Hermana Göringa Reinhardem Heydrichem, jenž zastával funkci velitele RSHA. Na uvedené konferenci se sešlo společně s Heydrichem dalších čtrnáct představitelů nacistické moci z různých institucí a ministerstev. Konference se zúčastnil například Adolf Eichmann, jenž vedl zápis konference, který se dochoval a je důkazem uvedeného setkání. Dalšími zúčastněnými byli Heinrich Müller – šéf Gestapo, dr. Otto Hofmann z Hlavního rasového a osídlovacího úřadu SS, dr. Karl Eberhard Schöngarth, velitel bezpečnostní policie a SD v Generálním gouvernementu, dr. Rudolf Lange, velitel bezpečnostní policie a SD v Lotyšsku a další zástupci různých ministerstev. Velmi zkráceně řečeno, na konferenci bylo probrána „evakuace“ Židů na východ. Plán se týkal 11 milionů židovského obyvatelstva, kdy přítomní neopomněli poukázat na problém týkající se toho, že na některých územích jsou Židé rozděleni doposud jen podle vyznání víry a neexistuje zde prozatím rozdělení podle rasových zásad. Dále na problém, že v zemích jako Maďarsko a Rumunsko je jiný postoj k této otázce a v Rumunsku si lze pořídit za peníze doklady potvrzující jinou státní příslušnost.³⁴ Je pravdou, že v protokolu se nehovoří o zabíjení, ale o „odsunu“ či „přesídlení“, avšak je zřejmé, že šlo pouze o styl byrokratického jazyka, kdy stylisticky byl upraven právě A. Eichmannem, jak uvedl při výsleších v Jeruzalémě, jasným smyslem bylo usmrtit.³⁵

³³ REES, Laurence. *Holokaust: "nová historie"*. Přeložil Jan ŠINDELKA. Praha: Euromedia Group, 2021. Universum (Euromedia Group). ISBN 978-80-242-7809-4. s. 154-156.

FRIEDLÄNDER, Saul. *Nacistické Německo a Židé, 1933-1945*. Přeložil Petruška ŠUSTROVÁ. Ostrava: Pant, 2017. Moderní dějiny (Občanské sdružení Pant). ISBN 978-80-906778-1-4. s. 88-90.

³⁴ *Protokol z konference z Wannsee* [online]. [cit. 26.10.2022]. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/dejiny/soa/Nacionalnesocialisticke-konecne-resenkonecne-reseni-zidovske-otazky-v-evrope/pocatek-masoveho-vrazdeni/konference-ve-wannsee-1942/protokol-z-konference-ve-wannsee>

³⁵ KRYL, Miroslav. *Rasismus, antisemitismus, holocaust*. Ústí nad Labem: Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2011. ISBN 978-80-7239-262-9. s. 172.

Tato konference by ale neměla být považována za zahájení konečného řešení, to už totiž probíhalo od počátku 2. světové války a v době konání konference probíhalo vraždění v táborech v Chelmnu, na území Sovětského svazu a jinde. Uskutečňovaly se popravy pod záštitou jednotek SS, byly vytvořeny speciální plynové komory sloužící právě k hromadnému vraždění Židů a dalších ras, které nebyly vhodné a bezpečné pro budoucnost árijské rasy. Z oblastí, které nacisté obléhali, byli Židé nejprve shromažďováni v ghettech a odtud pak byli transportováni do koncentračních táborů. Buďto šli na otročké práce nebo na smrt. Mezi dnes nejznámější tábory patřila Osvětim, Sobibor, Majdanek, Treblinka nebo Chelmno. Genocida, která byla provedena na židovském obyvatelstvu, a která byla jednou z největších a nejpromyšlenějších za celou existenci lidstva, si vyžádala bezmála šest milionů obětí židovského původu. Ovšem nelze zapomínat ani na další oběti, jelikož holocaust nebyl jen „*projevem specifické vražedné nenávisti nacistů a jejich spojenců k Židům, které, na základě své šílené ideologie, považovali za své úhlavní nepřátele.*“³⁶ Jsou uváděny dva až tři miliony sovětských válečných zajatců, téměř dva miliony polských civilistů nežidovského původu, 90 až 220 tisíc Romů, a tisíce dalších příslušníků různých etnik nebo prostě jen osob, jenž si „Říše“ vyhodnotila jako nepřátele.³⁷

Již v letech 1933 až 1939 bylo založeno množství koncentračních táborů, jako byl tábor v Dachau, Sachsenhausen, Buchenwald a mnoho dalších.³⁸ Za celou dobu vlády nacistů bylo na území, která ovládali, několik tisíc koncentračních táborů. Tyto tábory se odlišovaly podle svého účelu, kdy se mohlo jednat o tábory pracovní, koncentrační, tranzitní či vyhlazovací, ovšem pro židovské vězně toto rozdělení nehrálo přílišnou roli, bylo s nimi zacházeno tím nejbrutálnějším způsobem ve všech táborech.

Jako počátek velkých přesunů spojených s vyhlazováním, můžeme označit vpád do Polska a jeho porobení v září 1939, kde byl na jeho západním území vytvořen nový správní útvar tzv. Generální gouvernement. Do područí nacistů se dostaly asi dva miliony Židů a další statisíce z ostatních dobytých území.

³⁶ RADIL, Tomáš. *Holocaust a Evropa po sedmdesáti letech: sociálně-psychologické mechanismy, dopady, asociace*. Praha: Academia, 2016. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2643-9. s. 132.

³⁷ Tamtéž s. 131.

³⁸ Tamtéž s. 131.

Z původních zvrácených plánů s židovským obyvatelstvem, jako bylo vytvoření židovské rezervace, přesídlení na Madagaskar či využití táborů na území SSSR, po jeho dobytí, postupně sešlo, ale faktem zůstalo, že na konci roku 1940 žilo na území ovládaném nacisty téměř 3 200 000 Židů a po vpádu do Sovětského svazu se počet dále navyšoval. Kromě koncentračních táborů byla zakládána, pravděpodobně dle středověkých vzorů, ghetta. Cílem bylo židovské obyvatelstvo oddělit od ostatních, zavřít jej, spočítat, kontrolovat a okrást.

1.5.1 „Einsatzgruppen“ - jednotky zvláštního určení

K likvidaci „nepřátel Říše“ nedocházelo jen v táborech. Jednotky zvláštního nasazení „*Einsatzgruppen*“ začaly postupovat za frontovou linií a vraždit převážně židovské obyvatelstvo.³⁹ Jejich nejmasivnější nasazení přišlo s vpádem do Sovětského svazu. „*Einsatzgruppen*“, tvořené příslušníky SD, pod kterou EG de facto patřily, plnily zvláštní úkoly, které spočívaly v podněcování pogromů na dobitém území, usmrcování komisařů Rudé armády, Židů a dalších „podvratných živelů“. Tyto jednotky se dopustily nespočtu brutálních masakrů, a to včetně poprav žen a dětí. Za obětí jim, dle odhadů, padla za dobu jejich činnosti od roku 1939 do roku 1944 pravděpodobně třetina židovských obětí holocaustu. Jejich neuvěřitelná brutalita a nelidskost při páchání vražedných zvěrstev, jako např. při masakru u obce Babi Jar nedaleko Kyjeva, kde padlo 33 771 Židů, je cítit i z popisu tohoto masakru „*Židé si museli lehnout obličejem ke stěně rokle..., Židé byli v zástupech odváděni na popraviště. Skupiny, které přicházela později, si musela lehnout na těla těch, kteří byli popraveni před nimi..., Dodnes si pamatuji, jak je zachvátila hrůza, když došli na okraj jámy a uviděli mrtvolky...*“⁴⁰ Dalším důkazem těchto zvěrstev je tzv. „*Jägerova zpráva*“. Karl Jäger byl velitelem „*Einsatzkommando*“ č. 3⁴¹, který ve své souhrnné zprávě z prosince 1941, rozepisuje konkrétní počty vražd Židů, jak mužů, žen, tak i dětí, dále komunistů, Romů a duševně nemocných. Za období bezmála pěti měsíců byl počet zavražděných tohoto komanda 137.346 obětí. Přičemž na závěr zprávy se

³⁹ BENSOUSSAN, Georges. *Atlas holocaustu: nacistická genocida v Evropě*. Přeložil Jitka DĚDICOVÁ. V Brně: Lingea, 2022. Historické atlasy. ISBN 978-80-7508-744-7. s 21-23.

⁴⁰ BENSOUSSAN, Georges. *Atlas holocaustu: nacistická genocida v Evropě*. Přeložil Jitka DĚDICOVÁ. V Brně: Lingea, 2022. Historické atlasy. ISBN 978-80-7508-744-7. s 36–37.

⁴¹ Pozn. Einsatzkommando bylo nižší organizační jednotkou v rámci Einsatzgruppe, celkově bylo v rámci čtyř Einsatzgruppen 19 Einsatzkommandos.

v dokumentu uvádí „*Mohu nyní oznámit, že Einsatzkommando 3 dosáhlo cíle vyřešit židovský problém na území Litvy. V Litvě se nyní nenacházejí žádní Židé, kromě těch, kteří jsou určeni na práci, včetně jejich rodin.*“⁴² Nacistické vedení však potřebovalo jiný způsob likvidace Židů. U jednotek EG se jim způsob jevil pomalý, nákladný a taktéž měl značný dopad na psychiku těchto vrahů, příslušníků EG. Jak píše prof. Radil, „*Tehdy vraždění byla ještě hrubá ruční práce, ale prováděli ji, když k tomu dostali rozkaz, tímto způsobem bez zaváhání. Navíc to muselo být náročné i z emočního hlediska. Zabíjet jiné lidi, tj. představitele stejného druhu den co den, nejspíše neodpovídá naší přírodní programové výbavě. Ani tomu, čemu se říká zkráceně svědomí, což je také reálný jev, ač podle nacistické teorie by neměl existovat.*“⁴³ Toto dokládá i osud výše zmiňovaného Karla Jägera, který se během roku 1943 zhroutil a po léčení byl převelen do Liberce jako velitel tamní SD.⁴⁴

1.5.2 Akce T4 a 14f13

Uvedené programy nebyly z hlediska počtu obětí tak hrůzostrašné jako jednotky „*Einsatzgruppen*“ a „*tábory okamžitého vyhlazení*“, avšak jsou naprosto nechutné svou „*vědeckostí*“. Důvodem pro zařazení těchto programů do této práce je fakt, že při těchto programech došlo k prvnímu použití „*plynování*“ a zkušenosti vrahů z těchto programů byly následně využívány v táborech smrti. Prvnímu pokusu zplynování v lednu 1940 byl například přítomen i Irmfried Eberl a Christian Wirth, v té době ředitelé středisek eutanazie a po spuštění „*Operace Reinhardt*“, o níž pojednává následující pasáž práce, se stali veliteli vyhlazovacích táborů. Zabíjení postižených dospělých osob bylo zahrnuto do oficiálního zákonného rámce Hitlerovým dekretem z října 1939, který byl antidaťován na 1. září. Nacisté vytvořili šest středisek eutanazie. Z nacistického hlediska bylo důležité zjištění, jaké výhody znamenal tento způsob usmrcování plynem, a to, že pacienti byli až do posledních chvil před smrtí klidní, bylo možné usmrtit velké množství lidí

⁴² KRYL, Miroslav. *Rasismus, antisemitismus, holocaust*. Ústí nad Labem: Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2011. ISBN 978-80-7239-262-9. s. 159.

⁴³ RADIL, Tomáš. *Holocaust a Evropa po sedmdesáti letech: sociálně-psychologické mechanismy, dopady, asociace*. Praha: Academia, 2016. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2643-9. s. 146.

⁴⁴ *Karl Jäger* [online]. [cit. 2.10.2022]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Karl_J%C3%A4ger

najednou, bylo potřeba méně personálu a v neposlední řadě, vrazi si od obětí udržovali distanc oproti zabíjení střílením či injekcí. Hrůznou skutečností je, že účastníci těchto vražd byli přesvědčeni, jak humánní způsob vynalezli. Již v těchto střediscích se využíval systém, který byl později používán v táborech smrti, tedy falešné sprchy, kde byli pacienti zavražděni za pomoci plynu a následně byla těla spálena v krematoriích. Na celém programu participovalo přibližně 350 doktorů, starostové, úředníci a samozřejmě personál z řad SS. Za dobu oficiálního působení programu T4 od října 1939 do srpna 1941 bylo usmrceno téměř 70 000 osob. Avšak neoficiálně usmrcování pokračovalo a dále bylo zaštitěno pod akci s názvem 14f13, kdy do bývalých středisek eutanázie byli převáženi vězni z koncentračních táborů, ať nemocní, či jinak práce neschopní. V rámci těchto akcí bylo využíváno i plynovacích vozů, kde nacisté oceňovali mobilitu tohoto zařízení.⁴⁵

1.5.3 Táboři smrti

Polemika, zda nacisté původně chtěli Židy ze svého území opravdu „vysídlit“ na Madagaskar nebo na dobytá území Sovětského svazu je dnes vcelku bezpředmětná. Po vyhlášení války Spojeným státem americkým byl rozkaz již více než jasný, plošně vyhladit veškeré židovstvo. Jak ve svém deníku píše Joseph Goebbels shrnutí a připomenutí Hitlerových slov po vyhlášení zmíněné války Spojeným státem „*Co se týče židovské otázky, je führer rozhodnut všechno smazat a začít znovu. Prorokoval Židům, že jestli ještě jednou zatáhnou svět do války, budou smeteni. Nebyla to pouhá slova. Světová válka je tady a jejím nezbytným důsledkem musí být vyhlazení Židů*“.⁴⁶ Genocida již sice probíhala, kdy desetitisíce lidí umíraly v pracovních a koncentračních táborech, ghettech, probíhala genocida sovětských Židů, avšak teď nacisté potřebovali rozšířit genocidu na všechny Židy. K tomuto potřebovali účinnější metody likvidace. Po pokusech s plynovacími vozy se staly nejrůznějším nástrojem stacionární

⁴⁵ BENSOUSSAN, Georges. *Atlas holocaustu: nacistická genocida v Evropě*. Přeložil Jitka DĚDICOVÁ. V Brně: Lingea, 2022. Historické atlasy. ISBN 978-80-7508-744-7. s 24-25.

REES, Laurence. *Holokaust: "nová historie"*. Přeložil Jan ŠINDELKA. Praha: Euromedia Group, 2021. Universum (Euromedia Group). ISBN 978-80-242-7809-4. s. 178-182.

⁴⁶ FRIEDLÄNDER, Saul. *Nacistické Německo a Židé, 1933-1945*. Přeložil Petruška ŠUSTROVÁ. Ostrava: Pant, 2017. Moderní dějiny (Občanské sdružení Pant). ISBN 978-80-906778-1-4. s181-182.

plynové komory ve vyhlazovacích táborech. Jedním z prvních takovýchto táborů byl tábor Chelmno, kde k usmrcování bylo využíváno právě plynovacích vozů, tábor začal fungovat začátkem prosince 1941. Byl primárně určen pro likvidaci obyvatel Lodžského ghetta, které bylo velmi přeplněno. Tábor v Chelmnu byl s přestávkou provozován od prosince 1941 až do ledna 1945. Za tuto dobu zahynulo v táboře odhadem přes 300 000 osob. Použitím plynových vozů v táboře se nacisté připravili o přednost vozů, tedy mobilitu, ale použití vozů k likvidaci obyvatel ghetta stejným způsobem, jako při likvidaci pacientů léčeben, bylo, kvůli problémům s likvidací těl a utajením určení těchto vozů, těžko uskutečnitelné. Nacisté však našli novou výhodu jejich využití jako statických komor, a to právě výhodu utajení. Po válce se podařilo nalézt pouze dva přeživší uvedeného tábora.⁴⁷

Další součástí v plánované genocidě byla akce Reinhardt. V této akci byl využit vražedný potenciál příslušníků akce T4. Téměř všichni aktéři, kterých bylo téměř jedno sto, z tohoto programu eutanázie následně pracovali v táborech smrti uvedené akce Reinhardt. Toto se projevilo na obdobné struktuře i fungování táborů. Samotné uspořádání akce zahrnovalo tábory Belzec, Sobibor a Treblinka, jež vznikly ve stejném pořadí, jak je zde uvedeno. Tábor Belzec, jehož stavba začala začátkem listopadu 1941, byl jakýmsi testovacím táborem, kde se měla najít optimální vyhlazovací technika, jako počet plynových komor a celková struktura táborů. Jedním z prvních velitelů tábora Belzec, byl Christian Wirth, o němž jsem je zmínka již v kapitole programu T4. Wirth měl zkušenosti s plynovými komorami v centrech T4 a následně skloubil „výhody“ statických komor a plynových vozů. V programu T4 se používal v plynových komorách v lahvích stlačený oxid uhelnatý, což Wirth shledal jako logistický problém, a použil z tohoto důvodu komoru s použitím spalovacího motoru, jakožto zdrojem plynu. *„Wirth upřednostňoval vybudování soběstačného vyhlazovacího systému, založeného na obyčejném automobilovém motoru a snadno dostupném benzínu*

⁴⁷ BENSOUSSAN, Georges. *Atlas holocaustu: nacistická genocida v Evropě*. Přeložil Jitka DĚDICOVÁ. V Brně: Lingea, 2022. Historické atlasy. ISBN 978-80-7508-744-7. s 42.

REES, Laurence. *Holokaust: "nová historie"*. Přeložil Jan ŠINDELKA. Praha: Euromedia Group, 2021. Universum (Euromedia Group). ISBN 978-80-242-7809-4. s. 253-255.

a nezávislého na vnějších faktorech.⁴⁸ Následovalo období pokusů za účelem stanovení co nejučinnějších procesů k fungování tábora, od příjezdu vlaku až po likvidaci a pohřbení. Důležitým faktorem bylo utajení skutečného účelu tábora pro příjíždějící, aby nepochopili, že jdou na smrt. Mnoho těchto opatření bylo převzato právě z programu T4, jako maskování plynových komor za místnosti se sprchami, nebo i cesta, kterou šli oběti od přijímací oblasti až před vchod do plynových komor. Tato cesta tzv. „*schlauch*“, anebo ze strany nacistů nazývaná „*himmelstrasse*“, byla využívána již v centru eutanázie v Hadamaru.⁴⁹ Důležitým faktorem, byla skutečnost, že veškerou fyzickou práci spojenou s vražděním, zajišťovali sami Židé, v těchto táborech nazývaní „*Totenjuden*“. Tábor Belzec byl zrušen v červnu 1943, všechny stopy po jeho činnosti byly zahlazeny. Válku přežilo jen několik málo osob, které zažily útrapy tábora Belzec. V táboře bylo zlikvidováno dle odhadů 434 508 až 600 000 osob.⁵⁰

Dalším v pořadí výstavby, od března 1942, byl tábor Sobibor a od června 1942 tábor v Treblince. Oba tábory vycházely z tábora v Belzeci, jak fungováním, tak stavbou, i když s některými „vylepšeními“. Tábory byly rozděleny na přijímací, správní a vyhlazovací část. Tábory Operace Reinhardt byly ztělesněním „*továren na smrt*“, zde už lidé z transportu nebyli rozdělováni na práce schopné a neschopné. Na práci zde byla přiřazena jen malá skupina vězňů, zajišťující samotný chod tábora a případně některé konkrétní profese podle aktuální potřeby. Ostatní čekala smrt. V Sobiboru nalezlo smrt přibližně 250 000 osob a Treblince 900 000 osob. To vše při celkově malém personálním obsazení, kdy ve všech táborech dohromady sloužilo okolo sta příslušníků SS společně s přibližně 1500 pomocného strážního personálu z řad Ukrajinců a Litevců. Počty obětí by byly pravděpodobně ještě vyšší, kdyby v těchto dvou táborech nedošlo ke vzpourám vězňů, po kterých následně byla v táborech činnost ukončena.⁵¹ V táborech byla

⁴⁸ ARAD, Jicchak. *Belzec, Sobibor, Treblinka: vyhlazovací tábory akce Reinhardt*. Přeložil Luděk VACÍN. Praha: BB/art, 2006. ISBN 80-7341-700-6. s. 34.

Pozn. Někteří autoři uvádějí, že v táborech operace Reinhardt se používali ruské tankové diesellové motory. Jednoznačnou odpověď, zda se jednalo o benzinové či diesellové motory, lze dnes již těžko nalézt.

⁴⁹ CHOCHOLATÝ, Michal. *Treblinka a Sobibór: vyhlazovací sektor Treblinky v druhé funkční fázi v porovnání se sektorem smrti Sobiboru*. Praha: Aleš Skřivan ml., 2020. ISBN 978-80-86493-33-6. s.34.

⁵⁰ Tamtéž s. 128-129.

⁵¹ *Přednáška PhDr. Pavla Zemana, Ph.D. u příležitosti 70. výročí povstání v nacistických vyhlazovacích táborech Belzec, Sobibor, Treblinka a Akce Reinhardt*. [online]. Ústav pro studium

těla zavražděných pohřbívána do masových hrobů. Himmler však na jaře 1942 rozhodl o zahlazení všech stop po hromadných vraždách jak na území sovětského svazu, tak právě v táborech Operace Reinhardt. Na podzim 1942 v Belzeci a Sobiboru a na jaře 1943 v Treblince započalo zpopelňování mrtvol na otevřeném ohni. Za tímto účelem byla exhumována i již pohřbená těla. K tomuto účelu byly vytvářeny tzv. kremační rošty z železničních kolejnic, na kterých dle odhadů bylo páleno až 3000 mrtvol najednou.⁵² Za zmínku ještě stojí fakt, že nacistický režim vedl tuto neuvěřitelnou genocidu ze svých rasistických antisemitských důvodů, ale na svých zločinech se nicméně snažili získat co nejvíce, kdy z těchto třech táborů získali nacisté dohromady téměř 179 000 000 říšských marek ve zlatě, cenných papírech, drahokamech, špercích a dalším.⁵³

Tak jak bylo plánem nacistů vyhladit židovské obyvatelstvo Generálního gouvernementu ve vyhlazovacích táborech na Lublinsku, tak pro západoevropské a středoevropské Židy byl stejný osud plánován v táboře Osvětim. Tento byl založen na Himmlerův rozkaz dne 27. dubna 1940. Jednalo se o největší nacistický vyhlazovací a koncentrační tábor, který se postupem času proměnil na obrovský komplex, skládající se z hlavních táborů Osvětim I. II. a III.⁵⁴ Pod správu tábora spadalo dalších přibližně 45 pobočných táborů. Během června 1940 sem byli dovezeni první, převážně polští političtí vězni. V březnu roku 1941 bylo v Osvětimi zaregistrováno 10 000 vězňů. Tábor v Osvětimi prošel několika fázemi. Právě v březnu 1941 jej navštívil Himmler se zástupci firmy I. G. Farben⁵⁵. V této době byla potřeba značného rozšíření průmyslu, a to bylo plánem v oblasti Osvětimi. Zde bylo v zámyslu vybudovat továrnu I. G. Farben Buna na výrobu syntetického kaučuku a paliva. Tábor Osvětim se z původního tábora pro 11 000 vězňů ihned začal rozšiřovat na kapacitu 30 000 vězňů, avšak plán se ubíral až

totalitních režimů [cit. 28.10.2022]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=tb47qwIReTw&t=2327s>

⁵² ARAD, Jicchak. *Belzec, Sobibor, Treblinka: vyhlazovací tábory akce Reinhardt*. Přeložil Luděk VACÍN. Praha: BB/art, 2006. ISBN 80-7341-700-6. s. 178-186.

⁵³ *Přednáška PhDr. Pavla Zemana, Ph.D. u příležitosti 70. výročí povstání v nacistických vyhlazovacích táborech Belzec, Sobibor, Treblinka a Akce Reinhardt*. [online]. Ústav pro studium totalitních režimů. [cit. 31.10.2022]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=tb47qwIReTw&t=2327s>

⁵⁴ Pozn. V němčině se tábor jmenoval Auschwitz I., Auschwitz II. – Birkenou, Auschwitz III. – Monowitz.

⁵⁵ Pozn. *Interessen-Gemeinschaft Farbenindustrie AG* – jedna z největších firem na světě ve své době, která se zabývala převážně chemickými farmaceutickým průmyslovým odvětvím.

k číslu 250 000 vězňů. V Osvětimi nezůstávali pozadu ani co se týče vyhlazovacích praktik. V době na začátku září 1941 došlo k úspěšné zkoušce použití insekticidu Cyklon B na lidi. Ve sklepě bloku č. 11 bylo zavražděno několik set sovětských válečných zajatců a polských vězňů. Od této doby započalo vyhlazování i v Osvětimi, a to právě za využití Cyklonu B. Oproti táborům Operace Reinhardt, byl taktéž zvolen jiný způsob likvidace těl zabitých vězňů, a to v krematoriích. Původně došlo k přestavbě některých budov na plynové komory, ale vzhledem k omezené kapacitě byla v polovině roku 1943 nově vystavěna, v táboře Osvětim II. Březinka, čtyři nová krematoria s plynovými komorami. Plánována byla další rozšíření tábora a stavba dalších dvou krematorií, avšak k tomuto již nedošlo. Během fungování tábora Osvětim došlo dle odhadů historika Franciszka Pipera k zavraždění minimálně 1 100 000 obětí.⁵⁶ Osvětim je v dnešní době, svým způsobem, symbolem holocaustu. Je pravděpodobné, že nacisté plánovali, narozdíl od táborů Operace Reinhardt, její dlouhodobé využívání. Tento tábor plnil, mimo vyhlazování, i mnoho dalších funkcí. Ve zmiňovaných táborech Operace Reinhardt, kde tato zvěrstva byla jediným smyslem jejich existence, se bohužel nacistům podařilo ve velké míře zlikvidovat důkazy o těchto táborech. Je až neuvěřitelné, že hrstka nacistů dokázala během velmi krátké doby vyvraždit 1 700 000 lidí. Jak uvádí Laurence Rees „*Každý z těchto jedinců zemřel ne proto, že by se, kdy něčeho dopustil, ale prostě proto, kým byli jeho prarodiče.*“⁵⁷

Cílem této kapitoly nebylo popsat zvěrstva, jichž se neoddiskutovatelně dopustil nacistický režim a jeho přívrženci, ta jsou nepopsatelná. Je to jen velmi krátký exkurz do malé části vyhlazovací mašinerie nacistického Německa. Na území, které tehdy spadalo pod sféru vlivu Říše bylo téměř 10 000 táborů různého určení, v nichž lidé umírali hlady, podlehli týrání či nelidské práci, byli zavražděni různými způsoby a z jakéhokoliv důvodu, nebo vzhledem k nezměrným útrapám spáchali sebevraždu. A tyto skutečnosti někteří lidé popírají, zpochybňují je, bagatelizují, ba dokonce vyjadřují s nimi souhlas.

⁵⁶ BENSOUSSAN, Georges. *Atlas holocaustu: nacistická genocida v Evropě*. Přeložil Jitka DĚDICOVÁ. V Brně: Lingea, 2022. Historické atlasy. ISBN 978-80-7508-744-7. s 48-51.

KRYL, Miroslav. *Rasismus, antisemitismus, holocaust*. Ústí nad Labem: Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2011. ISBN 978-80-7239-262-9. s. 172-174.

⁵⁷ REES, Laurence. *Holokaust: "nová historie"*. Přeložil Jan ŠINDELKA. Praha: Euromedia Group, 2021. Universum (Euromedia Group). ISBN 978-80-242-7809-4. s. 357.

2 Popírání holocaustu

Dílčím cílem této části práce je v první řadě popsat a charakterizovat samotné popírání holocaustu a provést seznámení se skupinou nejznámějších představitelů zabývajících se tímto pseudovědeckým oborem. Tato část je stále spíše částí teoretickou. Univerzálními prameny lze v této části označit především díla od autorů D. Lipstadt, *Popírání holocaustu: sílící útok na pravdu a paměť* a R. Eaglestona, *Postmodernismus a popírání holocaustu*. Pramenná základna však vycházela i z děl dalších autorů.

2.1 Vývoj

Vždy můžeme nalézt lidi, kteří jsou nedůvěřiví vůči určitému tématu, historickým faktům apod. Stejně tomu tak je u tématu holocaustu. Tzv. popírači mají různé kanály a zdroje, prostřednictvím kterých mohou vytvářet svou vlastní myšlenkovou linii. Co to tedy vlastně znamená popírání holocaustu? „*Popírání holocaustu, které můžeme zařadit do projevů antisemitismu moderní doby, představuje sérii tvrzení, jejichž programovým cílem je zlehčení či vyvracení obecně přijatých a vědecky podložených faktů o holocaustu, tedy genocidě Židů a dalších etnik nacistickým Německem a jeho spojenci během druhé světové války.*“⁵⁸ Snahou je vyvracení ustálených hypotéz a pravd, které jsou vědecky podloženy, ale popírači tato fakta nepřijímají. Popírat mohou prakticky cokoliv, co s holocaustem a 2. světovou válkou souvisí.

První historičtí revizionisté se objevili již po skončení 1. světové války ve Spojených státech amerických. Jejich cílem ale nebylo překrucování historických událostí, nýbrž se „*zabývali seriózním zkoumáním a opírali se o zavedené principy důkazů.*“⁵⁹ Je tedy nutné brát v potaz rozdíl mezi klasickými historickými revizionisty a popírači. Ti druzí se totiž vůbec nezabývají zkoumáním historie na základě pravdivých informací a událostí, ale vychází ze lživých zpráv a pseudovědy. Sílící myšlenky revize událostí 1. světové války ve Spojených státech živila představa toho, že se situace nevyvinula směrem, jaký všichni očekávali.

⁵⁸ ŠEVČÍKOVÁ, Eva. *Problematika popírání holocaustu v České republice*. AUC IURIDICA. 2013. Vydání 59–1. ISSN: 0323-0619. s. 180.

⁵⁹ LIPSTADT, Deborah E. *Popírání holocaustu: sílící útok na pravdu a paměť*. Praha: Paseka, 2001. Souvislosti (Paseka). ISBN 80-7185-402-6. s 56.

Vítězství nebylo tak velkolepé, protože nebyl nastolen světový mír, Evropa stále strádala a sílila v ní výbušnost a nespokojenost občanů. Američané se začali přiklánět k revizionistickým myšlenkám tedy již v meziválečném období. Meziváleční „revizionisté nejenom zprošťovali viny Německo, ale také podrobovali zdrcující kritice Dohodu, jíž vyčítali, že se před válkou i po válce chovala obojetně...bojechtivá politika Francie opakovaně uzavírala cestu k mírovému řešení.“⁶⁰ Přesto ale Lipstadt k tomuto období dodává, že kritika ze strany revizionistů byla zčásti opodstatněná, jelikož válka neměla pouze jednoho viníka. Mocnosti Dohody se nesnažily ukončit válečný konflikt a nastolit mír, ale spíše se snažily z této situace vytěžit maximum. Potud je historický revizionismus naprosto v pořádku, protože jak lze naprosto souhlasit s Lipsatdt, která zastává názor, že „historikové nejsou jen kronikáři.... Každý se snaží vnést do již známého příběhu nový vhled nebo chápání.... Taková interpretace vždy předpokládá určitou neustálou re-vizi minulosti.“ Avšak u popíračů chybí základní předpoklad, kterým jsou kritéria důkazů, přičemž u nich důkaz nehraje žádnou roli.⁶¹ Popírači se prostě pohybují ve svém světě falešných argumentů, kam se snaží nalákat své příznivce. Při odporu pozměňují svá stanoviska, zdůrazňují jiné, s daným tématem nesouvisející skutečnosti, mění své přístupy.⁶² Přesto, můžeme na jejich aktivitách nalézt něco pozitivního? Chocholatý uvádí některé důvody, díky nimž lze určitý přínos spatřovat například v tom, že „představují orientační heuristický rozcestník v rámci zkoumaného tématu, zabývají se detaily a tím upozorňují na rozpory v jednotlivých závěrech vyplývajících především ze sekundární či memoárové literatury, což může v některých případech vybědnout k reinterpretaci (oponentuře revizionistických závěrů) daného problému na základě širší a komplexnější pramenné základny ve smyslu „kontrarevize“, na některých místech motivují a stimulují k opoziční argumentaci (vůči revizionistům) v mnohdy velice subtilních otázkách zkoumaného tématu.“⁶³

⁶⁰ Tamtéž s. 58.

⁶¹ LIPSTADT, Deborah E. *Popírání holocaustu: sílící útok na pravdu a paměť*. Praha: Paseka, 2001. Souvislosti (Paseka). ISBN 80-7185-402-6. s 45.

⁶² EAGLESTONE, Robert. *Postmodernismus a popírání holocaustu*. Přeložil Lukáš VACEK. V Praze: Triton, 2005. Postmodernistická setkávání. ISBN 80-7254-533-7. s13.

⁶³ CHOCHOLATÝ, Michal. *Treblinka a Sobibór: vyhlazovací sektor Treblinky v druhé funkční fázi v porovnání se sektorem smrti Sobiboru*. Praha: Aleš Skřivan ml., 2020. ISBN 9788086493336. s 28.

Počátky popírání holocaustu spolu s revizionistickými myšlenkami můžeme pozorovat od konce 2. světové války. Kritika se zpočátku soustředila na norimberský proces, který je podle tehdejších revizionistů nespravedlivý, z důvodu souzení poražených ze strany vítězů. Tak jak po 1. světové válce je probírána otázka válečné viny, kdy revizionisté z různých důvodů odmítají vinu nacistického Německa. Dále se revizionismus stupňuje a otěže již přebírají popírači. Začíná se mimo jiné objevovat ospravedlňování činů nacistů, jejich srovnávání s činy ostatních účastníků války, zlehčování skutečností genocidy. Původním cílem popíračů této doby bylo snížení viny nacistického Německa a osoby A. Hitlera. Prozatím však tito popírači činy nacistů jen bagatelizovali, dávali na roveň činům Spojenců anebo se snažili prokazovat, že zvěrstva spáchaná nacisty nebyla plánovaná a A. Hitler o nich nevěděl, ale prozatím nepopírali, že se tyto zločiny staly. Jak uvádí D. Lipsstadt *„Do roku 1950 byly položeny základy pro ty, kdo nechtěli pouze relativizovat či zmírňovat činy Německa – argumenty, které potřebovali k podpoře svých výhrad k „podvodu“ s holocaustem, byly na světě...“*⁶⁴ Popírači těchto položených základů náležitě využili a postupně se od zmírňování nacistických zločinů posunuli k jejich popírání.

Myšlenky popíračů neznají hranice, za jedny z prvních můžeme sice považovat Francouze Maurice Bardèche či Paula Rassiniera, ale popírači se objevují téměř po celém světě.

V USA byla dokonce v roce 1978 vytvořena platforma pro sjednocování myšlenek popíračů. Nesla název *Institut pro historickou revizi*. Již názvem si chtěli tvůrci dodat punc vědeckosti. Oficiálním proklamovaným záměrem vytvoření tohoto institutu byla vědecká činnost, ve skutečnosti však hlavním cílem bylo vytvářet smyšlené, vědecky nepodložené práce o popírání holocaustu. Autoři a členové institutu se rovněž snažili manipulovat s historickými fakty. Za tímto směřováním, k jistému zdání vědeckosti, můžeme najít dalšího z řady popíračů, Arthura R. Butze.

90. léta byla především poznamenána pádem železné opony a komunismu ve střední a východní Evropě. Přesto, že společnost v těchto zemích byla plná euforie z příchodu demokracie, tak se nedokázala ubránit příchodu

⁶⁴ LIPSTADT, Deborah E. *Popírání holocaustu: sílící útok na pravdu a paměť*. Praha: Paseka, 2001. Souvislosti (Paseka). ISBN 80-7185-402-6. s 64-76.

extremistických hnutí a jejich myšlenek. D. Lipstadt vidí v nárůstu počtu popíračů holocaustu postkomunistické střední a východní Evropě nevyhnutelný jev, který je složen z až extrémního nacionalismu smíchaného s tradičním antisemitismem a populismem. Otázka národa se v těchto zemích zdá být velmi důležitá a v některých momentech přerůstá až ve fanatickou touhu zabránit jakýmkoliv jiným skupinám vměstnat se do konkrétní společnosti. V různých částech střední a východní Evropy je přístup k popírání odlišný. V zemích, které na holocaustu participovaly, je popírání holocaustu snahou o úpravu či přepsání dějin vlastního národa. Často bylo možné se zde setkat s různými formami popírání ze strany politiků, ať už v Chorvatsku ze strany prezidenta Franjo Tuđmana, v Rumunsku například europoslanec Corneliu Vadim Tudor, ale taktéž na Slovenku a v Maďarsku. Zde bylo možné se setkat s odlišnými formami popírání holocaustu, a to ve formách selektivních a odváděcích, kdy se *„používají strategie jako obviňování jiných či přenášení viny na jiné (za holocaust a vraždění židů jsou odpovědní Němci), obrana a pozitivní sebe prezentace“*⁶⁵

V současnosti vychází velmi málo publikací, u nichž by bylo zjevné popírání holocaustu, neboť v mnoha zemích hrozí trestní postih. Proto se také s rozvojem moderních technologií přesunuli tito představitelé do světa internetu, kde mohou fungovat zcela anonymně a mohou své ideologie prezentovat široké veřejnosti. *„Antisemitismus se tak na rozdíl od svého lokálního, dějinně podmíněného charakteru v minulosti stal globální ideologií nenávisti, kterou je možno nově uvádět i tam, kde historicky a kulturně nemá žádné zázemí.“*⁶⁶

Mezinárodní organizace se snaží případům popírání holocaustu předcházet. Například v lednu tohoto roku (2022) Organizace spojených národů (OSN) přijala rezoluci, která má za cíl bojovat proti popírání holocaustu. *„Vyzvalo zároveň členské státy a společnosti provozující sociální sítě, aby aktivně pomáhaly v boji proti antisemitismu.“*⁶⁷ Dokument schválený Valným

⁶⁵ PANKOWSKA, Natalia Sineaeva, *How to Understand And Confront Holocaust Denial*. [online]. United. [cit. 30.10.2022]. Dostupné z: <https://unitedfia.org/publication/how-to-understand-and-confront-holocaust-denial-leaflet>

⁶⁶ PAVLÁT, Leo, ed. *Židé – dějiny a kultura*. 4. vyd. V Praze: Židovské muzeum, 2007. ISBN 978-80-8688-911-5. s. 107.

⁶⁷ Rezoluce valného shromáždění OSN. A/RES/76/250. *HOLOCAUST DENIAL: ADOPTED BY THE GENERAL ASSEMBLY ON 20 JANUARY 2022* [online]. [cit. 2.10.2022]. Dostupné z: <https://documents.un.org/prod/ods.nsf/xpSearchResultsM.xsp>

shromážděním předložily dvě členské země – Izrael a Německo. Shodly se na něm téměř všechny země, kromě Iránu, v době, kdy uplynulo 80 let od konference ve Wannsee.

Rezoluce obsahuje pět příkladů toho, jakým způsobem bývá tato problematika velmi často zpochybňována a popírána. Konkrétně jde o úsilí omlouvat nebo minimalizovat dopady holocaustu, zásadní minimalizace počtu obětí v rozporu s historickými prameny, snahy obvinit Židy ze způsobení vlastní genocidy, prohlášení označující holocaust za pozitivní historickou událost nebo pokusy svalovat vinu za zřízení a provoz koncentračních táborů na jiné národnosti nebo etnické skupiny. V textu je také vyjádřena obava z rostoucího popírání nebo zkreslování v souvislosti s využitím moderních komunikačních a informačních technologií. Zároveň ale považují internet za pozitivní roli při uchovávání a připomínání si událostí doby 2. světové války. Je tedy nutné, aby se mezinárodní organizace, jednotlivé národní vlády zaměřily na boj proti popírání holocaustu, a současně se zaměřily také na osvětu tohoto tématu, které může být mladým generacím již vzdálené.⁶⁸

2.2 Představitelé

2.2.1 Harry Elmer Barnes

Tento profesor historie bývá mnohdy označován za otce amerického popírání holocaustu. Původně se zabýval revizí 1. světové války a je jakousi spojnicí mezi popírači a americkými revizionisty 1. světové války. Ve svých původních dílech o 1. světové válce byl uznávaným, i když kontroverzním autorem. Pro své hanlivé chování k odpůrcům, a značné konspirace v jeho díle se od něho začalo odvracet množství jeho původních kolegů. Od kontroverzního revizionismu se postupem času dostal k obhajobě Německa i v případě 2. světové války, přičemž vinu svaloval na Spojence, obhajoval Hitlera a Německo. Jako jeden z prvních také začal zpochybňovat číslo šesti milionů zavražděných Židů, které považoval za přehnané. Mezi prvními přišel s metodou prozření a uznání

⁶⁸ Rezoluce valného shromáždění OSN. *HOLOCAUST DENIAL: ADOPTED BY THE GENERAL ASSEMBLY ON 20 JANUARY 2022* [online]. [cit. 2.10.2022]. Dostupné z: <https://documents.un.org/prod/ods.nsf/xpSearchResultsM.xsp>

„objektivní pravdy“ až po dlouholetém a namáhavém bádání. Tuto metodu následně začali přebírat i ostatní popírači.⁶⁹ Pro některé okruhy osob je však Barnes stále uznávaným historikem. Z jedné z jeho myšlenek vyplývá i riziko, které je spatřováno v samotném popírání holocaustu, a to, že „*historie může sloužit jako prostředek k záměrné a vědomé sociální transformaci.*“⁷⁰

2.2.2 Maurice Bardèche a Paul Rassinier

Jelikož popírání holocaustu po 2. světové válce mělo silné tendence ve Francii, je nutné zmínit tyto dva autory, kteří jsou považováni za jedny z prvních v Evropě v poválečném období. Bardèche se sebejistě stavěl za nacistickou politiku a propagandu, obhajoval kolaboraci a zpochybňoval fakta a informace o počtu židovských obětí v koncentračních táborech. Smrt těchto lidí byla podle něj způsobena chudobou, hladem, nemocemi a zimou. Nacistické dokumenty týkající se „konečného řešení židovského problému“ se dle něj týkaly pouze navrhovaného přesunu Židů na východ. Nebál se ani tvrdit, že obrazové a dokumentační materiály o vraždění v táborech jsou ve skutečnosti jen podvrhem. Ač jeho myšlenky jsou cítit i u jeho následovníků, není jimi příliš zmiňován. Důvodem je pravděpodobně skutečnost, že byl fašistou a veřejně s k tomuto hlásil, což se samozřejmě popíračským následovníkům nehodilo, poněvadž se své smýšlení snažili utajit a vydávali se za vědce a historiky. Bardèche nijak nelitoval utrpení Židů a dle něj si nezasloužili žádný soucit od společnosti a vlád.⁷¹

Z výše uvedeného důvodu otevřeného hlášení se k fašismu, je za jakéhosi otce popírání holocaustu po 2. světové válce, považován další francouzský popírač Paul Rassinier. Tento původně komunista a odbojář byl během války internován v koncentračních táborech Buchenwald a Dora. Rassinier zpochybňoval výroky bývalých vězňů o krutém zacházení ze strany příslušníků SS a zcela popřel existenci plynových komor. Uváděl, že jediným motivem pro tato tvrzení je získání co největšího odškodnění od Německa, kdy v této souvislosti též

⁶⁹ LIPSTADT, Deborah E. *Popírání holocaustu: sílící útok na pravdu a paměť*. Praha: Paseka, 2001. Souvislosti (Paseka). ISBN 80-7185-402-6. s 116-117.

⁷⁰ Tamtéž s. 54.

⁷¹ Tamtéž s. 78.

uváděl, že „nejméně 4/5 z těchto 6 000 000 byly na konci války živé až dost“.⁷² Důvodem, proč bývalý vězeň začal popírat fakta holocaustu, může být skutečnost, že Rassinier byl údajně zbit spoluvězněm – komunistou, a dále jeho pobyt na ošetřovně, kde se mu dostalo dobrého zacházení od některého z příslušníků SS.⁷³ Faktem nicméně zůstává, že se Rassinier snažil z pohledu svých zkušeností hovořit o věcech, o kterých v táborech Buchenwald a Dora nemohl vědět. Rassinier je považován za guru popírání holocaustu vzhledem k jeho „původu“ vězně a taktéž z důvodu, že jeho taktiku a teze přebíralo následně mnoho dalších popíračů. Jak uvádí D. Krčmář „*Vytrháváním citací z kontextu, překrucováním údajů a konstruováním naprostých lží útočil na historickou vědu a lidskou paměť.*“⁷⁴

2.2.3 Austin Joseph App

Jedním z nejradikálnějších představitelů popírání ze Spojených států amerických je A. J. App. Své proněmecké tendence dával na odív již během 2. světové války. Otevřeně se zastával Německa a tvrdil, že Německo vlastně do války muselo vstoupit z důvodu znovuzískání toho, co mu po právu náleželo. Během války spekuloval o vstupu a účasti USA do války a roli ostatních Spojenců, avšak vše bylo směřováno pouze k obhajobě Německa. Po válce tyto snahy neustaly, naopak rozšířil svou působnost na ospravedlňování nacistických zločinů a zvěrstev spáchaných nacisty, která po válce vyplynula na povrch. Dokonce tvrdil, že osud obyvatel Lidic byl v souladu s mezinárodním právem, a jak už bylo a je u těchto popíračů zvykem, vůbec se neobtěžoval podložit toto své zvrhlé tvrzení jakýmkoliv odůvodněním, jak k tomuto vůbec došel. Veškerá nacistická zvěrstva nejprve ospravedlňoval, říkal, že každá jiná země by se ve stejné situaci zachovala stejně, a že Spojenci se dopouští taktéž zvěrstev, která jsou shodná s těmi německými. Postupem času se od ospravedlňování a srovnávání dostává k čistému popírání. Zpochybňuje válečné oběti, na straně Německa oběti přidává

⁷² KRYL, Miroslav. *Rasismus, antisemitismus, holocaust*. Ústí nad Labem: Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2011. ISBN 978-80-7239-262-9. s. 238-239.

⁷³ EVANS, Richard J. *Lži o Hitlerovi: proces s největším popíračem holocaustu*. V Praze: Slovart, 2011. ISBN 9788073914509. s. 106-107.

⁷⁴ KRYL, Miroslav. *Rasismus, antisemitismus, holocaust*. Ústí nad Labem: Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2011. ISBN 978-80-7239-262-9. s. 239.

a počet obětí Židů snižuje na maximální počet 1 500 000. Nakonec App touží po dokázání toho, že holocaust je jen mýtus.⁷⁵ Hlavní význam Appa pro popírání je jeho osm, jak sám uvádí, „*nevyvratitelných důkazů*“. Tyto jsou ostatními popírači využívány dodnes. Jedná se o následující tvrzení, která jsou však založena na lži, smyšlených prohlášeních, ohýbání a pozměňování faktů.

1.) *Plánem Říše na řešení židovského problému Německa bylo vystěhování, nikdy ne vyhlazení. Kdyby Německo chtělo vyhladit všechny Židy, nemohlo by se půl milionu vězňům koncentračních táborů podařit přežít a dostat se do Izraele, kde pobírají „fantastické odškodné od západního Německa“.*

2.) *„V žádném z koncentračních táborů v Německu nebyli zplynováni absolutně žádní Židé a hromadí se doklady o tom, že žádní nebyli zplynováni ani v Osvětimi“. Hitlerovy plynové komory nikdy neexistovaly. Plynová zařízení, která se nacházela v Osvětimi, byla ve skutečnosti krematoria ke spalování mrtvých, kteří zemřeli z rozmanitých příčin, „genocidní“ anglo-americké bombardovací nálety nevyjímaje.*

3.) *Většina Židů, kteří zmizeli a pohřešují se, zmizela na území pod sovětskou, nikoli německou vládou.*

4.) *Většinu Židů, kteří údajně zahynuli, když byli v německých rukou, tvořili ve skutečnosti rozvratníci, partyzáni, špioni, sabotéři a zločinci, případně oběti nešťastných, avšak z mezinárodního hlediska legálních, represí.*

5.) *Kdyby existovala nejmenší pravděpodobnost, že nacisté opravdu povraždili šest milionů Židů, „světové Židovstvo“ by požadovalo prostředky k prozkoumání této věci a Izrael by své archivy otevřel historikům. To se nestalo. Naopak jsou pronásledováni a jako antisemité cejchováni všichni, kdo chtějí zveřejnit podvod. Toto pronásledování představuje nejpřesvědčivější důkaz toho, že šest milionů je „výmysl“.*

6.) *Židé a sdělovací prostředky využívající tohoto čísla nenabídli ani nejmenší doklady, které by je potvrdily. Židé překrouceně citují Eichmanna a jiné nacisty, aby podložili svá tvrzení.*

⁷⁵ LIPSTADT, Deborah E. *Popírání holocaustu: sílící útok na pravdu a paměť*. Praha: Paseka, 2001. Souvislosti (Paseka). ISBN 80-7185-402-6. s 118-137.

7.) *Břímě důkazu, který by opodstatnil číslo šest milionů, leží na těch, kdo vznášejí obvinění, nikoli na obviněných. Talmudisté a bolševici Němce tak zastrašili, že ti platí miliardy, aniž si troufnou vyžadovat důkaz.*

8.) *Skutečnost, že sami židovští vědci mají ve svých odhadech počtu obětí „absurdní“ diskrepance, je pevným dokladem toho, že pro toto obvinění neexistuje žádný vědecký důkaz“.*⁷⁶

2.2.4 Arthur R. Butz

Předchozí popírači, o nichž jsem se zmínil, jsou takovým „základním kamenem“ pro jejich následovníky, za jistý milník pak můžeme označit v 70. letech 20. století přicházejícího profesora Arthura Butzte. Samozřejmě cíle zůstávaly stejné, tedy ospravedlní až rehabilitace nacismus a k tomu potřebné zpochybnění holocaustu. Ovšem Butz pozměnil metody, jimiž toto prováděl. Jeho práce, ač vyjadřující stejné názory jako u jeho předchůdců, se snaží působit vědecky a seriózně a tím oslovit širší okruh osob. Pro jeho následovníky se stal tento způsob již jasnou formou, které bylo následně využíváno v zakládání organizací, které si právě pod hávem vědeckosti dávají odborné názvy, jako Národně vzdělávací institut, Institut pro historickou revizi (Institut for Historical Review-IHR), Výbor pro otevřenou debatu o holocaustu (Committee for Open Debate on the Holocaust – CODOH) a další.⁷⁷

2.2.5 David Irving

Bezpochyby za nejznámějšího popírače holocaustu považuje celá odborná sféra britského spisovatele Davida Irvinga, kterého můžeme radit mezi současné aktéry. Jeho tematikou jsou politické dějiny 20. století, zejména 2. světová válka a historie s ní související. Popírání holocaustu u Irvinga mělo jakousi vzestupnou tendenci, kdy během 70. a 80. let 20. století nebyl zarytým popíračem holocaustu, jak je patrné z jeho děl a spíše se tomuto tématu vyhýbal. Zpočátku ve svých dílech začal zpochybňovat Hitlerův podíl na myšlence a uskutečňování holocaustu, a poté i další související historické události. V počátcích své kariéry

⁷⁶ LIPSTADT, Deborah E. *Popírání holocaustu: silící útok na pravdu a paměť*. Praha: Paseka, 2001. Souvislosti (Paseka). ISBN 80-7185-402-6. s 135-136.

⁷⁷ MARŠÁK, Jan: *Holocaust nebyl!? Současný stav hnutí popíračů*. Britské listy. 3. 2. 2005 [online]. [cit. 03. 11. 2022]. Dostupné z: <http://www.blisty.cz/art/21809.html>

historika, přestože tento obor nikdy nedostudoval, se věnoval 2. světové válce, osobnosti Adolfa Hitlera a jeho říši. Napsal o tom mnoho publikací, ve kterých se ale jistým způsobem snažil sympatizovat s jeho myšlenkami. Poté, v jednom z vydaných děl – Hitlerova *válka*, se již otevřeně přesunul na stranu Hitlera, který, dle něho, nic o holocaustu a vyvražďování nevěděl. Je třeba poukázat na fakt, že například v prvním vydání této knihy z roku 1977 se značně odlišuje od reedice z roku 1991, v níž oproti původní verzi již nejsou žádné zmínky o vyhlazování Židů, tyto Irving prostě záměrně vypustil či přejmenoval.⁷⁸

Další knihou, která u veřejnosti zvýšila pozornost, byla bibliografií o hlavním Hitlerově spolupracovníkovi, J. Goebbelsovi. Irving se považuje za jediného historika, který dokázal prozkoumat téměř 80 000 stran Goebbelsova deníku, díky čemuž pak vznikla právě tato kniha. Při prvním pohledu na knihu se může zdát, že se jedná o klasickou publikaci z oblasti historie. Po hlubším zkoumání ale zjistíme, že obsahuje mnoho nesrovnalostí a lží, k čemuž se přiklání i uznávání historici. Jednou z nich je například zmínka o křišťálové noci v Německu. „*Irving ho podává tak, jako by Hitler nenesl za zahájení pogromu žádnou odpovědnost, a jakmile se o něm dozvěděl, rozhněval se a nařídil ukončit násilí.*“ V Goebbelsově deníku z těchto dní, ale vyplývají zcela jiné informace. „...*dokazují, že Hitler o násilnostech věděl a schvaloval je.*“⁷⁹ Dalším poznatkem je, že Irving mnoho historických událostí a pasáží zcela úmyslně vynechává, aby mohl překroutit historii a představit ji podle svého vlastního úsudku.

Známým se stal především díky soudním jednáním, kterých se účastnil během 80. a 90. let. Nejprve byl svědkem v soudním řízení Ernsta Zündela, kterého obhajoval za jeho výroky o popírání holocaustu. Sám se též dostal do soudního sporu, když zažaloval americkou historičku Deborah Lipstadt, která jej, dle jeho slov, urazila ve svém díle. Přelíčení mezi nimi trvalo 35 dní, po nichž soud došel k jednoznačnému závěru, že Irving je rasista, antisemita a popírač holocaustu, který je ochotný manipulovat historií, když se mu to hodí.⁸⁰ Proti

⁷⁸ EVANS, Richard J. *Lži o Hitlerovi: proces s největším popíračem holocaustu*. V Praze: Slovart, 2011. ISBN 9788073914509. s. 112-113.

⁷⁹ MARXOVÁ, Alice. *Irvingův Goebbels*. Holocaust.cz. 2011. [online]. [cit. 2.10.2022]. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/zdroje/clanky-z-ros-chodese/ros-chodes-2005/leden-7/irvinguv-goebbels>

⁸⁰ EVANS, Richard J. *Lži o Hitlerovi: proces s největším popíračem holocaustu*. V Praze: Slovart, 2011. ISBN 978-80-7391-450-9. s. 216.

tomuto rozsudku se snažil ještě odvolat, ale přesto neuspěl. Je nutné podotknout jeden velmi důležitý fakt. Zajímavostí je, že kvůli jeho výrokům k popírání holocaustu a soudním jednáním, má zákaz na některá území. Konkrétně se jedná o Kanadu, Nový Zéland, Itálii, Německo nebo Jižní Afriku.

2.2.6 Ernst Zündel

Mezi další světové popírače holocaustu bezpochyby patřil německý publicista Ernst Zündel. Byl prvním pravicově orientovaným extremistou, který využil internet k celosvětovému šíření zpochybňování holocaustu. Je považován za extremistického antisemitu a obdivovatele Hitlera, o čemž svědčí jeho kniha s názvem „*Hitler, jehož jsme milovali a proč*“. Spíše, než autorstvím se v těchto kruzích proslavil jako distributor neonacistické a holocaust popírající literatury. V této činnosti byl velmi aktivní a zapálený. Zündel byl za svou práci několikrát souzen, a to jak v Kanadě, do níž v roce 1958 emigroval, tak v Německu, kam byl v roce 2005 vydán. Nejdříve si trest odpykával v Kanadě, mimo jiné i za vydávání neonacistických a antisemitských publikací, včetně knihy Richarda Harwoodse – *Zemřelo skutečně šest milionů?* Avšak tato soudní líčení Zündel využil k vyobrazení sebe sama jako bojovníka za svobodu slova, kterého chtějí umlčet. V jeho „*boji*“ u soudu mu pomáhalo množství dalších popíračů jako Irving, Faurisson či následně Fred A. Leuchter. V době, kdy probíhal soud, byla vytvořena tzv. *Leuchterova zpráva*, zabývající se fungováním táborů Osvětim-Birkenau a Majdanek. Na těchto místech Leuchter během několika dnů odebral nezákonně vzorky ze zdí plynových komor, provedl své „*vyšetřování*“ a následně nechal udělat analýzu zmiňovaných vzorků. Závěrem jeho „*forezního vyšetřování*“ bylo, že v plynových komorách nemohlo k žádnému takovému vraždění Židů dojít. Revizionisté tuto zprávu považují za velmi důležitý důkaz pro jejich propagandu, i když byla již během soudu zjištěna, jak naprostá nekompetentnost Leuchtera ve všech směrech, tak jeho zprávu soudce označil za spekulativní s tím, že nemá „*větší hodnotu, než názor běžného turistu*“.⁸¹ Ač byl Zündel odsouzen, bohužel získal pro popírání značnou pozornost. Byl sice odsouzen za popírání zavraždění milionů Židů nacisty a současně za podněcování nenávisti k Židům, ale soudní

⁸¹ LIPSTADT, Deborah E. *Popírání holocaustu: silící útok na pravdu a paměť*. Praha: Paseka, 2001. Souvislosti (Paseka). ISBN 80-7185-402-6. s 207-218.

procesy obrátil svým způsobem ve svůj prospěch, kdy byl v prostředí popíračů brán jako oběť a bojovník za svobodu slova.

2.3 Metody a taktiky popíračů

Popírači holocaustu si od konce 2. světové války dali za cíl zpochybnit existenci genocidy vůči Židům a dalším etnickým skupinám, bagatelizovat vinu Německa a adorovat osobu Adolfa Hitlera. Překrucují nebo zamlžují historická fakta o genocidě židovského národa a tvrdí, že k žádnému masovému vraždění nikdy nedošlo, že pokud byly oběti, tak pouze válečné jako na všech zúčastněných stranách, anebo zemřeli na nemoci či podvýživu. Jedná se o velmi podobnou rétoriku všech popíračů. Mají jedno vymezené téma a cíl, na němž lpí a nechtějí od něj upustit ani v případě hrozby trestu.

Strategií je přitom několik, mohli bychom je rozdělit na méně a více radikální. Za méně radikální popírání holocaustu můžeme považovat zlehčování této problematiky, např. prostřednictvím uvozovek, čímž se autoři snaží termín relativizovat, zlehčit a ubrat mu na vážnosti, připisováním obětí pouze válce, nemocem a dalším věcem které nebyly plánovány. Nejradikálnější a nejhorší formou je schvalování a výslovné popírání genocidy Židů a dalších etnik. Podle této formy ke genocidě nikdy nedošlo a jedná se o smyšlenou historii. Prameny k tomuto období byly rovněž vymyšleny a nejsou pravdivé. Vzhledem k tomu, že k tématu holocaustu existuje řada výpovědí očitých svědků, kteří si prošli některým z koncentračních táborů, snaží se popírači jejich výpovědi bagatelizovat a znevěrohodnit. Dalším způsobem je částečné připuštění některých skutečností, ovšem s upravenými nepravdivými informacemi. Jedná se například o počet obětí židovského původu. Popírači se snaží ve svých výrocích a textech zdůrazňovat, že počet mrtvých byl mnohonásobně nižší. S tím souvisí také zlehčování chování nacistů. Ač se metody a taktika popírání měnila, jsou věci, které mají popírači společné. Snížením viny Německa za válečné zločiny a sejmutí holocaustu z německých beder, by nebylo toto nenávistné zřízení tak hrozné a mohlo by z jejich strany docházet k dalšímu očišťování tohoto režimu. Dalším společným rysem všech popíračů je, že s nimi nelze vést dialog, ač se o toto oni sami neustále

snaží. Jsou to vlastně takoví konspirační teoretikové, kdy popírání je pro ně vírou a nelze je přesvědčit ani množstvím nezvratných důkazů.⁸²

Ke zpochybňování genocidy, fungování koncentračních táborů, k funkčnosti plynových komor využívají přehršel metod a různorodých strategií, jimiž se snaží zdiskreditovat pravdivá fakta o existenci genocidy. Pro příklad můžeme uvést již zmiňovanou *Leuchterovu zprávu*, která byla využita při soudním jednání Ernsta Zündela. Tato tendenční „studie“ o nemožnosti fungování plynových komor, tvářící se vědecky, byla od základu nesmyslná. F. Leuchter nebyl vzdělán v ani jednom z potřebných oborů, veškeré konání sloužící jako podklad pro jeho zprávu bylo chybné, tendenční a podvodné. Toto vše bylo prokázáno u soudu, ale pro popírače je to stále důkaz neexistence plynových komor. Obdobou je i pozdější *Rudolfova zpráva* sepsaná inženýrem chemie Germarem Rudolfem. Ač se jedná o autora erudovanějšího a práce je rozsáhlejší než Leuchterův počin, cíl práce byl totožný a stejně tak kvalita, obě práce byly vědeckou veřejností odsouzeny jako tendenční a zmanipulované za účelem dosažení vytýčeného cíle.

Při svém „výzkumu“ dále využívají historické prameny, které se snaží znovu analyzovat, studovat a na základě toho přichází k novým závěrům, avšak fakta skládají náhodně, aby dostali výsledek, který bude vhodný k dalšímu popření holocaustu. Co se jim nehodí, vynechají, opomenou sdělit nebo přeformulují. Nejde jim o skutečnou práci historiků, jejich primárním cílem je šířit lži o tom, jak Židé oklamali celý svět. K propagaci popírání holocaustu využívají především články a knihy, které jsou postaveny na pseudovědeckých pramenech. Některé tyto publikace jsou velmi sofistikovaně napsané a na první pohled nelze poznat, jestli se jedná o podvod či nikoliv. Odborníci si myslí, že úspěch těchto textů tkví zejména v nižší úrovni vzdělání a nižší inteligenci jejich příznivců, a proto si také mohou dovolit psát texty, které velmi často nedávají smysl. Velkým pomocníkem jim je v současnosti internet a online prostor, v němž mohou operovat téměř anonymně. „*Skupiny hlásící se k popírání holocaustu jsou tak s pomocí internetu*

⁸² EAGLESTONE, Robert. *Postmodernismus a popírání holocaustu*. Přeložil Lukáš VACEK. V Praze: Triton, 2005. Postmodernistická setkávání. ISBN 8072545337. s. 13-15.

*schopny sledovat činnost podobných skupin na celém světě. Není proto problém vyhledat na zahraničních serverech texty českých popíračů.*⁸³

Mezi nejčastější výroky popírající holokaust patří například: „*plynové komory nebyly určeny k popravám, za druhé světové války zahynulo méně než 6 000 000 Židů, za druhé světové války neexistovalo plánovité vraždění Židů, Adolf Hitler nevěděl o systematické genocidě Židů, neexistovaly vyhlazovací tábory jako specifická kategorie*“ apod.

Otázkou zůstává, zda je popírání holocaustu stále hrozbou, a kam bude směřovat. Je možné si klást otázku, proč vůbec někdo věnuje tolik času, aby holocaust popíral, i když vlastně „*popírači*“ sebe sama vidí jako vědce a historické revizionisty, kteří vše obětují pro boj proti zlu, jak říká např. Jürgen Graf „*V ten den, 29. dubna 1991, jsem se rozhodl zasvětit svůj život boji proti největšímu podvodu, který kdy lidská mysl stvořila*“ na příkladu Grafa je krásně patrný jeden ze společných bodů popíračů, kdy v jedné větě říká, že není neonacista, „*...ale byl jsem dosti anti sionisticky zaměřený, ...byl jsem úplně znechucený nelidským zacházením Izraele s Palestinci...*“⁸⁴ Od počátku těchto aktivit se můžeme setkat ze strany popíračů s psaním článků, knih, pronikání do médií, pokusy o šíření jejich myšlenek na školní a akademické půdě, pořádání konferencí apod. Zvyšování jejich dosahu, mimo pravicové spektrum příznivců, míchání jejich tezí s konspiračními teoriemi např. o UFO. Jistou „*medvědí službou*“ byly četné soudní spory s popírači, které jim dodávaly vytoužený mediální prostor.

⁸³ ŠEVČÍKOVÁ, Eva. *Problematika popírání holocaustu v České republice*. AUC IURIDICA. 2013. Vydání 59–1. ISSN: 0323-0619. s. 184-185.

⁸⁴ GRAF, Jürgen. *HOLOCAUST REVISIONISM AND ITS POLITICAL CONSEQUENCES*. 2000 [online]. [cit. 05.11.2022]. Dostupné z: <http://juergen-graf.vho.org/articles/holocaust-revisionism.html>

3 Metodologický přístup

V následujících pasážích práce, která se již bude věnovat oblasti České republiky, jsou podkladem jak odborné publikace, tak publicistické zdroje či osobní zkušenost autora. Je zde již věnován prostor hlavní výzkumné otázce a cíli práce, tedy zda problematika popírání holocaustu je stále hrozbou a zda je tato případná hrozba aktuální. Vzhledem ke specifčnosti tématu vyvstalo dilema, jaký metodologický přístup zvolit. Právě kvůli zmíněné specifčnosti tématu se jevílo, že kvalitativní ani kvantitativní výzkum formou například rozhovorů či dotazníků, by na dané téma nepřinesl dostatek relevantních poznatků vedoucích k vytýčenému cíli. Z tohoto důvodu byla zvolena cesta spíše metodou kompilace informací z primárních a sekundárních zdrojů a jisté exkurzivní deskriptivní analýzy případů. Vyprofilované informace, byly čerpány převážně z publicistických zdrojů, odborné literatury a všeobecného monitoringu prostředí pravicového extremismu. Z odborných publikací je v této části práce důležitým zdrojem kniha M. Mareše, *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR* a taktéž kniha J. Rataje a kol., *Proti systému! český radikální konzervativismus, fašismus a nacionální socialismus 20. a 21. století*. Dalšími neopomenutelnými zdroji jsou například výroční zprávy bezpečnostních zdrojů, rozsudky a usnesení soudních orgánů či statistika Ministerstva spravedlnosti. V neposlední řadě je vycházeno z přímého náhledu do zájmového prostředí, kdy však v tomto případě není možno dokladovat konkrétní zdroje. Pojetí této práce se jeví značně historizující, avšak pro koncepci práce je to nezbytné.

4 Situace v České republice

Proč se na území České republiky vyskytuje problematika popírání holocaustu a jakým způsobem se s touto problematikou pracuje a bojuje proti popírání? Tyto otázky bychom mohli pokládat řadu let, jelikož jde o dlouhodobější problém, sahající i do minulého století. Jedním z důvodů existence popírání holocaustu v české společnosti může být například nízké povědomí o české historii, o historii světa během světových válek a období po nich. Lidé nejsou zainteresováni do historie, nemají vlastní zájem o poznání, tím pádem může dojít k diskreditaci tak důležitého tématu, jakým je holocaust. Je možné vysledovat, že o historii mají extremisté větší zájem nežli většinová populace. Ovšem jejich zdroje a pohled na historii je značně pokřivený a zúžený. I toto a rozvoj extremismu v době nedávno minulé mohlo být dalším důvodem. U extremismu jde především o ten pravicový, který však v současné době ustoupil do pozadí. Mezi témata pravicových extremistů patřilo a stále patří zmíněné zlehčování a popírání holocaustu, ale není úplně považováno za hlavní bod jejich programu, který by aktivně prezentovali. Přesto se ale popírání holocaustu těší oblibě, i díky publikacím Davida Irvinga, jehož knihy jsou u nás vydávány v českém překladu. *„Například jeho proslulá Hitlerova válka je běžně a masově dostupná nejen v knižní distribuci, ale rovněž ve veřejných knihovnách, mnohdy v jejich příručních fondech.“*⁸⁵

Ale jak bylo zmíněno výše, jedním z hlavních problémů je zřejmě malý zájem o historii. *„Lidé v České republice mají až na jednotlivce všeobecně o dějinách třetí říše poměrně málo informací a nejsou zvyklí o tématech tohoto typu diskutovat. Navíc se v české společnosti objevují stereotypizující výroky, jako „vždyť už to bylo dávno...“*⁸⁶ Dále zde Bravená poukazuje na skutečnost, že vzhledem k neznalosti dějin neumí žáci škol, ovšem toto platí nejen pro ně, ale pro

⁸⁵ NEKVAPIL, Václav. *Antisemitismus u nás. Přehled situace v ČR po roce 1989*. Holocaust.cz. [online]. [cit. 2.10.2022]. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/zdroje/clanky-z-ros-chodese/ros-chodes-2003/unor-4/antisemitismus-u-nas/>

⁸⁶ BRAVENÁ, Noemi. *Chápání holokaustu ve čtvrté generaci—podněty pro edukaci*. Historie—Otázky—Problémy (History, Issues, Problems), 2017. [online]. [cit. 06.11.2022]. ISSN: 2336-6672. s.150.

celou populaci, argumentovat proti popírání holocaustu, když se s ním setkají a naprosto přesně zde vystihuje důvody, proč tomu tak je. „Česká společnost se nachází ve stavu mezi laxností či rezignací a časovou vyčerpáním“.⁸⁷ Důvodem jistého rozdělení české společnosti v těchto otázkách může být i přístup ve vzdělávacím systému, k němuž školy přistupují individuálně. Oproti jiným zemím, jako například Německu, kde je osvěta 2. světové války a holocaustu běžná, se v České republice bohužel s takovým přístupem nesetkáme. Během komunistického režimu byla výuka a o 2. světové válce, a především výuka holocaustu, značně opomíjena. V rámci dějepisu se vyučovalo především o národním hrdinství a roli odboje a židovská tematika nebyla předmětem zájmu. Vznik samostatné České republiky však žádné radikální změny nepřinesl. Přední role spočívá na školách, a je především na nich, zdali zařadí nějaké projektové programy týkající se holocaustu do výuky. Někdo spatřuje problém českého školství také ve skutečnosti, že je přehlceno nespočtem informací a faktů, které mnohdy nejsou potřebné a žáci později začnou být ve stavu rezignace a apatie vůči vzdělání. Informování o holocaustu není ani hlavní prioritou rodičů. Důvodem pravděpodobně může být výše zmíněný komunistický režim, který se holocaustem příliš nezabýval.⁸⁸

Problematika života a perzekuce židovského obyvatelstva za 2. světové války je značně zpracovávaným tématem v oblasti historie. V České republice se tomuto tématu historici také věnují. Nižší oblast zájmu pak zaujímá problematika popírání holocaustu. Česká společnost se nikdy nenaučila uznávat a litovat etnické menšiny, spíše se vždy učila vnímat společnost homogenně s velkým zaměřením na československý, respektive český národ. V rámci českých dějin není většina společnosti schopna zařadit holocaust do časové osy. Židovský ani Romský holocaust stále není dostatečně prezentován, ať už v kultuře nebo ve vzdělávání.

Zmíněné extremistické skupiny a některé politické strany se částečně soustřeďovaly na popírání holocaustu, byl to jeden z prostředků, jak produkovat zlo a agresi do společnosti. Otevřená nenávisť vůči obětem holocaustu však není

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ BRAVENÁ, Noemi. *Chápání holocaustu ve čtvrté generaci—podněty pro edukaci*. Historie—Otázky—Problémy (History, Issues, Problems), 2017. [online]. [cit. 06.11.2022]. ISSN: 2336-6672. s. 149-150.

statická, ale je velmi pružná a její intenzita je různá. Extremismus narůstá většinou v obdobích krize, kdy ve společnosti roste nejistota ze strádání, možné ztráty zaměstnání apod. Česká republika si krizemi prošla několikrát a vždy se v těchto obdobích zvýšila přízeň společnosti k extremistickým uskupením. V ČR byla v posledních letech dominantní především otázka soužití s romským obyvatelstvem ve vybraných lokalitách nebo příliv migrantů z Afriky, Blízkého východu či jiných zemí zmítaných vojenskými konflikty. Ač se různé extremistické entity zdánlivě přeorientovaly na boj proti islamistům či uprchlíkům, nelze předpokládat, že najednou opustí svůj antisemitismus. Své myšlenky a teze si nesou dále. Jako příklad je možné uvést demonstrace politického uskupení Národní demokracie, která v dobách migrační krize v roce 2015 pořádala, na jejich poměry, vcelku úspěšné demonstrace nazvané Tábory lidu. Cílem mělo být vystoupení z EU, NATO, boj proti uprchlickým kvótám a imigraci. V této době zvýšeného zájmu o tuto stranu, vydává nakladatelství Adam Benjamin Bartoš knihu jednoho z předních popíračů holocaustu Germara Rudolfa a tuto nabízí na uvedených demonstracích.⁸⁹

Bezpečnostní složky se proti těmto situacím snaží vzdělávat a připravovat na ně i společnost, a to v rámci různých projektů. Dle odborníků, by si česká společnost měla začít uvědomovat historickou zkušenost s nacisty a 2. světovou válkou a velmi pečlivě, opatrně a kriticky vyhodnocovat informace.

Jednotlivé státy pracují s tímto problémem podle svého uvážení. Lze říci, že od podpory, přes nic nedělání, až po zavedení popírání holocaustu jako trestného činu. Každopádně nejlepším řešením se jeví vzdělání a osvěta, které se musí věnovat, jak stát, tak nejrůznější organizace. Mezi státy, které nebojují proti popírání holocaustu, je možné řadit například Itálii, Kanadu, Spojené státy americké, Spojené království nebo Irán či Sýrii. Legislativně je omezeno popírání holocaustu v ČR, jak bude zmíněno v další části práce, ve Francii, Lucembursku, Polsku, Slovensku či Izraeli a dalších zemích. Cílem těchto zemí totiž je, aby nebyla historie 2. světové války poškozována, a to zejména v zemích, které mají zkušenosti s holocaustem, aby nedocházelo k jeho relativizaci, zlehčování či

⁸⁹ Pozn. Adam Benjamin Bartoš je předsedou zmiňované Národní demokracie. Jednalo se o knihu RUDOLF, Germar. *Přednášky o holocaustu: sporné otázky pod křížovým výslechem*.

popírání. Trestání popíračů se ale velmi často setkává s kritikou, která pochází od samotných popíračů, ale také od různých osob společnosti.

4.1 Skupiny fungující na území ČR

V české společnosti se problematika popírání holocaustu objevila během 90. let. Rozdělená společnost, ovlivněná pádem komunistického režimu s nejasnou vidinou budoucnosti, byla velmi dobrou cílovou skupinou neonacistů, která v české společnosti šířila, mimo jiné i myšlenky antisemitismu. V těchto dobách bylo v české nastupující ultrapravicí cítit jisté hledání sebe sama, zda se soustředit na slovanství či severskou a keltskou mytologii. Tyto rozpory začal postupně stírat právě nastupující neofašismus a neonacismus. Už v těchto dobách je cítit inspirace ze zahraničí, a to převážně kopírování britské, německé a americké scény. V české společnosti se jednalo spíše o skupiny s názory pravicového extremismu, který byl u nás rozšířen a podporován v různých oblastech, v kultuře i v politice, a v počátcích 90. let těžil z euforie svobody a „...*poměrně tolerantním podmínkám ke své činnosti*“.⁹⁰ Tento značně benevolentní přístup 90. let, byl velmi znatelný v kultuře, kdy skinheadské a nacionalistické kapely byly vydávány oficiálními hudebními vydavatelstvími. Svým způsobem lze říci, že v těchto dobách došlo k značnému podcenění nástupu krajně pravicových neonacistických a neofašistických tendencí, což se projevilo v následujících létech. „*Již od roku 1990 se na území ČR rozvíjí činnost více či méně organizovaných skupin krajně nacionalistického až neofašistického charakteru (jejich členové jsou obvykle označováni popisně jako skinheads). Přestože se oficiální ideologie jednotlivých skupin liší – některé vyznávají český nacionalismus, jiné jsou příslušníky nadnárodních neonacistických sdružení – jsou jejich rasistické projevy v zásadě podobné. Formou pouličních shromáždění, koncertů, vydávání nahrávek a neregistrovaných časopisů (zinů), ale i formou verbálních a fyzických útoků pogromistického charakteru projevují nenávisť k odlišným skupinám*“⁹¹ Z původních nacionálně zaměřených skinheadů se

⁹⁰ RATAJ, Jan, Miloš DLOUHÝ a Antonín HÁKA. *Proti systému! český radikální konzervativismus, fašismus a nacionální socialismus 20. a 21. století*. Praha: Auditorium, 2020. ISBN 978-80-8728-484-1. s. 115.

⁹¹ Zpráva o stavu lidských práv v ČR v roce 1998. [online]. [cit. 06.11.2022]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-lidska-prava-cr/zprava1998.pdf> s. 17.

postupem času vyprofilovaly ryze neonacistické a fašistické organizace. V těchto dobách byly hlavními aktivitami koncerty kapel, které taktéž sloužily k setkávání příznivců krajní pravice a k šíření jejich ideologií, přičemž šíření jejich myšlenek probíhá formou tiskovin a jiných propagačních materiálů. Neonacismus a neofašismus se postupně začíná projevovat v kultuře, jak je již zmíněno, a to hlavně v hudební produkci. Kapela, jež pravděpodobně není třeba představovat, tedy Orlík, byla jednou z prvních představujících prvky rasismu. V jejich tvorbě prozatím chyběl antisemitismus, který přinesly až následující hudební uskupení jako Krátký proces, Vlajka, Buldok, Conflict 88 a desítky dalších.⁹² Hlavní zastoupení měli většinou mladí příznivci a své jednání prosazovali spíše fanatismem než argumentací a přímé akce realizovali spíše hromadně než individuálně. Například ve zprávě Českého helsinského výboru z roku 1997 je konstatováno, že „...v České republice se za minimálního postihu uskutečňují jedny z nejčastějších a největších neonacistických srazů na světě“.⁹³ Z neonacistických skupin vyznávajících rasovou válku, očištění země od jiných ras a přistěhovalců, vyznávajících ideál „White Power“ je možné zmínit například odnož mezinárodní organizace Blood & Honour – Division Bohemia, vydávající ilegálně svůj „zin“ „Rahowa“. Tato organizace nahradila předchozí vůdčí skupinu Bohemia Hammer Skins, což bylo též neregistrované nadnárodní hnutí, jehož činnost se utlumila po zvýšeném zájmu státního aparátu. Nejčastější útoky jsou v těchto dobách na Romy, jelikož byli snadno rozlišitelní, ale postupným rozvojem a internacionalizací těchto skupin se rozšiřuje i spektrum nenávislných postojů, a to právě o antisemitismus. Samozřejmě výčet organizací a hnutí z 90. let je vyšší, kdy zde působila uskupení jako Vlastenecká fronta, Národní front castistů či Vlastenecká liga a mnoho dalších uskupení, která průběžně vznikala a zanikala. Některá se snažila být oficiálně registrovaná, některá byla striktně proti systémová. Ač se od sebe v určitých fragmentech krajně pravicová hnutí lišila, po rozpadu některého hnutí nebylo nezvyklé, že členská základna podpořila jiné existující uskupení, či založila své nové. Ač se antisemitismus projevovat spíše

⁹² MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. [Brno]: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-8659-845-4. s. 403-420.

⁹³ RATAJ, Jan, Miloš DLOUHÝ a Antonín HÁKA. *Proti systému! český radikální konzervativismus, fašismus a nacionální socialismus 20. a 21. století*. Praha: Auditorium, 2020. ISBN 978-80-8728-484-1. s. 117.

u neregistrovaných uskupení, je potřeba připomenout asi jednou z nejdůležitějších krajně pravicových politických stran Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa, která se inspirovala francouzskou Národní frontou Jeana Marie Le Pena. I když se mnoho příznivců krajní pravice od strany distancovalo, jelikož odmítali jakékoliv oficiální politické aktivity, byla strana ve své době značnou silou krajní pravice. V letech 1992 až 1998 byla parlamentní stranou a v roce 1996 ji volilo 8,01 % voličů. Od roku 1998 strana strmě upadá, a nakonec je v roce 2013 rozpuštěna Nejvyšším správním soudem. Ze strany samotné, a hlavně z její přidružené organizace Republikánská mládež, se etablovalo mnoho dalších nositelů těchto myšlenek.⁹⁴

Jako další registrované ultrapravicové sdružení, které bylo ve své době značnou silou, byla Národní aliance. Jednalo se o jedno z nejznámějších radikálních pravicových občanských sdružení své doby, tedy období přelomu 20. a 21. století. Mezi její členy patřili především neonacističtí skinheadi a ultrapravicově smýšlející jedinci z 90. let. Jejich cílem bylo vytvořit regulérní politickou stranu a kandidovat ve volbách. Strana získala značnou členskou základnu, intenzivně se věnovala veřejné činnosti a spolupráci s ostatními, obdobně směřovanými uskupeními. Mimo další aktivity též začala vydávat množství letáků a taktéž vlastní periodikum *Vlajka*. Ač se sdružení snažilo o regulérní činnost, v roce 1998 bylo i zaregistrováno, svou činností se dostávalo často na i za hranu zákona. Jak v časopisu *Vlajka*, tak na mnohých veřejných vystoupeních docházelo k šíření rasistických a antisemitských myšlenek a propagaci fašistických názorů.⁹⁵ Předsedou a hlavní tvář byl Vladimír Skoupý. Tento například na jedné z demonstrací konstatoval: „*Odmítám věřit báchorkám o holocaustu, žádných šest milionů neexistovalo ani žádné plynové komory, neexistovalo žádné vyhlazování Židů a Cikánů, a i kdyby to náhodou byla pravda, copak má český člověk, skutečný hrdina, navíc legionář, menší hodnotu než nějaký Izák nebo Lakatoš?*“⁹⁶ Za toto a jeho další výroky zveřejňované

⁹⁴ RATAJ, Jan, Miloš DLOUHÝ a Antonín HÁKA. *Proti systému! český radikální konzervativismus, fašismus a nacionální socialismus 20. a 21. století*. Praha: Auditorium, 2020. ISBN 978-80-8728-484-1. s 125-128.

⁹⁵ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. [Brno]: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-8659-845-4. s 327–333.

⁹⁶ ŠEVČÍKOVÁ, Eva. *Problematika popírání holocaustu v České republice*. AUC IURIDICA. 2013. Vydání 59–1. ISSN: 0323-0619. s. 186.

na demonstracích a ve stranickém tisku Vlajka, byl Skoupý obviněn z hanobení národa, rasy a přesvědčení, avšak prozatím odsouzen nebyl. V ČR byla tímto případem vyvolána diskuse o potřebnosti paragrafu proti zpochybňování holocaustu. Skoupý však trestu neunikl, jelikož ve své činnosti neustal a byl posléze odsouzen na jeden rok, s podmíněným odkladem na čtyři roky. Národní aliance ještě nějakou dobu působí, ale počátkem roku 2001 ukončuje oficiálně svou činnost. Při své činnosti Národní aliance spolupracovala s dalšími uskupeními, jako byla již zmiňovaná Vlastenecká fronta, Vlastenecká republikánská strana⁹⁷ či Národní odpor, který byl jedním z nejviditelnějších uskupení na přelomu 20. a 21. století.

Přesné datum vzniku NO nelze s jistotou určit, jak uvádí prof. Mareš NO „...vydělával se z pražské sekce *Blood & Honour Division Bohemia* v roce 1998...“⁹⁸ avšak jedna z původních tváří tohoto hnutí Filip Vávra toto popírá, a uvádí, že NO, a on jako osoba s BHDB neměl žádné vztahy a de facto se s nimi pouze zběžně znal, ale nikdy k této organizaci nepatřil. Původním záměrem bylo, v souvislosti s kontakty na německou scénu, vytvořit obdobu „*Jungen Nationaldemokraten*“, což byla mládežnická organizace německé krajně pravicové strany NPD. Proběhly i pokusy o oficiální registraci, avšak nikdy se registrace, i pod různými názvy, nezdařila. Nakonec bylo upuštěno od příklonu na německou stranu a NO dostával svou následnou podobu. Hlavní náplní činnosti byl aktivismus, ať už v podobě pořádání demonstrací či tzv. pouliční boj proti levici. Ač původní myšlenka NO byla o politickém aktivismu, postupně se dostala k činnosti jako BHS a BHDB, a to pořádáním hudebních akcí a párty. Co však přinesl NO nového, byl koncept tzv. „*leaderless resistance*“, tedy odporu bez vedení, kdy nechtěli žádné vedení či strukturu organizace, i když postupem času tento koncept u NO otupěl a byly zakládány různé „pobočky“. NO je zde uváděno hlavně z důvodu, že toto hnutí dokázalo ve své době sjednotit velkou část neonacistů a byl tehdejší nejviditelnější extrémně pravicovou silou v ČR.⁹⁹ S přelomem století se neonacisté, včetně příznivců NO, snažili oprostít od dosavadního vnímání jich samotných jako Skinheads a začínají se zaměřovat

⁹⁷ Pozn. Vlastenecká republikánská strana vznikla odštěpením části členů SPR-RSČ v roce 1996.

⁹⁸ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. [Brno]: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-8659-845-4. s 489.

⁹⁹ Tamtéž, s.493.

i na moderní trendy, aby byl možný dosah jejich aktivit i do běžných skupin obyvatelstva. Z počátku toto nebylo příliš patrné a jejich tradicionalismus byl stále přítomný. Značná proměna začala přicházet s hnutím Autonomních nacionalistů. Stejně tak se doposud ražené pangermánství pomalu opouští, a je nahrazováno zrovnoprávněním všech árijských evropských národů. Samozřejmě stále je nejvíce „ceněno“ čisté nordické árijství, ale ostatní Evropané již nejsou bráni jako podřadní, pokud jsou bílí. Za nejdůležitější je hlásáno oproštění se od lpění na historických událostech a společný boj proti světovému spiknutí „židovské okupační vlády“ (ZOG). Zde je možné uvést poznatek vyplývající ze zprávy Bezpečnostní informační služby za rok 2006, kdy byl patrný zvýšený zájem o revizionismus holocaustu ze strany neonacistů, na čemž měl významný podíl Národně vzdělávací institut a jeho aktivity.¹⁰⁰ Jistý „svěží vítr“ a moderní trendy přinesli nejvíce až Autonomní nacionalisté. Snažili se úplně opustit původní tradicionalismus a volili formy agitace bližší mladým lidem. Budování sociálních sítí, nová symbolika, využívání graffiti a vícero moderních věcí, to vše se snažili autonomové přibližně od roku 2007 prosazovat i v České republice. Hnutí taktéž prosazuje tzv. *leaderless resistance* a hlavně činnost jednotlivců, kdy ti převážně mohou zažehnout požár revoluce. Zpočátku je hnutí úspěšné a daří se přilákat nové mladé lidi, avšak to, na čem autonomové staví, tedy že všichni mohou být sami sebou, různorodí a bez vůdce, přineslo i zkázu tomuto hnutí, kterou zapříčinilo mnoho osobních sporů, rozdílnost ideálů a mocenské ambice jednotlivců.

Ač NO ukončila oficiálně svou činnost někdy v roce 2015, od roku 2010 byla její činnost značně utlumena z důvodů důslednějšího přístupu k problematice pravicového extremismu ze strany státu. Samozřejmě vznikala a zanikala další uskupení jako Generace identity, Národní obroda, Čeští lvi a podobně, avšak větší úspěch a podporu žádné z těchto hnutí už nezískalo. Každopádně jak uvádí Charvát „*pro krajní pravici v České republice je typická vysoká míra heterogenosti a pružnosti...V případě nutnosti subjekty krajní pravice zanikají a*

¹⁰⁰ Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2006, [online]. [cit. 06.11.2022]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocnizpravy/2006-vz-cz.pdf>.

*jejich aktivisté se přesouvají do nově založených skupin*¹⁰¹ Jinak řečeno forma se změní, ale ideologický obsah zůstane stejný.

Pokud se v této kapitole věnuje skupinám působícím na našem území, je nutné zmínit i Dělnickou stranu a Národní demokracii. Dělnická strana, která vznikla z původního uskupení Nová síla počátkem roku 2003, založili ji bývalí členové Republikánské mládeže a SPR – RSČ. Záměrem bylo vytvořit krajně pravicovou stranu pro široké masy. Strana se hlásila k odkazu nacionalistického křídla českého dělnického hnutí 19. století, avšak toto neodpovídalo sebe prezentaci, kterou strana zvolila, kdy okopírovala propagandistické plakáty NSDAP a celkově používala tutéž symboliku. Od svého vzniku se strana hledala na české politické scéně, proběhlo několik sblížení a opět rozchod s různými politickými uskupeními a v proběhnuvších volbách strana neslavila úspěchy. Od roku 2007 se strana vydává tedy jinou cestou a kopíruje činnost a ideologii Německé národně demokratické strany – NPD. Strana do svých řad zapojila značnou část neonacistické a neofašistické mládeže, spolupracovala s aktivisty Národního odporu, Autonomními nacionalisty, Národním korporativismem a dalšími. Její součástí, Dělnická mládež, tvořila jakési pojítko mezi stranou a tímto „podzemím“. V období let 2008 až 2010 provází tato uskupení značná aktivita, demonstrace a střety s policií, což vyústí až k podání žádosti vlády o rozpuštění strany k Nejvyššímu správnímu soudu. Strana je nakonec rozsudkem rozpuštěna začátkem roku 2010. Veškeré aktivity převzala Dělnická strana sociální spravedlnosti, která byla pro tento případ již dříve vytvořena. Strana existuje do současnosti, mírně zkorigovala svou činnost, a kvůli tomuto ji opustila řada dřívějších, krajně pravicově smýšlejících příznivců. Strana od svého počátku má sestupnou tendenci ve své voličské základně. V roce 2010 volilo stranu 59 888 voličů a v roce 2017, kdy kandidovala naposledy jako samostatná strana, obdržela 10 402 hlasů a její politický vliv je mizivý.¹⁰² Jednou z mnoha příčin je i fakt, že odklonem od své radikální pózy ztratila strana přízeň takto orientovaných občanů a taktéž vznik strany, cílící na stejnou voličskou základnu. Touto stranou je Národní demokracie. Jde o relativně mladou stranu, která vznikla v roce 2014¹⁰³

¹⁰¹ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-098-6. s. 156.

¹⁰² Český statistický úřad. *Volby*. [online]. [cit. 11.11.2022]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/>

¹⁰³ Pozn. Původní název strany zněl NE Bruselu – Národní demokracie.

Do širšího povědomí vstoupila svou protiimigrační rétorikou a bojem proti Evropské unii. Z pohledu tématu této práce, je však zajímavou osobou předseda této strany A. B. Bartoš, o němž bude zmínka v další části práce.

Popírání holocaustu, jako takové, nemá dominantní význam u extremistických skupin a je spíše považováno za okrajový doplněk jejich propagandy. Problémem v české společnosti byla v minulosti spíše otázka romské menšiny a problematika spojená s imigrací. Popírání holocaustu se nestalo stěžejní formou ani zdejší politické kultury a antisemitské stereotypy nebyly příliš využívány, avšak to neznamená, že zde nejsou a nejsou skrytým nebezpečím. Český státní aparát, především tedy ministerstvo vnitra, se snaží aktivně bojovat a potlačovat veškeré formy extremismu na území státu. Snaha bojovat proti extremistickým a xenofobním skupinám bývá vymezena v tzv. Koncepti boje proti extremismu a předsudečné nenávisti. V současné době je tato koncepce stanovena pro období let 2021 až 2026, načež konkrétní kroky budou dále rozváděny ve dvouletých tzv. Akčních plánech boje proti extremismu a předsudečné nenávisti. V těchto koncepcích se snaží ve vymezeném období analyzovat současnou situaci a skupiny, které v české společnosti fungují a vytýčit cíle a směřování v boji proti extremismu. Výsledky jsou vyhodnocovány ve zprávách o extremismu a projevech rasismu a xenofobie na území České republiky. Pro srovnání např. zpráva z roku 2012 říká, že *„během roku 2011 byl zjevný nárůst aktivit obou extremistických scén, a to se zejména týká počtu veřejně pořádaných akcí.“* Přičemž bylo zaznamenáno 334 akcí z obou extremistických spekter. Velká důležitost je rovněž přikládána také internetu a obecně kyberprostoru, který je využíván zejména pro anonymní propagaci jejich myšlenek¹⁰⁴. Kdežto zpráva za rok 2021 hovoří diametrálně odlišně *„...neonacistické hnutí tvořily relativně izolované skupiny či aktivisté, kteří se veřejně příliš neprojevovali. Levicoví extremisté, anarchisté i ortodoxní komunisté, nedokázali do veřejného života příliš zasáhnout...“* V čem se zprávy neliší je skutečnost, že jak pravicově, tak levicově orientované extremistické skupiny přesunuly svou prezentaci na sociální sítě. A dále skutečnost podtrhující

¹⁰⁴ MINISTERSTVO VNITRA ČR, 2012. *Zpráva o extremismu a projevech rasismu a xenofobie v roce 2011* [online]. [cit. 2.10.2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

nezbytnost zakotvení boje proti extremismu a předsudečné nenávisti do právního řádu, kdy je ve zprávě jasně uvedeno, že „*představitelé pravicově extremistických subjektů jsou si vědomi rizik trestněprávního postihu a ve veřejných projevech jsou opatrnější. Např. zjevných odkazů na nacistickou Třetí říši se tyto osoby snaží vyvarovat.*“¹⁰⁵

Jak je ve zprávě uvedeno, neonacistické hnutí tvoří izolované skupiny a aktivisté. Z těchto bude zmíněna jedna, v současnosti aktivní skupina, a to Národní a sociální fronta (NSF), která vznikla po dalším názorovém rozporu uvnitř DSSS. Radikální část již nechtěla být součástí stávajícího systému a chtěla razit čistě antisystémové hnutí. Aktivity NSF nejsou nějak masové či široce viditelné. Jistého zviditelnění dosáhli pouze poničením památníku Rudé armády v Ostravě a Brně v roce 2019.¹⁰⁶ Ač jsou v tisku označováni jako nacionalisté, prohlášení na stránkách NSF zní zcela jasně. „*Zdravý národ musí fungovat jako včelí úl nebo mraveniště. Musí mít svou vnitřní hierarchii. Uvědomujeme si, že lidé si nejsou od přírody rovni. ... Boj za národní socialismus není bojem za uchopení moci na úkor politických stran, ... je důležité pro budoucnost bílého Evropana, aby státy fungovaly na národně sociálních principech, ...Ať už nás čeká v budoucnosti opětovný vzestup a konečné vítězství národně sociálních myšlenek nebo naopak konečný úder evropské kultury a společnosti a následné vymazání genů, které vlastně stvořili vše, co kolem sebe dnes máme, bude to doba bouřlivá a nebezpečná. ...Kdo není slepý, dávno prohlédl frontální útok na kulturní podstatu bílého člověka. Rozklad rasové integrity, evropské morálky, bezbřehý konzum, vymizení cti a bílé hrdosti, ...*“¹⁰⁷ Dalším zajímavým bodem NSF je například záznam vystoupení Pavla Kamase na večírku NSF z prosince roku 2021, kde Kamas hovoří o tom, že se nacházíme v ideální době na boj proti systému a probuzení lidí. Uvádí, že dříve byla na toto doba těžká oproti dnešku. Mimo jiné

¹⁰⁵ MINISTERSTVO VNITRA ČR, 2012. *Zpráva o extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2021*. [online]. [cit. 06.11.2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

¹⁰⁶ Wojnar Petr. *K poškození památníku rudoarmějců v Ostravě a Brně se hlásí nacionalisté*. iDnes 25.10.2019. [online]. [cit. 12.11.2022]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ostava/zpravy/pamatnik-ruda-armada-poskozeni-narodni-a-socialni-fronta.A191025_092939_ostava-zpravy_woj

¹⁰⁷ Národní a sociální fronta. *Náš boj: „Bud' zvítězit, nebo zemřít“*. 2018. [online]. [cit. 12.11.2022]. Dostupné z: http://www.nacionaliste.org/nas-boj_

nezapomene poukázat na fakt, že „...já jsem třeba taky věřil na holocaust do nějakých 20. nebo 22...“¹⁰⁸

Vedle aktivismu přichází s novým tisíciletím, kromě síly internetu, taktéž pokus o indoktrinaci pomocí literatury, ač se může zdát, že tento styl šíření upadá. V roce 2000 vychází například brožura Osvětím – fakta vs. fikce od autora Rudolfa Seidla¹⁰⁹. Jedná se o dílo inspirované revizionismem 20. století, primárním cílem je popírání holocaustu. Spíše než „vědeckou prací“, za kterou se vydává, je snůškou polopravd a lží. Samotné vydání brožury by pravděpodobně nezbudilo větší zájem, avšak v roce 2005 se objevila znovu, přičemž byla distribuována do škol, jako možná alternativa výuky o událostech 2. světové války. Školy se od toho velmi rychle distancovaly a bylo zahájeno trestní řízení vůči neznámému pachateli. Souvislost měla tato brožura s tzv. Národně vzdělávacím institutem, za kterým stála osoba Pavel Fabián. Jeho jméno se objevilo na průvodním dopise k výše zmíněné brožuře, kde Fabián sděluje, že kniha přináší *„velmi zajímavý a nový pohled do historie 20. století, kdy čelíme silícím snahám omezovat svobodu slova ve prospěch politické korektnosti“*.¹¹⁰ Na webových stránkách institutu bylo možné stáhnout i další tituly, jako Mezinárodní Žid či Problém plynových komor. Samotný institut se snažil, jako jiné propagandistické weby šířit nacionálně socialistické a antisemitské „studijní“ podklady a publikace. Inspirace činnosti po vzoru americké IHR byla zřejmá.¹¹¹ V internetovém prostředí vznikalo povícero stránek a blogů. Za jednu z nejznámějších a svým způsobem nejúspěšnějších lze považovat web White media, působící téměř deset let. Doména byla ukončena ze strany poskytovatele v roce 2019. Tento extremistický web, registrovaný v USA, byl hojně navštěvovaný českými neonacisty. Mimo jiné zde byl veden seznam, tzv. *„hnusáků, úchyláků, xenofilů, imigrantů a neomarxistů“*, dále zde vychvalovali čin norského masového vraha Anderse Breivika, který zavraždil celkem 77 lidí, a kromě textů se na něm objevovala i videa napadající například

¹⁰⁸ Kamas Pavel na večírku Nacionalistů. *Odpověď Pavla Kamase na jednu z otázek při diskuzi na vánočním večírku pořádaném Nacionalisty. Brno 11.12.2021.* [online]. [cit. 12.11.2022]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=P-HUgrUePJM>

¹⁰⁹ Pozn. jedná se pravděpodobně o pseudonym, který pravý autor použil, aby nebyl trestně stíhán.

¹¹⁰ Kolář, Petr. *V Česku se šíří lži o Holocaustu.* Slovensko – Český klub. [online]. [cit. 26.11.2022]. Dostupné z: [Cesky a slovensky svet \(czsk.net\)](http://cesky.slovensky.net)

¹¹¹ ČTK. *Kdo napsal knihu popírající holocaust? Aktuálně.cz.* 29.01.2006. [online]. [cit. 2.10.2022]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/kdo-napsal-knihu-popirajici-holocaust/r~i:article:63568/>

Romy či imigranty.¹¹² Poskytovatel neslyšel na předešlé upozorňování o porušování všemožných zákonů, první dodatek americké ústavy hovoří jasně a svoboda slova je zde nedotknutelná. Tento rasistický web se podařilo zastavit až prostřednictvím celoevropského Nařízení pro ochranu osobních údajů.

Pokud je zde zmíněna literatura, stačí se podívat na tituly vydávané nakladatelstvími Kontingent press, Guidemedia, Bodyart Press, Adam Benjamin Bartoš a další. Mimo zcela popíračskou literaturu, o níž bude zmínka v další kapitole, zde nalezneme díla jako Turnerovy deníky, Nezapomenutelná vlast Sudetenland, Protokoly sionských mudrců, Mravouka Talmudu čili záhubné působení židovstva za naší doby a další antisemitskou literaturu. Dnes, po zásazích státního aparátu, je činnost těchto vydavatelství omezena, avšak svůj boj proti Židům nevzdávají. Ideální dobou boje proti systému, jak sděluje Kamas ve zmíněném vystoupení, myslí dobu proběhnuvší epidemie Covid 19, jelikož své názory nyní zaobalují do hávu konspiračních teorií a šíří svou tezi o ZOG mezi širší populaci. Opomenout nelze ani levicový antisemitismus, ale jeho největší vzestup po 2. světové válce a následně v 70. letech 20. století, již do současných struktur levicového extremismu nezapadá. *„Levicový antisemitismus nezdůvodňuje nenávisť vůči Židům nábožensky ani rasově, s fašistickým antisemitismem má však společnou víru v židovské světové spiknutí, jehož cílem bylo zničit tehdejší Sovětský svaz a ovládnout svět ...“*¹¹³

4.2 Legislativa a případy

Následující kapitola bude zaměřena na českou legislativu, jakým způsobem je schopna čelit antisemitským, rasistickým, extremistickým nebo ultranacionalistickým myšlenkám, ať už z řad skupin či jednotlivců. Nejdůležitějším mezníkem byla Londýnská dohoda z 8. srpna 1945, kde je vymezen Statut mezinárodního soudního dvora. V hlavě II., čl. 6 písm. c) je definováno *„zločiny proti lidskosti: to jest vražda, vyhlazování, zotročování, deportace nebo jiné nelidské činy spáchané proti jakémukoliv civilnímu obyvatelstvu před válkou nebo*

¹¹² White media. [online]. [cit. 26.11.2022]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20160113092913/http://www.white-media.info/>

¹¹³ Výchova k respektu a toleranci. Encyklopedie. *Nový antisemitismus*. Institut Tereziánské iniciativy [online]. [cit. 06.10.2022]. Dostupné z: http://www.vychovakrespektu.cz/encyklopedie/novy_antisemitismus.html

za války, nebo pronásledování z příčin politických, rasových či náboženských při provádění kteréhokoliv zločinu spadajícího pod pravomoc Soudního dvora nebo ve spojení s takovým zločinem, bez ohledu nato, zda bylo porušeno místní právo země, kde zločiny byly spáchány“.¹¹⁴ Zde je nutné poznamenat důležitost české strany při tvorbě těchto norem, a to konkrétně činnost československého generála JUDr. Bohuslava Ečera, kterému se podařilo, mimo jiné, právě toto ustanovení o zločinech proti lidskosti zakomponovat do zmíněné dohody. Dalším důležitým dokumentem byla Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia, která se stala účinnou počátkem roku 1951 a vyházejí z ní i statuty mezinárodních tribunálů a Mezinárodního trestního soudu, jako byl například Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii či Rwandu. Právě definice genocidy, zločinů proti lidskosti a rozhodnutí mezinárodních tribunálů jsou velmi důležitá i pro dnešní dobu, vzhledem k tomu, že popírat, ve smyslu ustanovení § 405 z.č. 40/2009 Sb. o němž se pojednává dále, lze pouze to, o čem není sporu, což v určitých případech může přinášet jistá úskalí.

První zákonná úprava, týkající se konkrétně popírání těchto zločinů, vzešla z návrhu skupiny poslanců v roce 2000. V důvodové zprávě se uvádí, že jde o zavedení sankce za pokusy bagatelizovat, popírat, zlehčovat či ospravedlnit zločiny, jak z doby nacistické okupace, tak z doby komunistické totality. Návrh zákona vycházel ze zkušenosti zemí, kde k tomuto kroku přistoupili již v 90. letech 20. století. V rámci rozpravy bylo vzneseno několik poznámek, kdy například tehdejší místopředseda vlády Pavel Rychetský vznesl poznámku, že tato novela je zbytečná, neboť „... trestný čin podněcování rasové nesnášenlivosti je trestným činem, který v sobě nepochybně obsahuje i tzv. osvětimskou lež, a podle toho také doposud trestní orgány jednají.“¹¹⁵ Další zajímavostí byla argumentace poslance Payna na poznámky, že jsou touto úpravou navrhovaného znění § 261a, opomíjeny ostatní genocidy např. ve Rwandě, bývalé Jugoslávii, Arménii. Poslanec Payne argumentoval slovy „...mnozí vystupující zmínili problematiku

¹¹⁴ Dohoda o stíhání a potrestání hlavních válečných zločinců Evropské Osy. Dohoda č. 164/1947 Sb. *Statut Mezinárodního vojenského tribunálu*. 1945. [online]. [cit. 12.11.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1947-164>

¹¹⁵ Návrh poslance J. Payna a dalších na vydání zákona, kterým se mění z. č. 140/1961 Sb. Poslanecká sněmovna. Sněmovní tisk 599. Stenoprotokoly. 30. 06. 2000. [online]. [cit. 12.11.2022]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/026schuz/s026135.htm>

vztahu ke genocidám na jiných místech zeměkoule a v jiných časových údobích kromě těch dvou, které my máme v té osvětimské lži, jak tomu říkáme. Bezesporu jiné genocidy jsou také nemravné, ale rozdíl je v tom, že pro náš stát nejsou politicky nebezpečné. Pochybují, že by někdo u nás se pokoušel šířit jihoafrický apartheid v domnění, že tady získá nějakou relevantní odezvu...“.¹¹⁶ S tímto argumentem nelze souhlasit a je pozitivní, že v současné právní úpravě se tato disproporce již nevyskytuje. Návrh byl následně, po dílčích úpravách, přijat jako zákon č. 405/2000 Sb., kterým se změnil zákon č. 140/1961 Sb. Nový § 261a z. č. 140/1961 Sb. ve znění „Kdo veřejně popírá, zpochybňuje, schvaluje nebo se snaží ospravedlnit nacistické nebo komunistické genocidium nebo jiné zločiny nacistů nebo komunistů proti lidskosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta“.¹¹⁷ S tímto zněním byl zákon účinný až do konce roku 2009, načež byl následně nahrazen zákonem č. 40/2009 Sb. Zde je tato skutková podstata trestného činu zavedena v § 405 jež zní, „Kdo veřejně popírá, zpochybňuje, schvaluje nebo se snaží ospravedlnit nacistické, komunistické nebo jiné genocidium nebo nacistické, komunistické nebo jiné zločiny proti lidskosti nebo válečné zločiny nebo zločiny proti míru, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta“.¹¹⁸

Zákony se samozřejmě neobešly bez kritiky. A to jak z řad odborníků, tak části veřejnosti. Například značné pochybnosti o těchto právních ustanoveních měl i známý advokát JUDr. Sokol., který vyslovoval pochybnosti, zda je možné historii řešit prostředky trestního práva „... soudy pak nebudou soudit spory mezi lidmi, ale budou se zabývat historií a tím, co ještě lze tvrdit v rámci svobody projevu slova a co už nelze tvrdit proto, že to je hrubé zkreslování dějin. Posléze se tak propracujeme k novému trestnému činu zkreslování dějin a ze soudců se stanou historici s pravomocí ukládat tresty“.¹¹⁹ Dále JUDr. Sokol vidí jediný způsob v boji proti překrucování a padělání historie ve faktech a jejich předkládání.¹²⁰ Ovšem

¹¹⁶ Tamtéž.

¹¹⁷ Zákon č. 140/1961 Sb. Trestní zákon. [online]. [cit. 12.11.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-140#cast2>.

¹¹⁸ Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník. [online]. [cit. 12.11.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#cast2>.

¹¹⁹ Sokol, Tomáš. *Extrémní názory nelze soudit*. Hospodářské Noviny, 03. 11. 1999. [online]. [cit. 13.11.2022]. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-819055-extremni-nazory-nelze-soudit>.

¹²⁰ Tamtéž.

právě fakta popírače zajímají pramálo. Od některých osobností z řad odborníků i společnosti vyvstává také kritika v omezování svobody slova, přičemž odkazují na to, že tuto svobodu nelze vymezit jasně danými hranicemi, a že by měla být považována za koncept, který nezná hranic. Otázka, zda je správná cesta v represi nebo v naprosté svobodě slova je opakovaně probírána. V české republice a mnoha dalších zemích Evropy, je popírání holocaustu trestným činem, a to je prostý fakt. Zastánci naprosté svobody slova z řad popíračů, se mnohokrát obrátili na soudy se stížnostmi, že je pošlapáváno jejich právo na svobodu projevu zaručené Listinou základních práv a svobod, Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod či Mezinárodním paktem o občanských a politických právech. Avšak tito stěžovatelé vždy zapomínají na skutečnost, že svoboda projevu nepatří mezi nederogovatelná práva a jak v Listině, tak v mezinárodních paktech je uvedeno, že s výkonem svobody projevu jsou spojeny povinnosti a odpovědnost a že svoboda projevu může být omezena na základě zákona, je-li to nezbytné v demokratické společnosti, kromě jiného pro ochranu práv jiných a pro obranu samotné demokracie. Jak je uvedeno v komentáři k § 405 z. č. 40/2009 od JUDr. Fremra *„trestnost popírání či ospravedlňování těchto zločinů je prostředkem, který má bránit snahám o rehabilitaci těchto hnutí a nebezpečí jejich návratu, neboť ideologie těchto hnutí směřovala proti samotným základům demokratické společnosti“*.¹²¹ Aby byla demokracie obranyschopná, musí dilematu základních lidských práv vs. obrana demokratického zřízení a jeho hodnot, čelit i *„znemožněním zneužití formálně demokratických pravidel, ze strany antidemokratických sil.“*¹²² Další případná kolize, ač na tuto popírači není příliš poukazováno, je s ustanovením čl. 15 odst. 2 Listiny, tedy zaručení svobody bádání a umělecké tvorby. Když by byla pominuta skutečnost, že v případě popíračů nejde o skutečnou vědeckou činnost a popírači nedbají základního badatelského pravidla, tedy hledání a nacházení pravdy, ale při své činnosti pouze hledají důkazy pro svá tvrzení a teorie, avšak tyto důkazy vědomě a záměrně

¹²¹ Fremr, Robert. Komentář k § 405 z. č. 40/2009 Sb. [online]. [cit. 31.10.2022]. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/68040/1/2#c_36181

¹²² DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus*. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017. ISBN 9788074521225. s 46.

překrucují, je zde na místě, zasáhnout dle zákonných ustanovení. Ovšem ne všichni se i s tímto názorem ztotožňují a trvají na naprosto svobodné diskusi.¹²³

Pro názornost, že zavedení skutkové podstaty „osvětimské lži“ bylo potřebné, lze poukázat na příkladu Vladimíra Skoupého z Národní Aliance. Skoupý dne 28. října 1999, v Praze na Vítkově, na shromáždění Vlastenecké fronty pronesl, slova, o kterých byla výše zmínka „... *žádných šest milionů neexistovalo ani žádné plynové komory, neexistovalo žádné vyhlazování Židů a Cikánů, a i kdyby...*“¹²⁴. O tomto hovořil v Poslanecké sněmovně, v rámci diskuse k návrhu na vydání zákona měnicího z. č. 140/1961 Sb., tedy zavedení skutkové podstaty § 261a, jeden z oponentů této novely, kdy uvedl, „*Považuji však tu novelu za zbytečnou z jiných důvodů, dokonce ji považuji za svým způsobem velmi nebezpečnou. Ve druhé polovině minulého roku se konalo shromáždění rasisticky orientované skupiny Vlastenecká fronta a Národní aliance. Na tomto shromáždění vystoupil předseda Národní aliance s tvrzením, že nikdy žádné plynové komory nebyly. Podle platného trestního zákona mu bylo sděleno obvinění, byl vzat do vazby a je proti němu vedeno trestní stíhání.*“¹²⁵ Ovšem toto nebyla úplně pravda, jelikož Skoupý byl vzat do vazby až za jiné následující jednání. Za uvedený projev bylo na Skoupého podáno trestní oznámení za hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení, avšak Skoupý byl stíhán na svobodě a následně na pokyn státního zástupce pro Prahu 3 bylo trestní stíhání zastaveno. Dle odůvodnění „...*nebyl projev Skoupého hrubě urážlivý ani hrubě znevažující, předseda aliance se prý mohl dopustit pouze přestupku...*“¹²⁶

Na české scéně bylo v posledních létech několik mediálních případů týkajících se „osvětimské lži“. Kauza knihy *Mýtus šesti milionů* od Davida L. Hoggana, která byla vydána nakladatelstvím Bodyart Press v roce 2016 nákladem 600 až 800 kusů. Jednatelkou je v současné době H. Fiksová. Trestní stíhání

¹²³ ČERNÝ, Petr. *Popírání holocaustu v právních souvislostech*. Trestněprávní revue, 2007, č. 7, s. 185–191). [online]. [cit. 15.11.2022]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqg5pxi4s7g5pxgxzrha2q&groupIndex=13&rowIndex=0#>

¹²⁴ ŠEVČÍKOVÁ, Eva. *Problematika popírání holocaustu v České republice*. AUC IURIDICA. 2013. Vydání 59–1. ISSN: 0323-0619. s. 186.

¹²⁵ Návrh poslance J. Payna a dalších na vydání zákona, kterým se mění z. č. 140/1961 Sb. Poslanecká sněmovna. Sněmovní tisk 599. Stenoprotokoly. 30. 06. 2000. [online]. [cit. 15.11.2022]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/026schuz/s026135.htm>

¹²⁶ Holocaust.cz: *Osvětimská lež: svědčit musíme osobně*. Roš chodeš. 2000. [online]. [cit. 15.11.2022]. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/zdroje/clanky-z-ros-chodese/ros-chodes-2000/brezen-5/osvetimska-lez-svedcit-musime-osobne/>

Fiksové a právnické osoby přišlo v roce 2021. V letošním roce Fiksová a její nakladatelství dostalo za vydání této publikace peněžité trest.¹²⁷ Jmenovaná ve svých výpovědích uváděla, že knihu od prvních okamžiků odsuzovala a nesouhlasila s názory autora. Hlavní myšlenkou knihy je především popírání a zpochybňování holocaustu. „Autor útlého spisku například tvrdí, že údaj o šesti milionech židovských obětí nacismu je záměrným a bezostyšným paděláním historie a že jde o legendu genocidy“.¹²⁸ Ovšem uvedené nakladatelství není na knižním trhu v oblasti takovéto literatury žádným nováčkem a na scéně funguje téměř 14 let. V portfoliu Bodyartpress jsou desítky titulů, mezi kterými najdeme knihy od motorkářské tematiky až po konspirace a antisemitismus. Nalezneme zde například i knihu *Adolf Hitler – Akvarely, Norimberské zákony* či několik knih Davida Irvinga.¹²⁹

Obdobnou kauzou bylo obvinění několika osob, nakladatelství Guidemedia etc, s.r.o. a společnosti Náš směr, z měsíce června roku 2021. Trestní stíhání bylo zahájeno právě pro přečin podle § 405 tr. zákoníku, a to v souvislosti s vydáním publikací *Mor v Rusku* od Alfreda Ernsta Rosenberga a *Holocaust pod lupou* od Germara Rudolfa. Mezi obviněnými osobami jsou z pravicově extremistického spektra známé osoby, jako již výš zmíněný P. Kamas či E. Sedláček. Obviněné osoby v předmluvách, či jiným způsobem, v uvedených dvou knihách, „popírají nacistické židovské genocidium a zlehčují rozsah holocaustu, adorují osobu válečného zločince Alfreda Ernesta Rosenberga a popírají jím spáchané zločiny během 2. světové války.“¹³⁰ Rozuzlení celé kauzy bude velmi důležité, jelikož o zaměření osob kolem Guidemedia a Náš směr není vůbec pochyb a rozhodnutí soudu bude důležité v dalším směřování jmenovaných a jimi provozovaných firem. Samotní účastníci jsou zkušenými matadory v soudních řízeních. Od července 2013 někteří z nich čelili obvinění jak pro uvedený § 405 tak i § 403 tr. zákoníku.

¹²⁷ Pozn. většina výtisků byla prodána. Peněžité trest činil 15.000, - Kč pro Fiksovou a 45.000, - Kč pro nakladatelství.

¹²⁸ ČTK. České noviny. Žďárský soud uznal vinnými jednatelku i vydavatelství kvůli popírání holocaustu. 2022. [online]. [cit. 15.11.2022]. Dostupné z: https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/zdarsky-soud-uznal-vinnymi-jednatelku-i-vydavatelstvi-kvuli-popirani-holocaustu/2141766?utm_source=rss&utm_medium=feed.

¹²⁹ Nakladatelství Bodyart press. E-shop. [online]. [cit. 15.11.2022]. Dostupné z: Historie – Svastika a její historie v Čechách | David Irving – Morgenthauův plán, strana 2 (bodyartbook.cz)

¹³⁰ Usnesení o zahájení trestního stíhání. 2021. [online]. [cit. 18.11.2022]. Dostupné z: https://paragraphos.pecina.cz/special/doc/pdf?Usneseni_zahajeni_PCR_25.6.2021-an.pdf

Tehdy bylo obvinění sděleno v souvislosti s vydáním knihy *Adolf Hitler – Projevy*, konkrétně za mezititulky a komentář k uvedené knize. Příklad se soudně řešil několik let. Městský soud obviněné zprostil obžaloby, posléze Krajský soud v Brně zamítl odvolání státního zástupce a Nejvyšší soud ve věci rozhodoval dokonce dvakrát. V prvním případě vrátil věc k došetření, avšak po zrušení rozhodnutí, nálezem Ústavního soud, věc definitivně rozhodl v červnu 2019. Všichni zainteresovaní byli zproštěni obžaloby.¹³¹ Jak již bylo uvedeno, osoby kolem Guidemedia a *Náš směr* nejsou žádnými nováčky v prostředí pravicového extremismu a rozhodně se ani soudního řízení nezalekli. Během 6 let táhnoucí se kauzy bylo vydáno mnoho dalších knih, jako například *Nezapomenutelná vlast Sudetenland*, *Hitlerovi Češi*, *Co řekli naši velikáni o Židech*, *Jedovatá houba a taktéž výše uvedené knihy, Mor v Rusku a Holocaust pod lupou*.¹³²

Dalším mediálním případem, jež se řešil v rozmezí let 2015 až 2020, je případ již zmiňovaného předsedy Národní demokracie A. B. Bartoše a jeho nakladatelství. Bartoš vydával tituly jako *Obřezaná republika, Zpověď – Jsem antisemita? V nichž za vším spatřuje židovské spiknutí, projevuje svůj antisemitismus či zpochybňuje holocaust*. Množství jím vydaných knih je samozřejmě větší. Mimo jiné i popíračské dílo *Přednášky o holocaustu* od Germara Rudolfa. Právní anabáze jmenovaného začaly v roce 2015 a netýkaly se jen jeho vydavatelské činnosti. Jeho antisemitské projevy se odehrály například u symbolického hrobu Anežky Hružové, která byla zavražděna v roce 1899, při demonstracích Národní demokracie, či v prostředí internetu. Bartoš byl obviněn mimo trestného činu podle § 405 tr. zákoníku i z dalších trestných činů. Celá kauza se táhla řadu let, přičemž Bartoš využil řádných i mimořádných opravných prostředků. Stále poukazoval na „politický podtext“ celé kauzy, na vady dokazování a samozřejmě na svobodu slova. Ani s dovoláním však jmenovaný

¹³¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 6. 2019, sp. zn. 8 Tdo 314/2019. 2019. [online]. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/627640AFE020906FC125847100197394?openDocument&Highlight=0,

¹³² Databáze knih. Nakladatelství Guidemedia. [online]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/nakladatelstvi/guidemedia-26749>.

Pozn. *Jedovatá houba* – v originále *Der Giftpilz*. Jedná se o ilustrovanou knihu, dle originálního podtitulu pro mladé i starší, jedná se o klasické antisemitské dílo německé nacionálněsocialistické propagandy. V roce 1938 jej ve svém nakladatelství *Der Stürmer* vydal jeden z nejaktivnějších kritiků Židovstva své doby Julius Streicher. Jsou zde například rady, jak poznat Žida: podle odporného, nasládlého zápachu, anebo dle pohledu, který je číhavý a bodavý. Už na očích mu člověk okamžitě pozná, že je to špatný a prohaný člověk.

neuspěl a byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání dvou let, jehož výkon mu byl podmíněně odložen na zkušební dobu tří let, a trest propadnutí věcí.¹³³ Bartoš ještě využil svého práva a podal ústavní stížnost, která však byla odmítnuta jako zjevně neopodstatněná. Ústavní soud zde mimo jiné hovoří i o svobodě slova, přičemž uvádí, že „...se stěžovatelem lze nicméně souhlasit do té míry, že v demokratické společnosti je pluralita názorů důležitým elementem, který zároveň demokracii opakovaně testuje...svoboda projevu jako taková vztahuje nejen na informace nebo myšlenky příznivě přijímané či považované za neškodné či bezvýznamné, ale i na ty, které zraňují, šokují nebo znepokojují: tak tomu chtějí pluralita, tolerance a duch otevřenosti, bez nichž není demokratické společnosti. Jak upřesňuje čl. 10 odst. 2 Úmluvy, svoboda projevu podléhá výjimkám, které ovšem musejí být interpretovány striktně, přičemž nezbytnost každého omezení musí být prokázána přesvědčivým způsobem, tj. zda odpovídalo naléhavé společenské potřebě, zda bylo přiměřené sledovanému legitimnímu cíli a zda důvody, na něž se odvolaly vnitrostátní orgány pro jeho ospravedlnění, byly relevantní a dostatečné. Svoboda projevu tedy není absolutní povahy, nýbrž podléhá výjimkám stanoveným v čl. 10 odst. 2 Úmluvy. Ústavní soud dospěl k závěru, že stěžovatelovo počínání lze podřadit pod výjimky podle čl. 10 odst. 2 Úmluvy. Toto počínání je třeba potírat, a to dokonce prostřednictvím norem trestního práva.“

K situaci vydávání knih s tematikou popírání holocaustu se vyjádřil také odborník na extremismus z Institutu politologických studií Univerzity Karlovy Jan Charvát. „Problémem těchto knih je, že o nacistické genocidě lžou. Jejich vydavatelům a čtenářům nejde o diskusi o určitých částech holocaustu, ale o legitimizaci toho, že vůbec neproběhl.“¹³⁴ V témže článku Charvát uvádí, že tyto knihy nemají větší společenský dopad. Podíváme-li se na výše zmíněné případy, tak knihy *Přednášky o holocaustu od Germara Rudolfa*, vydané Bartošem se prodalo 369 výtisků a jím vydaných *Protokolů sionských mudrců* 873 výtisků.

¹³³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2019, sp. zn. 6 Tdo 674/2019. 2019. [online]. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/878623DA7625901BC12584A5002EF2FD?openDocument&Highlight=0,

¹³⁴ PRCHALOVÁ, Barbora. *Popírání holocaustu míří před soud*. 23. 11. 2021. Novinky.cz. [online]. [cit. 2.10.2022]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/krimi-popirani-holocaustu-miri-pred-soud-40378822>

Ostatní knihy byly prodány ve stovkách kusů. Celková tržba za několik antisemitských titulů z nakladatelství ABB vyneslo zisk 700.000,- Kč.¹³⁵ Kdežto kniha společnosti Guidemedia etc s.r.o., *Adolf Hitler – Projevy*, vyšla v desetitisícovém nákladu a vydavatel se nechal slyšet, že „*Hitler je lepší značka než Coca-Cola*“.¹³⁶ Jak vidno, i v dnešní moderní době je antisemitismus nejen nechutné šíření nenávisti, ale taktéž „dobrý“ obchodní artikl.

Popírání holocaustu se nevyhnula ani česká politická scéna. Z poslední doby jsou známé případy poslance SPD Miloslava Roznera a tajemníka téže strany Jaroslava Staníka. Rozner v roce 2017 označil romský tábor, který se v protektorátní době nacházel v Letech u Písku, za tzv. „*neexistující pseudokoncentrák*.“ Přesto, že se nejedná přímo o Židy, tak také jiné etnické skupiny byly oběťmi holocaustu, tedy i Romové. Bývalý poslanec Rozner během svého mandátu nebyl vydán policii, a z tohoto důvodu se případ začal řešit až po jeho skončení. Rozner byl obžalován z veřejného popírání a zpochybňování nacistického genocidia a v dubnu 2022 byl odsouzen za jeho výroky k trestu odnětí svobody v trvání 6 měsíců s podmíněným odkladem na zkušební dobu jednoho roku.¹³⁷ Jaroslav Staník, téhož roku jako Rozner, pronesl ve sněmovně mimo jiné i slova, že „...*by se homosexuálové, Romové a Židé měli posílat do plynu*...“ Staník jakékoliv takové jednání popíral a uváděl, že jde o politický proces, který je ovlivněn médii a „*různými spolky*“. Taktéž byl odsouzen k podmíněnému ročnímu trestu, a navíc k peněžitému trestu.¹³⁸ Oba aktéři samozřejmě poukazovali na omezení svobody slova¹³⁹ a zpolitizování procesu.

¹³⁵ Obžaloba státní zástupkyně Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 1, ze dne 31. 01. 2017. sp.zn. 2 ZT 142/2016- 279. [online]. [cit. 19.11.2022]. Dostupné z: https://paragraphos.pecina.cz/special/doc/pdf?Obzaloba_OSZ-P1_31.1.2017-an.pdf

¹³⁶ Kozelka, Petr. *Hitler je lepší značka než Coca-Cola, hájil se u soudu vydavatel projevů*. Právo. 08. 09. 2014. [online]. [cit. 2.10.2022]. Dostupné z: *Hitler je lepší značka než Coca-Cola, hájil se u soudu vydavatel projevů – Novinky*

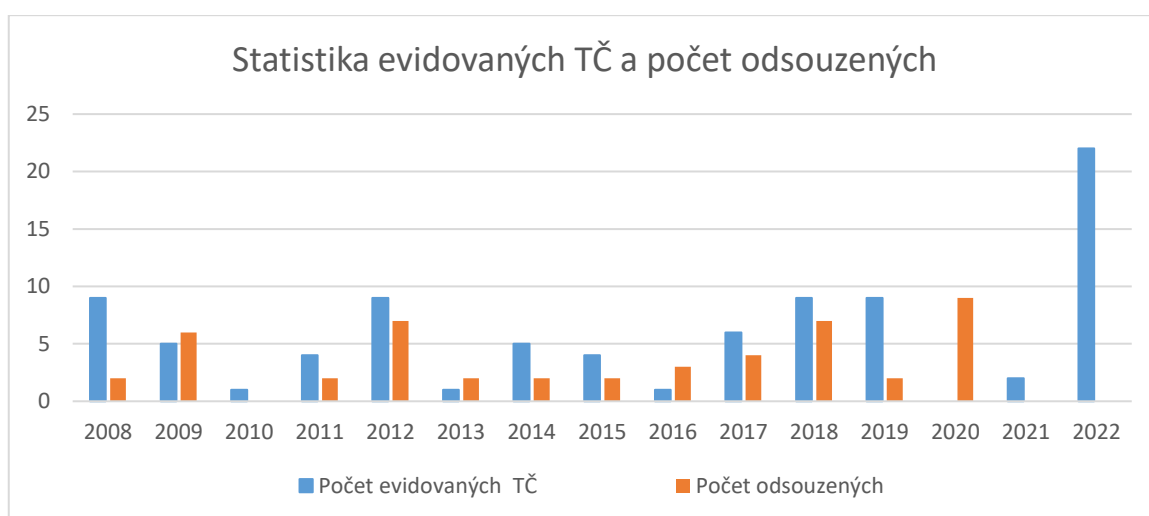
¹³⁷ Čemusová, Tereza. „*Řekl to jakoby nevhodně*“ proč dostal exposlanec SPD Rozner podmínku za výrok o tábore v Letech. iRozhlas. 16. 10. 2022. Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 25. 04. 2022. Sp. zn. 1T1/2022-666. [online]. [cit. 20.11. 2022]. Dostupné z: „*Řekl to jakoby nevhodně. Proč dostal exposlanec SPD Rozner podmínku za výrok o tábore v Letech* | iROZHLAS – spolehlivé zprávy

¹³⁸ Zajac, Lada. *Extajemníkovi SPD zůstal podmíněný trest, Nejvyšší soud odmítl jeho dovolání*. iDnes. 26. 03. 2020. [online]. [cit. 20.11. 2022]. Dostupné z: *Extajemníkovi SPD zůstal podmíněný trest, Nejvyšší soud odmítl jeho dovolání - iDNES.cz*

¹³⁹ Pozn. k neustálemu poukazování na omezenou svobodu slova. Česká republika se ze 180 zemí nachází na 20. místě ve vztahu ke svobodě slova, viz. World press freedom index. [online]. [cit. 27.11. 2022]. Dostupné z: <https://rsf.org/en/index?year=2022>

4.3 Je popírání stále hrozbou?

Na první pohled se může zdát, že tato hrozba v současné době již není aktuální. Jak ovšem vypovídá statistika (viz. tabulka č. 1), počet spáchaných trestných činů § 405 tr. zákoníku (a předchozího §261a tr. zákona), má sice jisté výkyvy, avšak v posledních letech má spíše stoupající tendenci. V celkovém měřítku kriminality zaujímá sice marginální místo, ale více jak 50 odsouzených z tohoto přečinu za předchozích 12 let je vcelku vysoký počet. Žádný z odsouzených nebyl potrestán nepodmíněným trestem a pozitivní je taktéž skutečnost nízké recidivy, ač toto zřejmě není způsobeno „nápravou“ pachatele, ale větší obezřetností těchto osob.

Tabulka č. 1¹⁴⁰

„Es kommt der tag...“¹⁴¹, tomuto úsloví mnoho popíračů stále věří a zřejmě ve svém úsilí i vytrvají. Je pravdou, že nově vydávané knihy s touto tematikou se prodávají v rádech stovek až nižších tisíců, avšak vezmeme-li v potaz například náklad 10.000 výtisků uváděné knihy *Adolf Hitler – Projevy*, a skutečnost, že v antikvariátech se uvedená kniha dnes prodává i za cenu přesahující 5.000,- Kč je otázkou, zda vydavatelé těchto knih nenašli recept, jak se dostat i do podvědomí širší veřejnosti. Je otázkou, jaký výsledek bude mít probíhající soudní spor

¹⁴⁰ Ministerstvo spravedlnosti ČR. Odbor elektronizace a statistiky. Oddělení justiční analýzy a statistiky. [online]. [cit. 27.11. 2022]. Dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>. Pozn. uvedená statistika za roky 2021 a 2022, vzhledem k chybějícím datům Ministerstva spravedlnosti, použita ze statistiky Policie ČR. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

¹⁴¹ Pozn. „Přijde den...“ úsloví, které používala před protektorátní Sudetoněmecká strana.

s vydavateli knih *Mor v Rusku a Holocaust pod lupou*. Co se týče šíření těchto tezí prostřednictvím internetových stránek, i tato forma je mírně na ústupu a současná generace se dostává do sféry komunikačních platforem jako 4chan, 8chan, Reddit, Twitter apod. Knihy, různé blogy a stránky typu *Zvědavec*, *Institute for historical review*, *Svobodný-odpor*, *cd89* a jiné, budou vždy mít své místo v extremistických strukturách.

Velké nebezpečí může být spatřováno ve vzestupu militantního akcelerationismu.¹⁴² Vždyť právě tyto lidé jako Juraj Krajčík, Robert Bowers, Brenton Tarrant či Anders Breivik věřili teorii, podle níž má být současné evropské obyvatelstvo systematicky nahrazováno imigranty, a tomuto chtějí zabránit pomocí násilí. „Každý etnicky a kulturně odlišný migrant je tak v jejich očích nájezdník a je třeba ho zlikvidovat, ...není možné mít slitování s žádným migrantem, děti nevyjímaje“.¹⁴³ Ač útočili na muslimy, příslušníky LGBT nebo Židy, vždy za tím vidí Židovské spiknutí. Ve manifestech, které před útoky tyto „osamělý vlci“ často vydávají, není nouze o antisemitismus, rasismus a nacismus, lze se zde setkat i s odkazy na *Protokoly sionských mudrců*.

Snad k tomu přispěla i epidemie onemocnění Covid-19, že i širší vrstvy obyvatelstva najednou začínají věřit konspiračním teoriím o plánech Židů, konkrétně George Sorose, na ovládnutí světa. Již dříve samozřejmě tyto teorie byly šířeny do společnosti. Například teze, že bombový útok v Oklahoma city roku 1995 naplánoval Mosad nebo, že Breivik byl „Svobodný zednář“ pracující pro Mosad.¹⁴⁴ Dříve tyto teorie byly na okraji zájmu malé, snad i zanedbatelné, skupiny osob. Vzrůstá obava, že od těchto teorií je jen malý krok k popírání holocaustu, jelikož vydavatelé a šířitelé těchto tezí záměrně cílí na skupiny obyvatel, u nichž předpokládají, že nebudou podrobovat kritice jimi předkládané informace. V souvislosti s připisováním dění kolem epidemie Židům dostává i zcela jiný rozměr dřívější aktivita spočívající ve vydávání různých článků, které se snaží

¹⁴² Pozn. Ústředním motivem je idea že série decentralizovaných akcí jednotlivců nebo malých skupin může vyvolat revoluci, odstranění ideologických nepřátel a restauraci národního socialismu.

¹⁴³ Charvát, Jan. *Kebab remover nebo neonacista? Když internetoví trollové zabíjejí*. A2larm. 19. 03. 2019. [online]. [cit. 20.11. 2022]. Dostupné z: [Kebab remover nebo neonacista? Když internetoví trollové zabíjejí – A2larm](#)

¹⁴⁴ Košer Nostra. *Terorizmus v Nórsku – práca mulov z Mossadu*. [online]. [cit.20.11.2022]. Dostupné z: <https://koschernostr.wordpress.com/2011/07/26/terorizmus-v-norsku-praca-mulov-mossadu/>.

odhalovat Židy na politických postech. „*Je-li někdo označen za Žida, v očích stoupců neonacistických hnutí pozbývá důvěry, není jedním z nich, ztrácí právo reprezentovat český národ v politice a stává se potenciálním spojencem protinárodních živlů...*“¹⁴⁵ To, co hlásali nacisté na počátku 20. století se dnes opět dostává do popředí.

Otázkou zůstává, jak s tímto fenoménem bojovat. Podle všeho naše současné legislativní ukotvení je správné. I když jsou rozsudky svým způsobem nevyzpytatelné a mnohdy dvojsečné, mělo by být užívání prostředků trestního práva opravdu jen za předpokladu dodržování zásady ultima ratio a potlačovat tuto kriminalitu vhodným a vyváženým systémem prevence a represe. V rámci prevence je nejdůležitější základní vzdělávání v oblasti nejen historie, ale také občanské nauky a multikulturní výchovy. To, jak je tato otázka řešena v rámci vzdělávacím programu té či které školy je důležité, ovšem nejdůležitější je osobní přístup vyučujících. V jejich úsilí jim je nápomocno nespočet pomůcek, ať již od neziskových organizací, muzeí, památníků a z poslední doby pomůcka *Doporučení k učení (se) o holocaustu*, vydané IHRA v roce 2019.¹⁴⁶

¹⁴⁵ NEKVAPIL, Václav. *Antisemitismus u nás. Přehled situace v ČR po roce 1989*. Holocaust.cz [online]. [cit. 2.10.2022]. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/zdroje/clanky-z-ros-chodese/ros-chodes-2003/unor-4/antisemitismus-u-nas/>

¹⁴⁶ International Holocaust Remembrance Alliance sdružuje vlády a odborníky k posílení a podpoře vzdělávání, výzkumu a připomínání holocaustu. Závazky vyplývají z tzv. Stockholmské deklarace z roku 2000. Česká republika je členem od roku 2002.

Závěr

Při vyslovení pojmu holocaust většina lidí odvětví, že to bylo strašné, ale že to bylo již dávno a nic takového se v moderní společnosti nemůže stát. Při tomto vyvstanou v mysli, jako nejdůležitější, slova „*Stalo se to jednou. Nemělo se to stát, ale stalo se to. Nesmí se to stát znovu, ale mohlo by. Proto je vzdělávání o holocaustu nezbytné.*“¹⁴⁷ Mnoho lidí ovšem nedokáže k tématu říci nic bližšího, je to pro ně pouze pojem. Možná proto jsou někteří lidé schopni přirovnat určitá omezení, přijatá během nedávné epidemie koronaviru, k utrpení Židů před a během 2. světové války a zneužít jeden ze symbolů jejich utrpení.¹⁴⁸

„*V roce 1941 vznikly továrny na smrt, ve kterých zautomatizované vraždění postupovalo podle předem schváleného harmonogramu.*“¹⁴⁹ Adolf Hitler, jeden z hlavních strůjců těchto hrůzných činů, byl zodpovědný za životy mnoha milionů Židů a radikalizaci celkového přístupu k nim. Rozjel agresivní nenávistnou rétoriku, uvedl v realitu zákony, které omezovaly práva židovského obyvatelstva v Německu a na jím ovládaném území. Dokázal zmobilizovat neuvěřitelné prostředky jako armádu, železnice, pošty i banky za účelem likvidace židovského národa. Holocaust nebyl jedinou genocidou v dějinách lidstva, avšak od jiných se odlišoval, jelikož nacisté chtěli zabít všechny Židy a to všude, kam dosáhla jejich moc a vzhledem k tomu, že chtěli ovládnout celý svět, chtěli prostě vyhladit světové židovstvo.

Cílem této práce bylo mimo jiné zjistit, zda je popírání holocaustu nebezpečím i v současné době. Vzhledem k tomu, že popírání holocaustu je spjato s antisemitismem, který je zde od dávné historie, není pravděpodobné, že se v brzké době dočkáme vymizení těchto hrůz. „*Od čtvrtého století našeho letopočtu až do současnosti byly proti Židům používány tři metody: nucené obracení na víru, vyhánění a vyhlazování. Druhá z nich vznikla jako alternativa té*

¹⁴⁷ International Holocaust Remembrance Alliance. Holocaustremembrance.com. *Recommendations for teaching and learning about the holocaust*. [online]. [cit. 27.11.2022]. Dostupné z: <https://www.holocaustremembrance.com/sites/default/files/inline-files/IHRA-Recommendations-Teaching-and-Learning-about-Holocaust.pdf>

¹⁴⁸ Bernatt-Reszczyńska, Markéta. Paměť národa. *Nevkusný cynismus, tvrdí o připínání židovské hvězdy v čase koronaviru historici*. Aktuálně.cz. [online]. [cit. 27.11.2022]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/zidovska-hvezda-na-akcich-proti-ockovani-urazi-obeti-holocau/r~9fd2a93e574311eb8b230cc47ab5f122/>

¹⁴⁹ EMMERT, František. *Holocaust*. Praha: Mladá fronta, 2018. ISBN 978-80-204-4817-0. s. 9.

první a třetí se objevila jako alternativa druhé...Křesťanští misionáři v zásadě hlásali: „Nemáte žádné právo žít mezi námi jako Židé.“ Pozdější světští panovníci prohlašovali: „Nemáte žádné právo žít mezi námi.“ Nacisté pak nakonec řekli: „Nemáte žádné právo žít.“¹⁵⁰ Nemůžeme brát historické události jako byl holocaust za uzavřené dávné kapitoly, ale musíme je neustále připomínat a brát si z nich ponaučení. Právě v tom je největší naděje, osvěta a kvalitní vzdělávání dětí. Stejně tak současně nastavená represivní opatření jsou určitě správná a záleží jen na dalších rozhodnutích soudů, zda bude antisemitská a popíračská literatura běžně dostupná v knihovnách s odůvodněním, že se jedná o svobodu slova a bádání.

Přesto, že jsou historické skutečnosti holocaustu podložené a stále vědecky revidované, našli se a stále nachází jedinci, jež tyto události popírají a považují za nepravdivé. Je často využíván, či spíše zneužíván, postmodernistický přístup, že „žádný fakt, žádná událost a žádný aspekt historie nemá pevný význam ani obsah. Jakoukoli pravdu lze nově převyprávět. Jakýkoli fakt lze pozměnit. Konečná dějinná realita neexistuje... Popírání holocaustu je součástí tohoto fenoménu.“¹⁵¹ A tím se popírači holocaustu v mnoha směrech řídili. Jejich myšlenky jsou zastřešovány hávem vědeckosti, kdy si říkají *historičtí revizionisté*, ovšem s tímto vědeckým směrem mají pramálo společného. Je to směr, který našel uplatnění ihned po válce a funguje prakticky dodnes. Část hlavních představitelů bylo představeno v teoretické části práce, avšak výčet osob tímto rozhodně nekončí.

Na české scéně tomu není jinak. Hned po sametové revoluci a rozpadu Československa se do společnosti dostaly extremistické a neonacistické myšlenky, které jsou aktivní dodnes. Česká republika k tomuto tématu začíná přistupovat zodpovědně, a i na základě rezoluce OSN a Stockholmské deklarace se snaží aktivně bránit a potírat možné formy popírání holocaustu. Jestliže bylo téma popírání holocaustu dříve přijímáno a šířeno převážně v extremistických skupinách, je v současnosti zapotřebí značné obezřetnosti, jelikož antisemitská

¹⁵⁰ BROWN, Michael L. *Máme ruce od krve*. Přeložil Lumír Ptáček. V Praze. Sborový dopis. 2001. Mezinárodní křesťanské velvyslanectví Jeruzalém. s 22.

¹⁵¹ EAGLESTONE, Robert. *Postmodernismus a popírání holocaustu*. Přeložil Lukáš VACEK. V Praze: Triton, 2005. Postmodernistická setkávání. ISBN 80-7254-533-7. s 12.

rétorika se i v souvislosti s epidemií koronaviru začala plíživě šířit i mezi běžnou populaci, která se dříve nijak extrémisticky neprojevovala. Současní čeští antisemité a šířitelé těchto myšlenek, včetně popírání holocaustu, nejsou nějakou partou blouznivců z okraje společnosti. Jedná se o matadory, kteří vzešli z pravicově extremistického spektra společnosti a snahou některých z nich je právě dostat tyto myšlenky k širším řadám čtenářů a posluchačů. Téma popírání se nejeví jako aktuální hrozba, ale nelze ji do budoucna podceňovat, jelikož tito matadoři nezůstanou jen u zpochybňování kovidu a obdobných hrozeb současnosti, ale těmito tématy si budují a rozšiřují značnou základnu posluchačů a příznivců, u nichž získávají důvěru a kdo ví, zda i v širších řadách společnosti nezačnou zasívat semínka pochybností i k tématu holocaust. Stejně tak zmiňované riziko militantního akceleronismu nelze opomíjet. To, že byla prozatím Česká republika ušetřena, neznamená, že se nás toto riziko netýká. Jak už bylo několikrát uvedeno, prioritou je vzdělání a osvěta, a to již v raném vzdělávání na základních školách.

Bohužel čas nelze zastavit a počet lidí popírajících holocaust roste úměrně tomu, jak pamětníci odcházejí. Je třeba mít na paměti, ponaučení z historických zkušeností ukazujících „...že někdejší dlouhodobá minimalizace nevyklučuje v hlubokých krizích pozdější maximalizaci.“¹⁵²

¹⁵² RATAJ, Jan, Miloš DLOUHÝ a Antonín HÁKA. *Proti systému! český radikální konzervativismus, fašismus a nacionální socialismus 20. a 21. století*. Praha: Auditorium, 2020. ISBN 978-80-8728-484-1. s 291.

Seznam použité literatury a zdrojů

ADORNO, Theodor W. *Aspekty nového pravicového radikalismu: přednáška*. I. vydání. Praha: Pulchra, 2021. ISBN 978-80-7564-060-4.

ALLPORT, Gordon Willard. *O povaze předsudků*. Praha: Prostor, 2004. Obzor (Prostor). ISBN 80-7260-125-3.

ARAD, Jicchak. *Belzec, Sobibor, Treblinka: vyhlazovací tábory akce Reinhard*. Praha: BB/art, 2006. ISBN 80-7341-700-6.

ARENDETT Hannah, *Původ totalitarismu I-III*. Praha, 1996. ISBN 80-86005-13-5.

BARŠA, Pavel. *Paměť a genocida: úvahy o politice holocaustu*. Praha: Argo, 2011. Historické myšlení. ISBN 978-80-257-0368-7.

BAUMAN, Zygmunt. *Modernita a holocaust*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2010. Post (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-028-5.

BENSOUSSAN, Georges. *Atlas holocaustu: nacistická genocida v Evropě*. Brno: Lingea, 2022. Historické atlasy. ISBN 978-80-7508-744-7.

BRAVENÁ, Noemi. *Chápání holocaustu ve čtvrté generaci—podněty pro edukaci*. Historie—Otázky—Problémy (History, Issues, Problems), 2017. ISSN: 2336-6672.

BROWN, Michael L. *Máme ruce od krve*. Praha. Sborový dopis, 2001. Mezinárodní křesťanské velvyslanectví Jeruzalém.

BUDIL, Ivo T. *Encyklopedie dějin antisemitismu*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2013. ISBN 978-80-261-0206-9.

DANICS, Štefan a Tomáš KAMÍN. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2., rozš. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2008. ISBN 978-80-7251-286-7.

DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus*. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017. ISBN 978-80-7452-122-5.

EAGLESTONE, Robert. *Postmodernismus a popírání holocaustu*. V Praze: Triton, 2005. Postmodernistická setkávání. ISBN 80-725-453-3-7.

EMMERT, František. *Holocaust*. Praha: Mladá fronta, 2018. ISBN 978-80-204-4817-0.

EVANS, Richard J. *Lži o Hitlerovi: proces s největším popíračem holocaustu*. V Praze: Sloart, 2011. ISBN 978-80-7391-450-9.

FRIEDLÄNDER, Saul. *Nacistické Německo a Židé, 1933-1945*. Ostrava: Pant, 2017. Moderní dějiny (Občanské sdružení Pant). ISBN 978-80-906778-1-4.

HERCZEG, Jiří. *Meze svobody projevu*. Praha: Orac, 2004. Knihovnička Orac. ISBN 80-86199-94-0.

HILBERG, Raul. *Pachatelé, oběti, diváci: židovská katastrofa 1933-1945*. Praha: Argo, 2002. Historické myšlení. ISBN 80-7203-472-3.

HITLER, Adolf. *Můj boj: dva svazky v jednom. Sv. 1.: Účtování. Sv. 2.: Národněsocialistické hnutí*. Nezkrácené vyd. Praha: Otakar II., 2000. ISBN 80-86355-26-8.

HLAVAČKA, Milan a Petr ČORNEJ. *Dějepis pro gymnázia a střední školy*. Druhé vydání. Praha: SPN – pedagogické nakladatelství, akciová společnost, 2017. ISBN 978-80-7235-596-9.

HUGHES, Matthew a Chris MANN. *Hitlerovo Německo: život v období třetí říše*. Praha: Columbus, 2002. ISBN 80-7249-123-7.

CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-736-7098-6.

CHMELÍK, Jan. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-265-7.

CHOCHOLATÝ, Michal. *Treblinka a Sobibór: vyhlazovací sektor Treblinky v druhé funkční fázi v porovnání se sektorem smrti Sobiboru*. Praha: Aleš Skřivan ml., 2020. ISBN 978-80-86493-33-6.

KRYL, Miroslav. *Rasismus, antisemitismus, holocaust*. Ústí nad Labem: Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2011. ISBN 978-80-7239-262-9.

LIPSTADT, Deborah E. *Popírání holocaustu: silící útok na pravdu a paměť*. Praha: Paseka, 2001. Souvislosti (Paseka). ISBN 80-7185-402-6.

LIPSTADT, Deborah E. *Antisemitismus: tady a teď*. Praha: Stanislav Juhaňák – Triton, 2020. ISBN 978-80-7553-761-4.

MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-8659-845-4.

NÁLEVKA, Vladimír. *Světová politika ve 20. století*. Praha: Aleš Skřivan ml., 2000. ISBN 80-902261-4-0.

OTTOLENGHI, Emanuele. *Autodafé: Evropa, Židé a antisemitismus*. Praha: Academia, 2012. XXI. století. ISBN 978-80-2002-020-8.

PAVLÁT, Leo, ed. *Židé – dějiny a kultura*. 4. vyd. V Praze: Židovské muzeum, 2007. ISBN 978-80-8688-911-5.

PLECITÝ, Vladimír, Štefan DANICS a Viktor PORADA, ed. *Extremismus, jeho kořeny, projevy a východiska řešení: (sborník mezinárodní konference konané na Policejní akademii ČR v Praze ve dnech 26.-28.11.2001)*. Praha: Policejní akademie České republiky, 2001. ISBN 80-7251-088-6.

RADIL, Tomáš. *Holocaust a Evropa po sedmdesáti letech: sociálně-psychologické mechanismy, dopady, asociace*. Praha: Academia, 2016. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2643-9.

RATAJ, Jan, Miloš DLOUHÝ a Antonín HÁKA. *Proti systému! český radikální konzervatismus, fašismus a nacionální socialismus 20. a 21. století*. Praha: Auditorium, 2020. ISBN 978-80-8728-484-1.

REES, Laurence. *Holokaust: "nová historie"*. Praha: Euromedia Group, 2021. Universum (Euromedia Group). ISBN 978-80-242-7809-4.

RUDOLF, Germar. *Přednášky o holocaustu: sporné otázky pod křížovým výslechem*. V Praze: Adam Benjamin Bartoš, 2015. ISBN 978-80-905-8614-7.

SNYDER, Timothy. *Černá zem: holokaust – historie a varování*. Praha: Paseka, 2015. ISBN 978-80-7260-322-0.

ŠEVČÍKOVÁ, Eva. *Problematika popírání holocaustu v České republice*. AUC IURIDICA, 2013. Vydání 59–1. ISSN: 0323-0619.

TARANT, Zbyněk a Věra TYDLITÁTOVÁ. *Na počátku bylo slovo...: verbální projevy antisemitismu v moderním českém diskurzu*. V Plzni: Západočeská univerzita, 2017. ISBN 978-80-261-0654-8.

VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Extremismus a společnost*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-665-1.

VIDAL-NAQUET, Pierre. *Vrazi paměti: "Papírový Eichmann" a jiné eseje o revizionismu*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2013. ISBN 978-80-7465-070-3.

VRZGULOVÁ, Monika a Hana KUBÁTOVÁ. *Podoby antisemitismu v Čechách a na Slovensku ve 20. a 21. století*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3461-6.

WOLF, Josef. *O podstatě rasismu*. Praha: Československá společnost pro šíření politických a vědeckých znalostí, 1964.

Internetové zdroje

BERNATT-RESZCZYŃSKÁ, Markéta. Paměť národa. *Nevkusný cynismus, tvrdí o připínání židovské hvězdy v čase koronaviru historici*. Aktuálně.cz. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/zidovska-hvezda-na-akcich-proti-ockovani-urazi-obeti-holocau/r~9fd2a93e574311eb8b230cc47ab5f122/>

Bezpečnostní informační služba. Výroční zpráva za rok 2006. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocní-zpravy/2006-vz-cz.pdf>

ČEMUSOVÁ, Tereza. „Řekl to jakoby nevhodně“ proč dostal exposlanec SPD Rozner podmínku za výrok o táboře v Letech. iRozhlas. 16. 10. 2022. Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 25. 04. 2022. Sp. zn. 1T1/2022-666. Dostupné z: „Řekl to jakoby nevhodně.“ Proč dostal exposlanec SPD Rozner podmínku za výrok o táboře v Letech | iROZHLAS – spolehlivé zprávy

ČERNÝ, Petr. *Popírání holocaustu v právních souvislostech*. Trestněprávní revue, 2007, č. 7, s. 185–191. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqg5pxi4s7g5pxgxzrha2q&groupIndex=13&rowIndex=0#>

Český statistický úřad. *Volby*. Dostupné z: <https://www.volby.cz/>

ČTK, 2006. *Národní aliance ignoruje své zrušení*. idnes.cz. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/narodni-aliance-ignoruje-sve-zruseni.A000409113246domaci_jpl

ČTK, 2006. *Kdo napsal knihu popírající holokaust?*. Aktuálně.cz. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/kdo-napsal-knihu-popirajici-holokaust/r~i:article:63568/>

ČTK. České noviny. *Žďárský soud uznal vinnými jednatelku i vydavatelství kvůli popírání holokaustu*. 2022. Dostupné z: https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/zdar-sky-soud-uznal-vinnymi-jednatelku-i-vydavatelstvi-kvuli-popirani-holokaustu/2141766?utm_source=rss&utm_medium=feed

Databáze knih. Nakladatelství Guidemedia. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/nakladatelstvi/guidemedia-26749>

Dohoda o stíhání a potrestání hlavních válečných zločinců Evropské Osy. Dohoda č. 164/1947 Sb. *Statut Mezinárodního vojenského tribunálu*. 1945. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1947-164>

Fremr, Robert. Komentář k § 405 z. č. 40/2009 Sb. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/68040/1/2#c_36181

Holocaust.cz: *Institut Tereziánské iniciativy*. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/dejiny/soa/zide-v-ceskych-zemich-a-konecne-reseni-zidovske-otazky/ghetto-bez-zdi/protizidovske-zakony-a-narizeni/zakon-o-risskem-obcanstvi>

Holocaust.cz: *Osvětimská lež: svědčit musíme osobně*. Roš chodeš. 2000. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/zdroje/clanky-z-ros-chodese/ros-chodes-2000/brezen-5/osvetimska-lez-svedcit-musime-osobne/>

Holocaust.cz: *Protokol z konference ve Wansee*. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/dejiny/soa/Nacionalnesocialisticke-konecne-resenkonecne-reseni-zidovske-otazky-v-evrope/pocatek-masoveho-vrazdeni/konference-ve-wannsee-1942/protokol-z-konference-ve-wannsee>

CHARVÁT, Jan. *Kebab remover nebo neonacista? Když internetoví trollové zabíjejí*. A2larm. 19. 03. 2019. Dostupné z: *Kebab remover nebo neonacista? Když internetoví trollové zabíjejí* – A2larm

KAMAS Pavel na večírku Nacionalistů. *Odpověď Pavla Kamase na jednu z otázek při diskuzi na vánočním večírku pořádaném Nacionalisty*. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=P-HUgrUePJM>

KOLÁŘ, Petr. *V Česku se šíří lži o Holocaustu*. Slovensko – Český klub. Dostupné z: [Cesky a slovensky svet \(czsk.net\)](http://cesky.slovensko.net)

Košer Nostra. *Terorizmus v Nórsku – práca mulov z Mossadu*. [online]. [cit.20.11.2022]. Dostupné z: <https://koschernostra.wordpress.com/2011/07/26/terorizmus-v-norsku-praca-mulov-mossadu/>

KOZELKA, Petr. *Hitler je lepší značka než Coca-Cola, hájil se u soudu vydavatel projevů*. Právo. 08. 09. 2014. Dostupné z: *Hitler je lepší značka než Coca-Cola, hájil se u soudu vydavatel projevů* – Novinky

KOZELKA, Petr. *Za vydání knihy popírající holokaust soud potvrdil pokutu*. Novinky.cz. 14.6.2022. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/krimi-za-vydani-knihy-popirajici-holokaust-soud-potvrdil-pokutu-40399999>

KRÁL, Radslav. *Popírání holokaustu a trestnost jeho popírání*. Dostupné z: <https://veda.polac.cz/wp-content/uploads/2022/01/Popirani-holokaustu-a-trestnost-jeho-popirani.pdf>

MARŠÁK, J.: *Holocaust nebyl!? Současný stav hnutí popíračů*. Dostupné z: <http://www.blisty.cz/art/21809.html>

MARXOVÁ, Alice, 2011. *Irvingův Goebbels*. Holocaust.cz. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/zdroje/clanky-z-ros-chodese/ros-chodes-2005/leden-7/irvinguv-goebbels/>

Ministerstvo spravedlnosti ČR. Odbor elektronizace a statistiky. Oddělení justiční analýzy a statistiky. Dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>

Ministerstvo vnitra ČR, 2021. *Koncepce boje proti extremismu a předsudečné nenávisti 2021 - 2026*. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/koncepce-2021-2026.pdf

Ministerstvo vnitra ČR, 2012. *Zpráva o extremismu a projevech rasismu a xenofobie v roce 2011*. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpráva-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

Nakladatelství Bodyart press. E-shop. Dostupné z: Historie – Svastika a její historie v Čechách | David Irving – Morgenthauův plán, strana 2 (bodyartbook.cz)

Návrh poslance J. Payna a dalších na vydání zákona, kterým se mění z. č. 140/1961 Sb. Poslanecká sněmovna. Sněmovní tisk 599. Stenoprotokoly. 30. 06. 2000. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/026schuz/s026135.htm>

Národní a sociální fronta. Náš boj: „Bud' zvítězit, nebo zemřít“. 2018. Dostupné z: http://www.nacionaliste.org/nas-boj_

NEKVAPIL, Václav, 2011. *Antisemitismus u nás*. Holocaust.cz. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/zdroje/clanky-z-ros-chodese/ros-chodes-2003/unor-4/antisemitismus-u-nas/>

Obžaloba státní zástupkyně Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 1, ze dne 31. 01. 2017. sp.zn. 2 ZT 142/2016-279. Dostupné z: https://paragraphos.pecina.cz/special/doc/pdf?Obzaloba_OSZ-P1_31.1.2017-an.pdf

Policie ČR. *Statistika kriminality*. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

PRCHALOVÁ, Barbora, 2011. *Popírání holokaustu míří před soud*. Novinky.cz. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/krimi-popirani-holokaustu-miri-pred-soud-40378822>

SOKOL, Tomáš. *Extrémní názory nelze soudit*. Hospodářské Noviny, 03. 11. 1999. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-819055-extremni-nazory-nelze-soudit>

ŠLESINGEROVÁ Eva, HAMAR Eleonóra, SZALÓ Csaba. *Konceptualizace pojmu rasa a rasismus: Sociologický pohled*. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/281409630_Konceptualizace_pojmu_rasa_a_rasismus_Sociologicky_pohled_Conceptualizing_Race_and_Racism_A_Sociological_Perspective

Usnesení o zahájení trestního stíhání. Dostupné z: https://paragraphos.pecina.cz/special/doc/pdf?Usneseni_zahajeni_PCR_25.6.2021-an.pdf

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 6. 2019, sp. zn. 8 Tdo 314/2019. 2019. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/627640AFE020906FC125847100197394?openDocument&Highlight=0

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2019, sp. zn. 6 Tdo 674/2019. 2019. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/878623DA7625901BC12584A5002EF2FD?openDocument&Highlight=0,

Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 28. 04. 2020, sp. zn. III.ÚS 3707/19. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=111670&pos=3&cnt=18&typ=result>

Výchova k respektu a toleranci. Encyklopedie. *Nový antisemitismus*. Institut Tereziánské iniciativy. Dostupné z: http://www.vychovakrespektu.cz/encyklopedie/novy_antisemitismus.html

White media. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20160113092913/http://www.white-media.info/>

WOJNAR, Petr. *K poškození památníku rudoarmějců v Ostravě a Brně se hlásí nacionalisté*. iDnes 25.10.2019. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ostava/zpravy/pamatnik-ruda-armada-poskozeni-narodni-a-socialni-fronta.A191025_092939_ostava-zpravy_woj

ZAJAC, Lada. *Extajemníkovi SPD zůstal podmíněný trest, Nejvyšší soud odmítl jeho dovolání*. iDnes. 26. 03. 2020. [online]. [cit. 20.11. 2022]. Dostupné z: [Extajemníkovi SPD zůstal podmíněný trest, Nejvyšší soud odmítl jeho dovolání - iDNES.cz](https://www.idnes.cz/Extajemnikovi-SPD-zostal-podminen-y-trest-Nejvyssi-soud-odmitl-jeho-dovolani-iDNES.cz)

Zákon č. 140/1961 Sb. Trestní zákon. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-140#cast2>.

Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#cast2>.

Zákon č. 405/2000 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů – znění od 1. 12. 2000. In: *Zákony pro lidi.cz*. AION CS 2010-2022. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-405#f2097041>

ZEMAN, Pavel. *Přednáška PhDr. Pavla Zemana, Ph.D. u příležitosti 70. výročí povstání v nacistických vyhlazovacích táborech Belzec, Sobibor, Treblinka a Akce Reinhardt. Ústav pro studium totalitních režimů*. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=tb47qwlReTw&t=2327s>

Zpráva o stavu lidských práv v ČR v roce 1998. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-lidska-prava-cr/zprava1998.pdf>

Cizojazyčné zdroje

GRAF, Jürgen. *Holocaust revisionism and its political consequences*. 2000. Dostupné z: <http://juergen-graf.vho.org/articles/holocaust-revisionism.html>

Holocaust denial: *Adopted by the general assembly on 20 January 2022*. Dostupné z: <https://documents.un.org/prod/ods.nsf/xpSearchResultsM.xsp>

Institute for historical review. Dostupné z: <http://ihr.org/>

International Holocaust remembrance alliance. *Stockholm Declaration*. Dostupné z: <https://www.holocaustremembrance.com/about-us/stockholm-declaration>

International Holocaust remembrance alliance. *Educational materials*. Dostupné z: <https://www.holocaustremembrance.com/resources/educational-materials/ihra-recommendations-teaching-and-learning-about-holocaust>

TATEROVÁ, Eva. *Increase of Antisemitism in the Czech Republic in Response to the Covid-19 Pandemic: Present Issues Explained on the Bases of Traditional Historical Stereotypes and Prejudice*. Dostupné z: <https://veda.polac.cz/wp-content/uploads/2022/10/Increase-of-Antisemitism-in-the-Czech-Republic-in-Response-to-the-Covid-19-Pandemic.pdf>

United states holocaust memorial museum. *How did the Nazis and their collaborators implement the Holocaust*. Dostupné z: <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/question/how-did-the-nazis-and-their-collaborators-implement-the-holocaust>

Organization for Security and Co-operation in Europe. Dostupné z: <https://www.osce.org/odihr/383089>

PANKOWSKA, Natalia Sineaeva, *How to Understand And Confront Holocaust Denial*. Dostupné z: <https://unitedfia.org/publication/how-to-understand-and-confront-holocaust-denial-leaflet>

Wikipedia.org. *Karl Jäger*. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Karl_J%C3%A4ger

World press freedom index. Dostupné z: <https://rsf.org/en/index?year=2022>

Yad Vashem. The World Holocaust Remembrance Center. Dostupné z: <https://www.yadvashem.org>

Seznam zkratk

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

OSN – Organizace spojených národů

NSDAP – Národně socialistická německá dělnická strana

SA – paramilitární organizace NSDAP

SS – ochranný oddíl NSDAP

RSHA – Reichssicherheitshauptamt (*Hlavní říšský bezpečnostní úřad*)

SD – Sicherheitsdienst (nacistická zpravodajská, bezpečnostní služba)

EG – Einsatzgruppen (jednotky zvláštního určení)

RAHOWA – Racial holy war (rasová svatá válka)

SPR – RSC – Sdružení pro republiku/republikánská strana Československa

BHS – Bohemia Hammer Skins

BHDB – Blood & Honour – Division Bohemia

T4 – program na usmrcování duševně chorých a nevléčitelně nemocných pacientů, zkratka T4 byla dána podle adresy, na které sídlilo vedení programu, tedy Tiergartenstrasse 4 v Berlíně

NO – Národní odpor

NPD – Nationaldemokratische Partei Deutschlands

ZOG – Zionist Occupied Government

IHRA – International Holocaust Remembrance Alliance